

1523

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΚΚΑ
Δημοδιδασκάλου

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΤ' Δημοτικού

(Σύμφωνα με τὸ Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα τοῦ
Ἑπουργείου τῆς Παιδείας)

Συσταθεῖσα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 73718)17.9.49
Ἐγκυκλ. Ἑπουργείου Παιδείας

ΟΓΔΟΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΔΩΡΕΑ
ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΧΑΝΑ
ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΓΙΟΤΣΑΛΙΤΟΥ - ΛΑΧΑΝΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

Κάθε γνήσιον αντίτυπον ἔχει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότη.

Τυπογραφείον Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗ & ΥΙΩΝ — Ψαρῶν 2 — Ἀθήναι

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Κεφάλαιο Α'

Ἡ Γῆ

1. Σχήμα καὶ ὄγκος τῆς Γῆς

Ἡ Γῆ, στὴν ὁποία γεννηθήκαμε καὶ κατοικοῦμε, εἶναι ἓνα ἀπὸ τ' ἀμέτρητα οὐράνια σώματα ποὺ βλέπομε κάθε βράδυ στὸν οὐρανό, νὰ λάμπουν ὡς μεγάλα καὶ μικρὰ ἄστρα.

Τὸ σχῆμα τῆς γῆς εἶναι σφαιρικό. Μοιάζει δηλαδὴ μὲ τεράστια σφαῖρα. Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνουμε ἀπὸ τὴ σκιά ποὺ ρίχνει στὸ φεγγάρι, ὅποτε ἔχομε μερικὴ ἢ ὀλικὴ ἔκλειψι, ἀπὸ τὸ πλησίασμα καὶ τὴν ἀπομάκρυνσι τῶν πλοίων στὴν παραλία, ἀπὸ τὸ κυκλικὸ σχῆμα τοῦ ὀρίζοντος, τὰ ταξίδια τῶν πλοίων καὶ τῶν ἀεροπλάνων, ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ ἓνα μέρος καὶ ξαναγυρίζουν στὸ ἴδιο, καὶ ἀπὸ τόσα ἄλλα (σχ. 1).

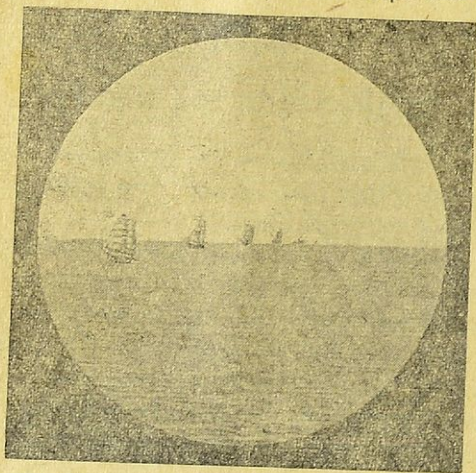
Οἱ διάφοροι ἐπιστήμονες, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴ Γῆ, βρῆκαν, ὅστερ' ἀπὸ πολλὰς μετρήσεις, πὼς ἡ διάμετρος τῆς Γῆς εἶναι 12.800 χιλιόμετρα, ἡ περιφέρειά της 40.000 χιλιόμετρα, ἡ δὲ ἐπιφάνειά της φθάνει τὰ 510 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

2. Λιθόσφαιρα — Ὑδρόσφαιρα — Ἀτμόσφαιρα

Ὅστερ' ἀπ' αὐτὰ ποὺ εἶπαμε, φαντάζεται κανεὶς πόσο μεγάλη σφαῖρα εἶναι ἡ Γῆ. Ὁ ἄνθρωπος, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ζοῦν καὶ κινοῦνται στὸ ἐξωτερικὸ μέρος της, στὴ φλούδα νὰ ποῦμε. Τὸ ἐξωτερικὸ μέρος τῆς Γῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα στερεὰ σώματα, ὀρυκτὰ διαφόρων εἰδῶν, ποὺ τὸ πάχος τους φθάνει τὰ 60 χιλιόμετρα. Τὸ ἐξωτερικὸ αὐτὸ μέρος λέγεται **λιθόσφαιρα**, ἔγινε δέ, σὲ χιλιάδες χρόνια, σκληρὸ καὶ ψυχρὸ, γιατί ἡ Γῆ πάθαινε μὲ τὸν καιρὸ ψύξι.

Στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς διακρίνομε καὶ τὴν ὑδρόσφαιρα, τὸ μέρος δηλαδὴ ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο, τοὺς ὠκεανούς καὶ τὶς θάλασσες. Παρατηρῶντας κανεῖς τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, βλέπει πὼς ἡ ὑδρόσφαιρα εἶναι τρεῖς φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ στεριά, φθάνει δηλαδὴ τὰ 369.000.000 τετρ. χιλιομέτρα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑδρόσφαιρα ὑπάρχει καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι ἓνα στρώμα ἀέρος ποὺ περιβάλλει τὴ Γῆ, καὶ ποὺ τὸ πάχος της φθάνει τὰ 80 χιλιομέτρα. Εἶναι δηλαδὴ ὁ ἀέρας ποὺ ἀναπνέομε καὶ ζοῦμε. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας στὰ χαμηλὰ στρώματα εἶναι πυκνότερος, στὰ ὑψηλὰ ὅμως ἀραιώνει. Πέρα ἀπὸ τὰ 80 χιλιομέ-

Σχ. 1. Ἡ σφαιρικότης τῆς Γῆς φαίνεται ἀπὸ τὸ ἀρμένισμα τῶν πλοίων

τρα ὑπάρχει ἡ στρατόσφαιρα, ποὺ μόλις τώρα τὴ μελετοῦν οἱ διάφοροι μετεωρολόγοι. Πρῶτος επιστήμων ποὺ ἐμελέτησε τὴ στρατόσφαιρα εἶναι ὁ καθηγητὴς Πικάρ ποὺ ἀνέβηκε μὲ ἀερόστατο σὲ 20 χιλιομέτρα ὕψος.

3. Πετρώματα

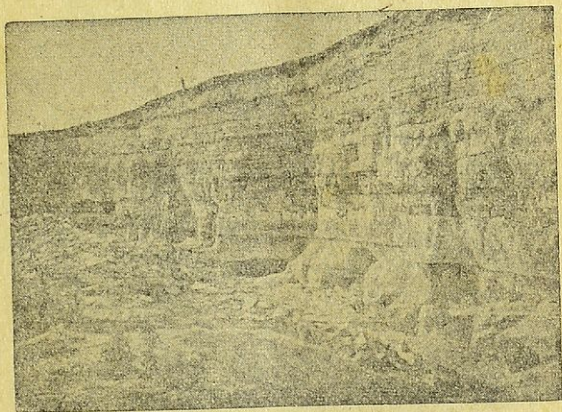
Ἡ λιθόσφαιρα, δηλαδὴ τὸ ἐξωτερικὸ μέρος τῆς Γῆς, γίνεται ἀπὸ διάφορα ὀλικὰ, βράχους σκληροὺς ἢ μαλακὰ χῶμα, χαλίκια ἢ ἄμμο, καὶ ἄλλα. Τὰ ὀλικὰ αὐτὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται ἡ λιθόσφαιρα, ὀνομάζονται, μὲ μιὰ λέξη, πετρώματα.

Τὰ πετρώματα, ἂν εἶναι σχηματισμένα ἀπὸ ἓνα εἶδος, ὅπως ὁ

γαλαξίας και τὸ μάγμαρο, λέγονται ἀπλά. Ἐν γίνονται ὁμοῦ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα και εἶναι μίγμα, ὅπως ὁ γρανίτης και ἄλλα, λέγονται σύνθετα.

Τὰ πετρώματα, ἐξ αἰτίας τῆς κατασκευῆς των, χωρίζονται σὲ ὕδατογενῆ και πυρογενῆ πετρώματα.

Ἐδατογενῆ λέγονται ἐκεῖνα τὰ πετρώματα ποὺ σχηματίσθηκαν μὲ τὸ νερὸ πού, σιγά-σιγά μὲ τὸν καιρό, κατώρθωσε νὰ ἐπιδράσῃ και νὰ μεταβάλῃ τὴν πρώτη μορφή των πετρωμάτων. Τὰ νερὰ παρασύρουν πάντοτε χῶμα και ἄμμο, μαζί μὲ διάφορες φυτικές και ζωϊκὲς οὐσίες.

Σχ. 2. Πετρώματα ὕδατογενῆ

Ἐὐλα αὐτὰ φθάνουν σὲ μέρος χαμηλὸ — θάλασσα ἢ λίμνη — κατακαθίζονται και, μὲ τὰ πολλὰ χρόνια, σχηματίζουν ἕνα πάχος, ἕνα στρώμα. Τὸ ἕνα στρώμα κάθεται ἐπάνω σὲ ἄλλο και ἔτσι σχηματίζονται πολλὰ στρώματα, ποὺ τὰ βλέπομε ὅταν ἀποσυρθοῦν τὰ νερὰ ἀπὸ διάφορες αἰτίες. Κυριώτερα ὕδατογενῆ πετρώματα εἶναι οἱ ψαμμίτες, οἱ ἄσβεστολίθοι και οἱ σχιστόλιθοι.

Πυρογενῆ λέγονται ἐκεῖνα τὰ πετρώματα ποὺ ἐγίναν ἐξ αἰτίας ἐκρήξεων ἀπὸ διάφορα ἠφαιστεία. Ἡ λάβα των ἠφαιστείων σιγά-σιγά ἐπηξε και ἔκαμε διάφορα πετρώματα μὲ ἀκανόνιστο σχῆμα και ὄγκο. Αὐτὰ τὰ πετρώματα λέγονται και κρυσταλλικά, γιατί πολλές φορές γίνονται ἀπὸ μικροὺς κρυσταλλικοὺς κόκκους. Τέτοια πυρογενῆ πετρώματα εἶναι ὁ γρανίτης και ἄλλα.

4. Μεταβολές στην ἐπιφάνεια τῆς Γῆς

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς δὲν ἔχει ποτὲ σταθερὸ σχῆμα. Τὸ σχῆμα τῆς καθημερινῶς μεταβάλλεται, καὶ ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ὀφείλεται στὶς ἑξῆς αἰτίαι :

α) **Στους σεισμούς.**—Οἱ διάφοροι σεισμοὶ καὶ τὰ ἠφαίστεια προκαλοῦν διάφορες μεταβολές στὸ σχῆμα τῆς ἐπιφανείας, γιατί δημιουργοῦν ρωγμὲς στὸ ἔδαφος, ἐξαφανίζουσι διάφορα ὑψώματα καὶ δημιουργοῦν καινούργια. Τὸ ἠφαίστειο τῆς Ἑλλάδος, ποὺ βρίσκεται στὴ Σαντορίνη, στὴν ἔκρηξη τοῦ 1886 φανέρωσε ἕνα καινούργιο μικρὸ νησί, τὴν Ἀφροδέσσα, ποὺ ἐνώθη μετ' ἄλλα νησάκια.

β) **Στὰ νερά.**—Ὅλα τὰ νερά, (βροχὴ, ποτάμια, θάλασσες, λίμνες), μετ' τὴν καθημερινὴν τριβὴ τους μετὰ τὸ χῶμα, τὸ τρῶνε καὶ τοῦ ἀλλάζουσι τὸ σχῆμα. Φυσικὰ, ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ στὴν ἀρχὴ εἶναι ἀνεπαίσθητη, μετὰ τὸν καιρὸ ὅμως φέρνει τ' ἀποτελέσματά της. Ἔτσι, ἕνα ξεροπόταμο μπορεῖ, μετὰ πολλὰ χρόνια, νὰ ξεγυμνώσῃ ἕναν κάμπο ἢ μιὰ λίμνη.

γ) **Στους ἀνέμους.**—Οἱ ἀνεμοὶ, ὅταν φυσοῦν δυνατὰ, παρασύρουσι τὴν ἄμμο καὶ μποροῦν νὰ σχηματίσουσι δολόκληρα ὑψώματα μέσα σὲ μιὰ νύκτα. Αὐτὸ φυσικὰ γίνεται στὶς διάφορες ἐρήμους ὅπου φυσοῦν οἱ σιμουνοὶ καὶ τὰ χαμψίνια,—δυνατοὶ ἀνεμοὶ ποὺ μετακινοῦσι τὴν ἄμμο, ὅπως μετακινοῦνται στὴ θάλασσα τὰ κύματα.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐρήμων φυτεῦσι δένδρα γιὰ νὰ προστατεύσωνται ἀπ' αὐτὰς τὶς μετακινήσεις τοῦ χῶματος, γιατί τὸ δένδρον συγκρατεῖ καὶ ἐμποδίζει αὐτὴ τὴν κίνησιν τῆς ἄμμου.

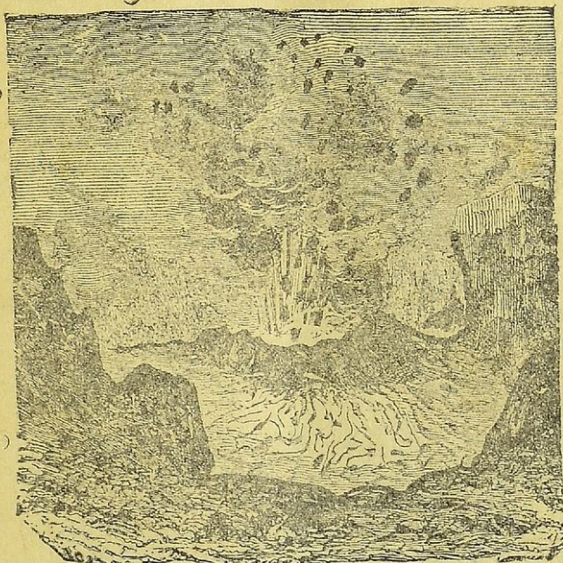
Ἄλλαι αἰτίαι, τῆς μεταβολῆς ποὺ γίνεται στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, εἶναι ἡ τριβὴ τῶν πάγων στοὺς βράχους, οἱ καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους, ἡ θερμότης καὶ τὸ κρύο.

5. Πυρόσφαιρα — Σεισμοὶ — ἠφαίστεια

Πυρόσφαιρα.—Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς λέγεται πυρόσφαιρα, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει ἐξακριβώσῃ ἀκόμα σὲ ποιά κατάστασιν βρίσκεται. Ἄν ὅμως ὑπολογίσωμε ὅτι, σὲ κάθε 30—32 μέτρα, ὅταν κατεβαίνωμε μέσα στὴ Γῆ, τὸ θερμοῦμετρο ἀνεβαίνει κατὰ ἕνα βαθμὸν Κελσίου, τότε μποροῦμε νὰ φαντασθῶμε ὅτι σὲ 50 χιλιόμετρα βάθος, ἡ θερμοκρασία φθάνει τοὺς 2.000 βαθμοὺς, ὅπου τὸ κάθε τι πρέπει νὰ εἶναι λυωμένο. Ἐπομένως, ἡ Γῆ πρέπει νὰ ἔχη τὸ ἐσωτερικὸ τῆς πυρακτωμένο, ὅλα

δὲ τὰ ὑπάρχοντα ὑλικά στὴν πυρόσφαιρα βρίσκονται ἀναλυμένα.

Σεισμοί.—“Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς πάθη φυσικὸ κλονισμό, τότε τὸ ἔδαφος σείεται. Ἡ φυσικὴ αὐτὴ ἐνέργεια ὀνομάζεται **σεισμός**, ὀφείλεται δὲ σὲ διάφορες αἰτίες. Οἱ διάφοροι σεισμολόγοι διαφωνοῦν γιὰ τὶς αἰτίες τῶν σεισμῶν. Πολλοὶ παραδέχονται πὼς οἱ σεισμοὶ γίνονται ἀπὸ καθιζήσεις, τὸ ζάρωμα δηλαδὴ τῆς λιθόσφαιρας ἀπὸ τὴν

Σχ. 3 Ἡφαίστειο

καθημερινὴ φύξι. Ἄλλοι σεισμολόγοι ἀποδίδουν τοὺς σεισμοὺς στὴ μεταβολὴ τῆς ἐλαστικότητος ποὺ ἔχουν τὰ διάφορα πετρώματα. Ἡ ἀπώλεια δηλαδὴ τῆς ἰσορροπίας των προκαλεῖ τὸ τίναγμα αὐτοῦ τοῦ ἔδαφους.

Οἱ ἄνθρωποι κατορθώνουν μὲ τὸν **σεισμογράφο** καὶ ἐξακριβώνουν τὸ εἶδος τοῦ σεισμοῦ καὶ τὴ διάρκειά του. Τὰ κυριώτερα εἶδη τῶν σεισμῶν εἶναι: α) οἱ σεισμοὶ ποὺ γίνονται ἀπὸ τὸ κατακλίσιμα μέρους τῆς λιθόσφαιρας, β) οἱ σεισμοὶ ποὺ γίνονται ἀπὸ μετακίνησι τῆς πυρόσφαιρας, κ.τ.λ.

Χειρότεροι σεισμοὶ εἶναι οἱ **τεκτονικοί**. Κάθε σεισμός διαρκεῖ ἐλάχιστα δευτερόλεπτα.

Οἱ ζημιεὲς ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἓνα σεισμὸ μποροῦν νὰ εἶναι τε-

ράσιες, γιατί πολλές φορές γκρεμίζονται δλόκληρες πολιτείες. Τὰ μέρη πού παθαίνουν σεισμούς λέγονται σεισμόπληκτα. Τέτοια μέρη στήν Ἑλλάδα εἶναι ἡ Μεσσηνία, ἡ Κόρινθος, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Λοκρίς, ἡ Ἡλεία καί ἄλλα. Φοβεροί ἦταν οἱ σεισμοί πού ἔγιναν στήν Κόρινθο, κατά τὸ 1926, καί στή Λευκάδα τὸ 1948.

Ἡφαίστεια. — Πολλὰ λυωμένα ὕλικά, ἀνακατεμένα μὲ ἀέρια, ὅταν πάθουν ἀπότομη πίεσι, βρίσκουν διέξοδο στήν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς καί βγαίνουν σὲ μορφή λάβας (σχ. 3). Τὸ μέρος ἀπ' ὅπου βγαίνουν αὐτὰ τὰ λυωμένα ὕλικά λέγεται **ἠφαίστειο**, ἡ τρύπα δὲ πού σχηματίζεται λέγεται **κρατῆρ**. Ἡ λάβα, ὅταν φθάσῃ στὸν κρατῆρα καί χυθῆ ἔξω, στήν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, φέρνει τρομερὲς καταστροφές, μπορεῖ δὲ νὰ ἀφανίσῃ καί τεράστιες πολιτείες ἀκόμη.

Ἡ ἐξοδος τῆς λάβας συνοδεύεται πάντοτε μὲ καπνοὺς καί ἐκρήξεις τρομερὲς πού, σιγά - σιγά, σβύνουν. Ὅταν τὸ ἠφαίστειο ἐξακολουθῆ νὰ βρίσκειτὰ σ' ἐνέργεια λέγεται **ἐνεργὸ ἠφαίστειο**, ὅταν δὲ σβύσῃ λέγεται **σβυσμένο**. Τὰ πιὸ σπουδαῖα ἠφαίστεια τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Αἴτνα καί ὁ Βεζούβιος στήν Ἰταλία, ἡ Ἔκλα στήν Ἰσλανδία, καί ἡ Θῆρα στήν Ἑλλάδα.

Ὅλα τὰ ἠφαίστεια τῆς Γῆς πού βρίσκονται σ' ἐνέργεια ξεπερνοῦν τὰ 450.

Ἐρωτήσεις: 1) Τί σχῆμα ἔχει ἡ Γῆ; Ποιὰ εἶναι ἡ περιφέρειά της; Ποιὰ ἡ ἐπιφάνειά της; 2) Τί λέγεται λιθόσφαιρα; Τί πάχος ἔχει; 3) Τί λέγεται ὕδρόσφαιρα; Ποιὰ ἀναλογία ἔχει ἡ ξηρὰ μὲ τὴ θάλασσα; 4) Τί εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα; Ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει ἡ στροτόσφαιρα; 5) Τί εἶναι τὰ πετρώματα; Πῶς γίνονται; 6) Τί λέγονται ἀπλά πετρώματα; Τί σύνθετα; Σὲ πόσες κατηγορίες χωρίζονται; 7) Σὲ ποιὲς αἰτίες ὀφείλονται οἱ μεταβολὲς στήν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς; 8) Τί εἶναι ἡ Πυρόσφαιρα; 9) Τί εἶναι οἱ σεισμοί; Ποιὸς εἶναι ὁ φοβερώτερος σεισμός; 10) Τί εἶναι τὰ ἠφαίστεια; Ποῦ ὀφείλονται;

Κεφάλαιο Β'

Οἱ κινήσεις τῆς Γῆς

1. Περιτροφικὴ κίνησις

Ἡ Γῆ, ὡς οὐράνιο σῶμα πού εἶναι, βρίσκειτὰ στὸ διάστημα, ὅπως καί τὰ ἄλλα οὐράνια σῶματα. Στὸ διάστημα ὅμως ὅπου βρίσκειτὰ, ἡ

Γῆ κινεῖται με ἀφάνταστη ταχύτητα γύρω στὸν ἑαυτὴ της, ὅπως γυρίζει ἡ μπάλα τοῦ ποδοσφαίρου, ὅταν θὰ φάη κλωτσιά, ἢ ὅπως γυρίζει ἡ σούρα (σχ. 4). Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς Γῆς λέγεται **περιστροφικὴ ἢ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της.**

Κάθε στροφή τῆς Γῆς γίνεται μέσα σὲ 24 ὥρες, με διεύθυνσι ἀπὸ δυσμᾶς πρὸς ἀνατολάς, ἔτσι ποὺ δείχνει ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιφανείας της στὸν ἥλιο.

Ἐπειδὴ τὸ σφαιρικὸ σχῆμα τῆς Γῆς ἐπιτρέπει νὰ τὴν φωτίζει ὀλόκληρη ὁ ἥλιος, γι' αὐτὸ τὰ μέρη τῆς Γῆς ποὺ βρίσκονται στὸ φῶς λέμε ὅτι ἔχουν **ἡμέρα**, ἐνῶ τὰ μέρη ποὺ βρίσκονται στὴ σκιά λέμε ὅτι ἔχουν **νύκτα**. Ἡ περιστροφικὴ κίνησις τῆς Γῆς ἐξασφαλίζει σὲ ὅλα τὰ μέρη της νὰ δέχονται τὸ ἡλιακὸ φῶς, καθὼς καὶ τὴ σκιά τοῦ Ἡλίου. Ἡμέρα λοιπὸν δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ φωτισμένο μέρος τῆς Γῆς καὶ νύκτα τὸ σκιερὸ μέρος.

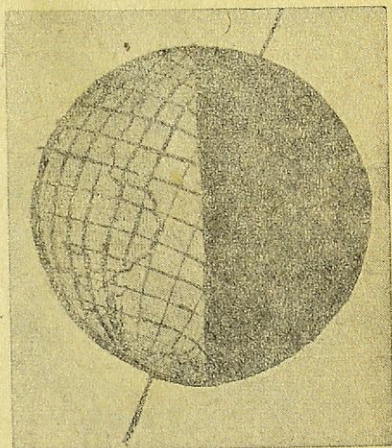
Ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύκτας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θέσι ποὺ ἔχει ὁ κάθε τόπος ἐπάνω στὴ γήινη σφαῖρα.

2. Ἡ κίνησις γύρω στὸν ἥλιο

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιστροφικὴ κίνησι τῆς Γῆς, ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη κίνησις γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο ἢ κίνησις μεταθέσεως.

Ἡ Γῆ, τρέχοντας στὸ διάστημα, ἀκολουθεῖ μιὰ **τροχιά**, ἓνα δρόμο νὰ ποῦμε, γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο (σχ. 5). Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς Γῆς ἢ τροχιά ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως καὶ διαρκεῖ 365 ἡμέρες, 5 ὥρες, 48' καὶ 47". Ἀπ' αὐτὸ, μπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς με πόση ταχύτητα τρέχει ἡ Γῆ στὸ διάστημα, γιὰ νὰ κάμῃ τὴν τροχιά της γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο! Τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς τροχιάς λέγεται **ἔτος ἢ χρόνος**.

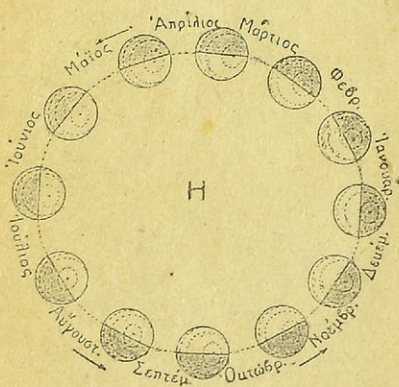
Τὸ ἔτος ὅμως εἶναι χωρισμένο σὲ 4 ἐποχές, κι' αὐτὸ ἔχει γίνει ἐξ αἰτίας τῆς θέσεως ποὺ παίρνουν οἱ διάφοροι τόποι τῆς Γῆς κατὰ τὴν τροχιά της γύρω ἀπ' τὸν ἥλιο. Ἐπειδὴ ὁ ἄξων τῆς Γῆς ἔχει μιὰ

Σχ. 4. Ἡ Γῆ περιστρέφεται στὸν ἄξονά της

κλίσι 23' και 27", γι' αυτό άλλοτε φωτίζεται ο Βόρειος πόλος και άλλοτε ο Νότιος. Ο φωτισμός του κάθε πόλου διαρκεί έξι μήνες. Εκείνος ο πόλος που βρίσκεται στο φως έχει καλοκαίρι έξι μηνών και εκείνος ο πόλος που βρίσκεται στη σκιά έχει χειμώνα έξι μηνών. Τσιου-τοτρόπως διακρίνομε το θερινό ηλιοστάσιο και το χειμερινό ηλιοστάσιο. Το θερινό ηλιοστάσιο διαρκεί, για το Β. πόλο, από τις 22 Μαρτίου ως τις 23 Σεπτεμβρίου, και το χειμερινό από τις 23 Σεπτεμβρίου ως τις 21 Μαρτίου. Για το Νότιο πόλο συμβαίνει το αντίθετο. Από τις 11 Σεπτεμβρίου ως τις 9 Μαρτίου έχει θερινό ηλιοστάσιο και από τας 10 Μαρτίου ως τις 10 Σεπτεμβρίου έχει χειμερινό ηλιοστάσιο.

Όταν η Γη φθάση στη θέσι της 21ης Μαρτίου λέμε ότι έχουμε εαρινή ισημερία, και όταν έλθη στη θέσι της 23 Σηβρίου λέμε ότι έχουμε φθινοπωρινή ισημερία. Στις ισημερίες αυτές ή ημέρα και ή νύκτα είναι ίσες, έχουν δηλαδή 12 ώρες ή κάθε μία και ή θερμοκρασία είναι μετρία.

Σχ. 5. Περιστροφική κίνηση της Γης γύρω στον "Ήλιο

3. Μονάδες χρόνου — Ημερολόγιο

Είδαμε πώς μια περιστροφική κίνηση της Γης γύρω στον άξονά της διαρκεί ένα είκοσιτετράωρο δηλαδή 24 ώρες. Το είκοσιτετράωρο λέγεται και ήμερονύκτιο. Οί άνθρωποι χώρισαν την ώρα σε ήρωποι χωρίςαν την ώρα σε 60' (πρώτα) λεπτά και κάθε πρώτο σε 60" (δεύτερα). Έκτος από την περιστροφική κίνηση της Γης, είδαμε και την κίνηση της γύρω απ' τον Ήλιο (σχ. 5). Οί αστρονόμοι από την αρχαιότητα κατώρθωσαν και υπελόγησαν πώς μια πλήρης περιστροφή της Γης γύρω από τον Ήλιο γίνεται σε 365 ήμέρες, 5 ώρες, 48' και 47". Αυτό το χρονικό διάστημα το κάλεσαν έτος, και το μέτρημά του γινόταν κατά διάφορο τρόπο από τους Έλληνες, τους Αίγυπτίους, τους Χαλδαίους και τους Ρωμαίους. Απ' όλους περισσότερο πρόσεξαν το ζήτημα του υπολογισμού του

χρόνου, — τὸ ἡμερολόγιο, — οἱ Ῥωμαῖοι. Ἀπὸ τὸ 75 π. Χ. διαίρεισαν τὸ ἔτος σὲ 12 σεληνιακοὺς μῆνες, περίσσευσαν ὅμως κάθε χρονιά 4 ἡμέρες.

Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο. Γιὰ νὰ μὴ χάνωνται οἱ ἡμέρες αὐτές, πού με τὸν καιρὸ ἔφερναν ἀναστάτωσι στὸ μέτρημα τοῦ χρόνου, ὁ **Ἰούλιος Καίσαρ** ἐκάλεσε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια τὸν Ἕλληνα ἀστρονόμο **Σωσιγένη** ὁ ὁποῖος ὑπελόγησε τὸν χρόνο σὲ 365 ἡμέρες καὶ 6 ὥρες. Τίς ἕξι αὐτὲς ὥρες, πού κάθε τέσσερα χρόνια ἔκαναν ἕνα εἰκοσιτετράωρο, τίς ἔρριχναν στὸν μῆνα Φεβρουάριο πού, ἀπὸ 28 ἡμέρες, εἶχε 29. Τὸ ἔτος αὐτὸ τὸ ὠνόμασαν **δίσεκτο**. Δίσεκτα χρόνια εἶναι ἐκεῖνα πού διαιροῦνται πάντοτε μὲ τὸ 4 (1928—1932—1936—1940—1944—1948 κ.τ.λ.) Αὐτὸ τὸ ἡμερολόγιο ὠνομάσθηκε **Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο**, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος.

Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο. Τὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο παρουσίαζε κι αὐτὸ ἕνα μεγάλο σφάλμα, γιατί ὁ χρόνος εἶχε ὑπολογισθῆ σὲ 365 ἡμέρες, καὶ 6 ὥρες, ἐνῶ, στὴν πραγματικότητα, ὁ χρόνος ἦταν 365 ἡμέρες, 5 ὥρες, 48' καὶ 47". Ἔτσι, τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο ὑπελόγησε παραπάνω τὸν χρόνο κατὰ 11' πού, κάθε 130 χρόνια, μετροῦσε μιὰ ἡμέρα περισσότερη, πού δὲν εἶχε περάσει.

Τὸ ἐλάττωμα αὐτὸ τὸ διώρθωσε ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης **Γρηγόριος**, στὰ 1582, καλώντας γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τοὺς ἀστρονόμους τῆς ἐποχῆς του. Οἱ ἀστρονόμοι τότε διώρθωσαν τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, καὶ τὴν παραπάνωσι ἡμέρα τὴν κανόνισαν νὰ πέφτῃ ὕστερα ἀπὸ 3561 ἔτη, δηλαδή, σὲ χρονικὸ διάστημα, πού καμμιά μεταβολὴ ἢ ἀνωμαλία δὲν θὰ μπορούσε νὰ φέρῃ. Αὐτὸ τὸ ἡμερολόγιο ὠνομάσθηκε **Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο**, εἶναι δὲ αὐτὸ πού κι ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τώρα.

Τὸ Γρηγοριανὸ Ἡμερολόγιο, ἂν καὶ εἶναι τὸ ὀρθότερο καὶ τὸ ἐπιστημονικώτερο ἀπὸ τ' ἄλλα, ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν τὸ παραδέχτηκε στὴν ἀρχή, κατόπιν ὅμως, στὰ 1924, τὸ θρῆκε σωστῶ, τὸ παραδέχθηκε καὶ τὸ ἐφήρμοσε. Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν ἀκόμα κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ πού ἀκολουθοῦν τὸ ἑορτολόγιο μὲ τὸ παλαιὸ Ἰουλιανὸ Ἡμερολόγιο, γι' αὐτὸ καὶ λέγονται **παλαιοημερολογίτες**.

Ἐρωτήσεις. 1) Πόσες εἶναι οἱ κινήσεις τῆς γῆς ; 2) Τί λέγεται περιστροφικὴ κίνησις ; 3) Τί λέγεται κίνησις μεταθέσεως ; 4) Πόσο διαρκεῖ ἡ νύκτα καὶ πόσο ἡ ἡμέρα στοὺς πόλους τῆς Γῆς ; 5) Πότε ἔχουμε ἰσημερία ; 6) Πόσο διαρκεῖ μιὰ περιστροφικὴ κίνησις ; 7) Πόσο διαρκεῖ μιὰ περιστροφικὴ κίνησις μεταθέσεως ; 8) Ποιὲς εἶναι οἱ μονάδες τοῦ χρόνου ; 9) Τί λέγονται δίσεκτα ἔτη ; 10) Ποιοὶ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ ἡμερολόγιο καὶ τί ἔκαναν ;

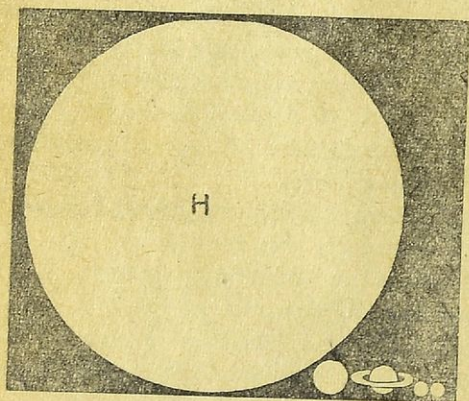
Ο Οὐρανός

1. Ο Ήλιος

Ο Ήλιος είναι ή φωτεινή σφαίρα που φωτίζει τη Γη και δίνει ζωή σ' όλα τὰ πλάσματα της. Η Γη κινείται γύρω από τον Ήλιο και, αν δεν είχαμε τη θερμότητά του και τις διάφορες άόρατες ενέργειές του, καμμιά ζωή δεν θα ύπήρχε στον πλανήτη μας.

Μα τί λοιπόν είναι ο Ήλιος ;

Αν μπορούμε να φαντασθούμε μια πύρινη σφαίρα μεγαλύτερη από τη Γη κατά 1.300.000 φορές, που ή ύλη της είναι πυρακτωμένη και έξαερωμένη, αυτός είναι ο Ήλιος ! Ο όγκος του μας φαίνεται

Σχ. 6. Σύγκρισις του Ήλιου με τον Δία, τον Κρόνο, τον Οὐρανό και τον Ποσειδώνα

μικρός, γιατί μας χωρίζει μια τεραστία απόστασις 150 εκατ. χιλιομέτρων, που δεν μας επιτρέπει να ιδούμε ούτε και τις κινήσεις του, — γιατί κι αυτός στρέφεται, έπως ή Γη και τὰ άλλα ουράνια σώματα.

2. Οί πλανήτες

Έκτός όμως από τη Γη, που φωτίζεται και θερμαίνεται από τον Ήλιο, υπάρχουν και άλλα ουράνια σώματα που φωτίζονται από αυτόν. Τὰ ουράνια αυτά και φωτίζονται από το έπειδή πλανώνται στο

σώματα που κινούνται γύρω από τον Ήλιο και φωτίζονται από το φώς του είναι όκτώ και λέγονται πλανήτες, έπειρο.

Έπομένως, πλανήτες λέγονται εκείνα τὰ ουράνια σώματα που είναι σκοτεινά, φωτίζονται από τον Ήλιο και περιπλανώνται γύρω απ' αυτόν. Τὰ όνόματα των πλανητών είναι παρμένα από την άστεϊρέυτη Έλληνική Μυθολογία : Ζεύς, Κρόνος, Έρμής, Άφροδίτη, Γη, Άρης, Ποσειδών (σχ. 6.).

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς πλανῆτες, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα οὐράνια σώματα ποὺ δὲν ἀλλάζουν θέσι στὸ διάστημα. Τὰ ἄστρα αὐτὰ λέγονται ἀπλανῆ.

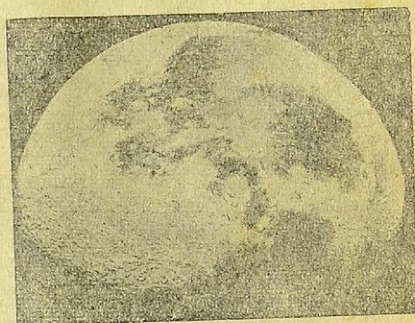
Τὰ ἄστρα ποὺ φωτίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ διαγράφουν τροχιά γύρω ἀπ' αὐτόν, ἀποτελοῦν ὅλα μαζί τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα. Στὸ χάος τοῦ οὐρανοῦ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἥλιοι ποὺ μᾶς εἶναι ἀράτατοι, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ποὺ μᾶς χωρίζει.

3. Ἡ Σελήνη (φεγγάρι)

Ἄλλο οὐράνιο σῶμα, ποὺ φαίνεται μὲ γυμνὸ μάτι στὸν οὐρανὸ καὶ ποὺ μᾶς ἀκολουθεῖ πάντα, εἶναι καὶ ἡ Σελήνη (φεγγάρι) (σχ. 7.). Ἡ Σελήνη, λοιπὸν λέγεται δορυφόρος τῆς Γῆς, ἐπειδὴ κινεῖται γύρω ἀπ' αὐτὴν καὶ ἀκολουθεῖ τὴν τροχιά της (σχ. 8).

Φάσεις τῆς Σελήνης.

Ἡ κίνηση τῆς Σελήνης γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ διαρκεῖ σχεδὸν ἓνα μῆνα. Ἐπειδὴ ὅμως κι' αὐτὴ εἶναι σῶμα σκοτεινὸ καὶ φωτίζεται ἀπ' τὸν ἥλιο, σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα διακρίνομε ἄλλοτε φωτεινὸ καὶ ἄλλοτε σκοτεινὸ τὸ ἡμισφαίριό της. Οἱ φωτεινὲς μορφὲς τῆς Σελήνης εἶναι τέσσαρες καὶ λέγονται φάσεις τῆς Σελήνης.

Σχ. 7. Φωτογραφία τῆς Σελήνης. Φαίνονται οἱ «πεδιάδες» καὶ οἱ «κρατῆρες»

Τις φάσεις τῆς Σελήνης τις ὀνομάζομε μὲ διάφορα ὀνόματα, καθὼς: νέα Σελήνη, πρῶτο τέταρτο, Πανσέληνο καὶ τελευταῖο τέταρτο.

Στὴ νέα Σελήνη, τὸ φεγγάρι εἶναι σκοτεινὸ, καὶ μόνο μιὰ ἐλαφρὰ λουρίδα τοῦ φωτίζεται. Τὴ νέα Σελήνη ὁ λαὸς τὴ λέει καινούργιο φεγγάρι καὶ πιάνει μάλαμα ἅμα τὸ ἀντικρύση.

Στὸ πρῶτο τέταρτο εἶναι φωτισμένος ὁ μισὸς δίσκος τῆς Σελήνης.

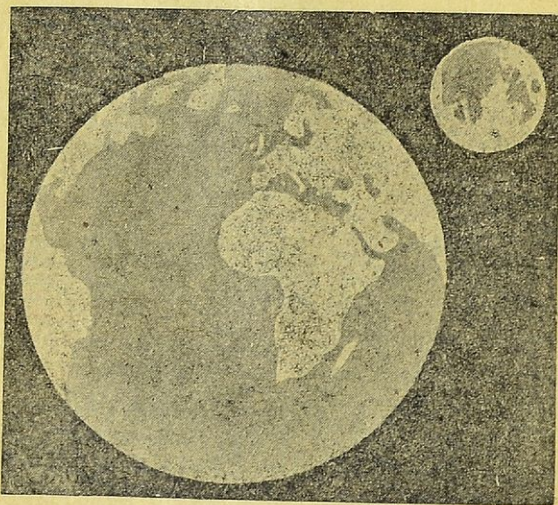
Στὴν Πανσέληνο φωτίζεται ὁλόκληρος ὁ δίσκος τοῦ φεγγαριοῦ καὶ κάνει τὴ νύκτα νὰ φωτίζεται σχεδὸν ὅσην ἡμέρα.

Στὸ τελευταῖο τέταρτο, ἡ χασοφεγγαριὰ ὅπως τὴ λέει ὁ λαός,

πάλι φωτίζεται ο μισός δίσκος του φεγγαριού, σιγά-σιγά όμως σβύνει για ν' αρχίσει κατόπιν ή νέα Σελήνη.

Σημ. Η σελήνη μᾶς δείχνει πάντοτε τὸ μισό της ἡμισφαίριο κι' αὐτὸ μελετοῦν πάντοτε οἱ ἀστρονόμοι. Στὴ Σελήνη, καθὼς ἔχουν ἀνακαλύψει οἱ ἀστρονόμοι, δὲν ὑπάρχει ζωή, οἱ σκιές δὲ ποὺ φαίνονται στὸ δίσκο της εἶναι ἀπὸ τὰ ὄρη της καὶ τὶς πεδιάδες (σχ. 8).

Ἐπειδὴ εἶναι τὸ πλησιέστερο ἀστέρι πρὸς τὴ Γῆ, οἱ ἄνθρωποι μελετοῦν ἀπὸ καιρὸ ἓνα ταξίδι ἀπὸ τὴ Γῆ, στὴ Σελήνη, μὲ ρουκέτα. Μὲ τὴ μελέτη τῆς στρατοσφαίρας καὶ μὲ τὴν «ἐνέργεια τοῦ ἀτόμου», ποὺ βρῆκε ὁ ἄνθρωπος τελευταία, δὲν ἀποκλείεται τὸ ταξίδι αὐτὸ νὰ πραγματοποιηθῇ ὕστερ' ἀπὸ κάμποσα χρόνια !!

Σχ. 8. Φωτογραφία τῆς Γῆς καὶ τῆς Σελήνης.

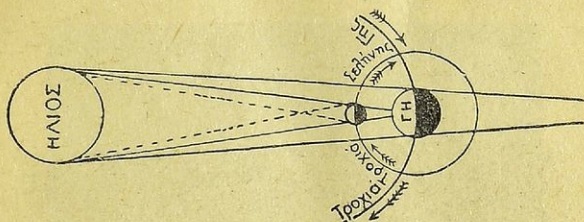
Οἱ ἐκλείψεις. Πολλὲς φορές τὸ φεγγάρι, ἀκολουθώντας τὴν τροχιά του γύρω στὴ Γῆ, μπαίνει μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἡλίου καὶ μᾶς κρύβει τὸ φῶς του. Τότε γίνεται ἐκλείψις Ἡλίου (σχ. 9) γιατί ὁ Ἡλιος χάνεται ἀπὸ τὰ μάτια μας εἴτε ἐντελῶς εἴτε μόνον ἓνα κομμάτι τοῦ πυρίνου δίσκου του. Ἡ τελευταία ὀλικὴ ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου, ποὺ ἦταν ὀρατὴ ἀπ' τὰ μέρη μας, ἔγινε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1936.

Ἄν τύχη ὅμως τὸ φεγγάρι καὶ πέση μέσα στὴ σκιά τῆς Γῆς, τότε ἐξαφανίζεται ἐντελῶς καὶ λέμε πῶς ἔχουμε ἐκλείψι Σελήνης (σχ. 10). Ἐκλείψεις τῆς Σελήνης συμβαίνουν συχνά, καὶ ὅλοι θὰ πρέπει νὰ ἔχετε ἰδῆ αὐτὸ τὸ φαινόμενο !

Σημ. Τὴν ἔκλειψι τοῦ Ἡλίου μπορούμε νὰ τὴν παρακολουθήσωμε μ' ἓνα κομμάτι γυαλί μαυρισμένο ἢ καπνιά κεριοῦ ἢ λάμπας.

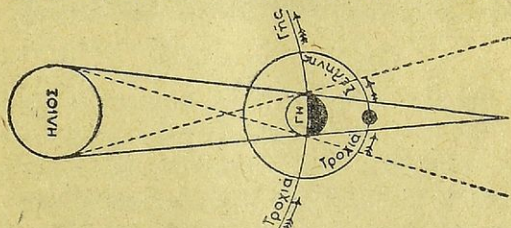
4. "Αλλα οὐράνια σώματα

Γαλαξίας. Στὸν καταξάστερο οὐρανὸ τοῦ καλοκαιριοῦ διακρίνεται μιὰ φωτεινὴ ζώνη ποὺ μοιάζει μὲ φωτεινὸ ποταμὸ καὶ πιάνει τὸν οὐρανὸ ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη στὴν ἄλλη. Αὐτὴ ἡ φωτεινὴ ζώνη λέγεται

Σχ. 9. "Εκλείψεις Ἡλίου

Γαλαξίας. Ὁ Γαλαξίας δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ διάφορα ἡλιακὰ συστήματα, ποὺ μᾶς φαίνονται ὡς φωτεινὴ νεφέλη (νεφέλωμα).

Σχ. 10. "Εκλείψεις Σελήνης

Ἀστερισμοί. Πολλὰ ἀστέρια στὸν οὐρανὸ κάνουν ὠρισμένα σχήματα, ποὺ οἱ ἀστρονόμοι ὀνομάζουν ἀστερισμοὺς καὶ τοὺς δίνουν ἀπὸ ἓνα ὄνομα στὸ καθένα. Ἔτσι ἔχομε τὸν ἀστερισμὸ τῆς Μικρῆς Ἄρκτου, τῆς Μεγάλης Ἄρκτου, τῆς Πούλιας, τῆς Κασσιόπης, τοῦ Ζωδίου καὶ ἄλλων. Τὸ ἀκρινὸ ἄστρο τῆς Μεγάλης Ἄρκτου λέγεται **πολικὸς ἀστήρ**, γιατί στέκει ἀντίκρυ στὸ Βόρειο πόλο τῆς Γῆς καὶ δείχνει πάντοτε τὸ Βορρᾶ. Τὸν **πολικὸ ἀστέρα** τὸν εἶχαν γιὰ ὁδηγὸ πάντοτε στὰ ταξίδια τους οἱ ναυτικοί, στὰ καλιὰ χρόνια.

Κομήτες. Πολλὲς φορές, στὸν οὐρανὸ κάνουν τὴν ἐμφάνισί τους, γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα, κάτι περίεργα οὐράνια σώματα, ποὺ ὕστερα χάνονται πάλι. Τὰ σώματα αὐτὰ εἶναι πάντοτε φωτεινά, μὲ μακρὰ

φωτεινή οὐρά και λέγονται κομήτης (σχ. 11). Ὁ τελευταῖος κομήτης, πού φανερώθηκε στήν Ἑλλάδα, ἦταν στά 1908 και λεγόταν κομήτης τοῦ Χάλλεϋ, ἀπό τόν ἀστρονόμο πού τόν εἶδε πρῶτος.

Διάττοντες και ἀερόλιθοι. Τόν Αὐγουστο μήνα, στόν οὐρανό παρατηροῦμε μιὰ βροχή φωτεινή, λές και καίγονται χιλιάδες ἀστέρια. Ἡ φωτεινή αὐτή βροχή ἀποτελεῖται ἀπό τούς διάττοντες ἀστέρες, δηλαδή ἀπό μικρά κομμάτια ὑλης πού βρίσκονται στό διάστημα και

Σχ. 11. Ἐνας κομήτης

τά ὁποῖα ἄμα ἔλθουν σ' ἐπαφή μέ τή Γῆ, φλέγονται και καίγονται.

Πολλές φορές ὅμως πέφτουν στή Γῆ και κομμάτια δλόκληρα ἀπό τόν οὐρανό, οἱ ἀερόλιθοι, ὅπως τούς λέμε. Οἱ ἀερόλιθοι δέν εἶναι τίποτ' ἄλλο, παρά κομμάτια ὑλης πού δέν πρόλαβαν νά καοῦν, γι' αὐτό και πέφτουν μέ μεγάλο κρότο και μπήγονται στό χῶμα. Ἡ οὐσία τῆς ὑλης τῶν ἀερόλιθων εἶναι πάντοτε μεταλλική, ὑπάρχουν δέ ἀπειροὶ ἀερόλιθοι σέ διάφορα μέρη.

Ἐρωτήσεις: 1) Τί εἶναι ὁ ἥλιος; πῶς εἶναι ἡ μᾶζα του! 2) Πόσο μεγάλος εἶναι ὁ ἥλιος; Πόσο ἀπέχει ἀπό τή Γῆ; 3) Τί εἶναι οἱ Πλανῆτες; Πῆτε μερικὰ ὀνόματα πλανητῶν. 4) Ποιό οὐράνιο σῶμα εἶναι πλησιέστερο στή Γῆ; 5) Τί λέγονται φάσεις τῆς Σελήνης; 6) Τί εἶναι οἱ ἐκλείψεις; Τί εἶναι μερικὴ και τί ὀλική ἐκλείψις; 7) Πότε ἔχουμε ἐκλείψι ἥλιου; Πότε ἔχουμε ἐκλείψι Σελήνης; 8) Τί εἶναι ὁ Γαλαξίας; Πῶς φαίνεται στόν οὐρανό ὁ Γαλαξίας; 9) Τί εἶναι οἱ κομήτες; Ποιός ἦταν ὁ τελευταῖος κομήτης; 10) Τί εἶναι οἱ διάττοντες; Τί οἱ ἀερόλιθοι; Ποιὰ ἐποχὴ πέφτουν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Κεφάλαιο Α'.

Γενική περιγραφή

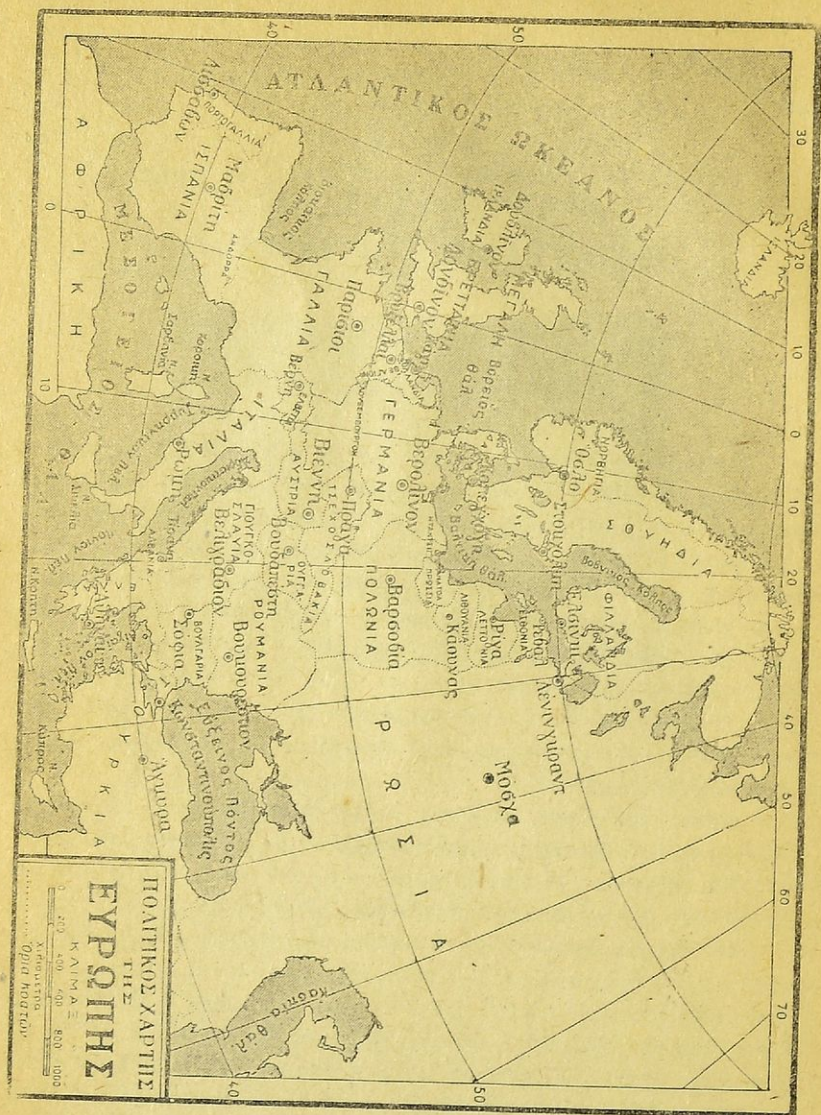
Ἐάν καλοπροσέξῃ κανεὶς στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα ἢ στὸ χάρτη του, ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἓνα μεγάλο κομμάτι τῆς Ἀσίας, ἀπὸ τὴν ὁποία χωρίζεται φυσικῶς μὲ τὰ Οὐράλια ὄρη. Αὐτὸ ἕμως δὲν τὴν ἐμποδίζει ν' ἀποτελῆ ξεχωριστὴ Ἡπειρο, γνωστὴ στὴν ἀρχαιότητα μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες δύο, τὴν Ἀφρική καὶ τὴν Ἀσία. Ἡ Εὐρώπη ἔλαβε τ' ὄνομά της ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας ποῦ ἦταν κόρη τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἀγήνορος, ποῦ τὴν ἔκλεψε ὁ Ζεὺς, ἀφοῦ μεταμορφώθηκε σὲ ταῦρο. Στὴν Εὐρώπη βρῆκαν διέξοδο ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας ποῦ μετακινήθηκαν ἀπὸ τὶς κοιλάδες τοῦ Γάγγη ποταμοῦ καὶ ἔφθασαν στὴν ἡπειρὸ μας μὲ τὸ ὄνομα Ἄριοι, Φοίνικες, Ἑλληγες κ.τ.λ.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ θέσις λοιπὸν τῆς Εὐρώπης, ἔχοντας τὸ πλεονέκτημα νὰ βρίσκεται μεταξύ τῶν ἄλλων δυὸ Ἡπειρῶν, τὴν ἔκανε νὰ εἶναι πέρασμα τῶν διαφόρων λαῶν καὶ τῶν ἐμπορικῶν δρόμων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴ Δύση, τοῦ Νότου πρὸς τὸν Βορρᾶ καὶ ἀντιθέτως.

Ἡ Εὐρώπη ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴν Ἀσία. Χωρίζεται ἀπ' αὐτὴ μὲ τὰ Οὐράλια ὄρη, τὴν Κασπία Θάλασσα, τὸν Καύκασο, τὸν Εὐξεινο Πόντο καὶ τὸν πορθμὸ τοῦ Βοσπόρου. Δυτικῶς, ἡ Εὐρώπη βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ, βορειῶς βρέχεται ἀπὸ τὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ καὶ νοτιῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρική μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ ποῦ, στὴν ἀρχαιότητα, τὸν ἔλεγαν Στήλες τοῦ Ἡρακλέους.

Ἐκτασις. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης καλύπτει τὰ 10 ἑκατ. □ χιλιόμετρα κί ἔρχεται τετάρτη στὴ σειρά, σὲ σύγκρισί μὲ τὶς ἄλλες Ἡπειροῦς.

Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης ΣΤ', Γ. Σακκά

Παράλια. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους ὠκεανούς καὶ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, ἡ Εὐρώπη βρέχεται, βορείως, ἀπὸ τὴ Βόρειο θάλασσα, τὴ Βαλτική, τὴ Μάγγη, καὶ τὴν Ἰρλανδική. Νοτίως βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο καὶ ἀπὸ ἄλλες μικρότερες θάλασσες: τὸ Τυρρηνικὸ πέ-

λαγος, τὸ Ἀδριατικόν, τὸ Ἴόνιον καὶ τὸ Αἰγαῖον. Ἐπειδὴ ἡ Εὐρώπη δρέχεται σχεδὸν γύρω- γύρω ἀπὸ θάλασσα, σχηματίζει ἀμύπολλα ἀκρωτήρια, νησιά καὶ κόλπους, ποὺ μπορεῖ ὁ καθένας εὐκόλα νὰ τὰ διακρίνη στὸ χάρτη. Οἱ σπουδαιότερες ὅμως χερσονήσοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Βαλκανικὴ, ἡ Ἰταλική, ἡ Ἰβηρικὴ καὶ ἡ Σκανδιναυικὴ.

Ἔδαφος. Μὲ μιὰ προσεκτικὴ ματιὰ στὸν ἀνάγλυφο χάρτη τῆς Εὐρώπης, βλέπομε πῶς τὸ περισσότερο μέρος τῆς εἶναι πεδινό. Τὸ ὄρεινὸ μέρος βρίσκεται ἀνατολικῶς καὶ νοτιοδυτικῶς τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα τῆς Ἰσπανίας ἀρχίζει ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Εὐρώπης, ποὺ προχωρεῖ καὶ φθάνει ὡς τὰ Οὐράλια ὄρη. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴ μεγάλην αὐτὴ πεδιάδα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλες μικρότερες στὴν Ἰταλία, στὴν Ἑλλάδα, στὴ Βουλγαρία καὶ σ' ἄλλες χώρες.

Τὰ σπουδαιότερα ὄρη ἢ καλύτερα ὄροσειρὲς τῆς Εὐρώπης εἶναι τὰ Ὄρη τῆς Ἀγγλίας, τὰ Πυρηναῖα τῆς Ἰσπανίας, τὰ Ἀπέννινα τῆς Ἰταλίας, οἱ Ἄλπεις τῆς Ἑλβετίας, τὰ Καρπάθια τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ὁ Αἶμος ἢ Βαλκάνια τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, τὰ Οὐράλια τῆς Ρωσίας, ὁ Καύκασος στὰ σύνορα τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Περσίας, καὶ ἡ Πίνδος μὲ τὸν Ὀλυμπο στὴν Ἑλλάδα.

Νερά. Ἡ Εὐρώπη ἀδρακνώνεται ἀπὸ πολλὰ ποτάμια ποὺ δὲν ἔχουν ὅμως τὸ μᾶκρος τῶν ποταμῶν ποὺ ἔχομε ἰδῆ στὶς ἄλλες ἡπείρους. Τὰ πιὸ σπουδαῖα εἶναι ὁ Βόλγας καὶ ὁ Οὐράλης, ποὺ χύνονται στὴν Κασπία θάλασσα, ὁ Δούναβις, ὁ Δνειότερος καὶ ὁ Δόν, ποὺ χύνονται στὸν Εὐξείνιον Πόντο, ὁ Ἐλβας στὴ Βόρειο θάλασσα, ὁ Βιστούλας καὶ ὁ Ὀδερὸς στὴ Βαλτικὴ, ὁ Σηκουάνας στὴ Μάγχη καὶ ὁ Ἀξιός, ὁ Στρυμόνας καὶ ὁ Ἐβρος στὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Οἱ λίμνες τῆς Εὐρώπης εἶναι: βορείως, ἡ Λαδόγκα καὶ ἡ Ὀνέγκα, στὴν Ἑλβετία, ἡ Κωνσταντία, ἡ Βένερ καὶ ἡ Βέτερ στὶς Σκανδιναυικὲς χώρες, ἡ Ὀχρίδα στὴ Βαλκανικὴ, καὶ μερικὲς ἄλλες μικρότερες.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη, ἐξ αἰτίας τῆς θέσεως ποὺ κατέχει στὸ βόρειο ἡμισφαίριον, ἔχει γενικῶς ἐξαιρετικὰ εὐκρατο κλίμα. Ὁ ἄνθρωπος, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ἀναπτύσσονται φυσιολογικῶς, γι' αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ πιὸ πυκνοκατοικημένη περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἄν θέλωμε ὅμως νὰ λεπτολογήσωμε, μποροῦμε νὰ χωρίσωμε τὴν Εὐρώπη σὲ τέσσαρες κλιματολογικὲς ζώνες: 1) Στὴ Μεσογειακὴ ζώνη, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι πάντα γλυκόν, (οἱ χειμῶνες γλυκεῖς, τὰ καλοκαίρια θερμά, χωρὶς βροχές, καὶ ὁ οὐρανὸς πάντα γλυκός). 2) Στὴ ζώνη τοῦ ὠκεανοῦ, ποὺ περιλαμ-

δάνει τα βορειοδυτικά παράλια τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶναι γλυκός, πέφτουν ὅμως συχνὲς βροχὲς καὶ ὑπάρχει πάντοτε ὑγρασία. Ὁ οὐρανὸς εἶναι πάντοτε σκεπασμένος με σύννεφα καὶ οἱ θάλασσες καὶ οἱ στεριᾶς με ὀμίχλη. 3) Στὴν ἠπειρωτικὴ ζώνη, με τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην, ἀπὸ τὴ Ρουμανία ὡς τὴ Βαλτικὴ θάλασσα, ὅπου ὁ χειμὼν εἶναι βαρὺς καὶ τὸ καλοκαίρι θερμὸ καὶ μικρῆς διαρκείας καὶ 4) Στὴ Βορεινὴ ζώνη, ἀπὸ τὴ Λαπωνία ὡς τὸν Ἀρχάγγελο, ὅπου καὶ βασιλεύουν χειμῶνα - καλοκαίρι οἱ πάγοι.

Χλωρίς ἢ βλάστησις. Ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει τὴ βλάστησι τῶν ἄλλων Ἡπειρῶν. Χωρίζεται σὲ τρεῖς φυτικὲς νὰ ποῦμε ζώνες. Στὴ ζώνη τῶν στεππῶν τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ πόλου, στὴ ζώνη τῶν δασῶν (παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Σουηδίας) καὶ στὴ ζώνη τῆς Μεσογείου, ὅπου τὸ εὐκρατο καὶ γλυκὸ κλίμα ἐπιτρέπει νὰ καλλιεργῆται ἡ ἐλιά, τὸ ἀμπέλι καὶ ἕλα τὰ δένδρα.

Ζῶα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γνωστὰ ζῶα ποῦ ζοῦν στὴν εὐκρατο ζώνη, ποῦ τὰ ἔχομε καὶ ἐμεῖς στὴν πατρίδα μας, ἄλλα ζῶα τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ φώκια, ἡ ἀρκουίδα, ὁ πιγκουίνος, ὁ τάρανδος, ὁ αἶγαρος, ὁ βούβαλος κ.τ.λ.

Ὄρυκτά. Τὰ πιὸ σπουδαῖα ὄρυκτὰ τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ γαιάν-θραξ, τὸ πετρέλαιο, ὁ σίδηρος καὶ ἄλλα, ποῦ εἶναι πηγὲς πλούτου. Ἄν ἤμποροῦν ὅμως νὰ συγκριθοῦν με τὰ ὄρυκτὰ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν. Ἡ Εὐρώπη ὅμως εἶναι ἡ πρώτη ἠπειρος στὸν ἄνθρακα, καὶ γι' αὐτὸ ὑπάρχουν ἀπέραντα ἀνθρακωρυχεῖα στὴν Ἀγγλία καὶ στὴ Γερμανία, ποῦ ἀπασχολοῦν ἑκατομμύρια ἐργάτες.

Ἐμπόριο — Βιομηχανία. Τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι πάρα πολὺ ἀνεπτυγμένοι κλάδοι στὴν Εὐρώπην. Σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τοῦ κόσμου τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὴν ἀγορὰν τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀντιζηλία ἀκριβῶς τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, μεταξὺ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, φέρνει καὶ τὴν αἰτίαν τῶν διαφόρων πολέμων.

Πληθυσμός. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ πιὸ πυκνοκατοικημένη χώρα τῆς γῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς φθάνει τὰ 480 ἑκατομμύρια. Ἀναλογοῦν 45 κάτοικοι σὲ κάθε τετραγωνικὸ χιλιόμετρο, ἐνῶ, στὴν Ἀσία ἀναλογοῦν 24 καὶ στὴς ἄλλες ἠπείρους ἀναλογοῦν 5.

Φυλαί. Τρεῖς εἶναι οἱ κυριώτερες ὑποδιαίρεσεις τῆς λευκῆς φυλῆς ποῦ κατοικεῖ στὴν Εὐρώπην. 1) Ἡ ἑλληνογαλλικὴ ὑποδιαίρεσις ποῦ σ' αὐτὴν ὑπάγονται οἱ Βαλκανικοὶ λαοί, οἱ Ἴταλοί, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἴσπανοὶ καὶ ἄλλοι. 2) Ἡ σλαβικὴ ὑποδιαίρεσις ποῦ περιλαμβάνει

τοὺς Ρώσους, τοὺς Σέρβους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Σλοβάκους καὶ ἄλλους καὶ β) ἢ Ἀγγλοσαξωνικὴ ἢ γερμανικὴ ὑποδιαιρέσεις, με τοὺς Γερμανούς, τοὺς Ἀγγλοὺς κ.ἄ.

Στὴν Ἑυρώπη κατοικοῦν ἐπίσης καὶ οἱ Βούλγαροι, οἱ Τσιγγά-

νοι, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Λάπωνες, οἱ Φιλλανδοὶ καὶ λίγοι Τοῦρκοι.

Θρησκεία. Στὴν Εὐρώπῃ ἐπικρατοῦν ὅλα σχεδὸν τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ (Ὁρθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Καλβινιστὲς κ.ἄ.). Λίγοι Εὐρωπαῖοι ἀνήκουν στὸν Ἰουδαϊσμὸ καὶ ἀκόμη λιγώτεροι στὴ Μωσαμεθανικὴ θρησκεία.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Εὐρώπῃ, μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον, περιελάμβανε 34 Κράτη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 28 ἦταν κράτη μεγάλα καὶ τὰ 6 ἦταν διάφορες μικρὲς περιοχῆς. Αὐτὰ ἦταν: Ὁ Ἅγιος Μαρίνος στὴν Ἰταλία, τὸ Μονακὸ στὴ Γαλλία, ἡ Ἀνδόρα στὰ Πυρηναῖα, τὸ Λουξεμβούργο μεταξὺ Βελγίου, Γαλλίας καὶ Γερμανίας, τὸ Ντάντσιχ στὴν Πολωνία, τὸ Κεχτενστάιν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας.

Ἡ Εὐρώπῃ χωρίζεται σὲ πέντε μεγάλα διαμερίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξετάσωμε χωριστὰ τὸ καθένα. Στὸ Διαμέρισμα: 1) τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, 2) τῆς Δυτικῆς, 3) τῆς Βορείου, 4) τῆς Μεσημβρινῆς (νοτίου) καὶ 5) τῆς Κεντρικῆς.

Σημ. Ποιὰ θὰ εἶναι ἡ πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου κανένας δὲν τὸ γνωρίζει. Οἱ τρεῖς νικητρίες δυνάμεις τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἡ Ἀμερική, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ρωσία, ἀκόμη δὲν ἔχουν συμφωνήσει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἀν καὶ πέρασαν ὅ ἔτη ἀπὸ τῆ λήξεϊ τοῦ πολέμου.

Ἔργασίαι γιὰ παιδιὰ. 1) Ἐσχώρισε τὴν Εὐρώπῃ στὴν ὑδρογειο σφαῖρα. 2) Ἐσχώρισε στὸ γεωφυσικὸ χάριτι τῆς Εὐρώπης τὰ μεγάλα ὄρη, τὰ πεδιάδες, τὰ ποτάμια καὶ τὰς λίμνες. 3) Δείξε τὴν Ἑλλάδα στὴν Εὐρώπῃ καὶ πὲς μὲ ποιὰ Κράτη συνορεύει.

Κεφάλαιο Β'.

Μεσημβρινὴ Εὐρώπῃ

Τὸ νότιο ἢ μεσημβρινὸν τμήμα τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνει τὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο μὲ τὰ κράτη: Ἑλλάδα, Ἀλβανία, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, καὶ τὸ εὐρωπαϊκὸν τμήμα τῆς Τουρκίας, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησο μὲ τὰ κράτη Ἰσπανία καὶ Πορτογαλία.

Βαλκανικὴ Χερσόνησος

Βαλκανικὴ Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς νοτίου Εὐρώ-

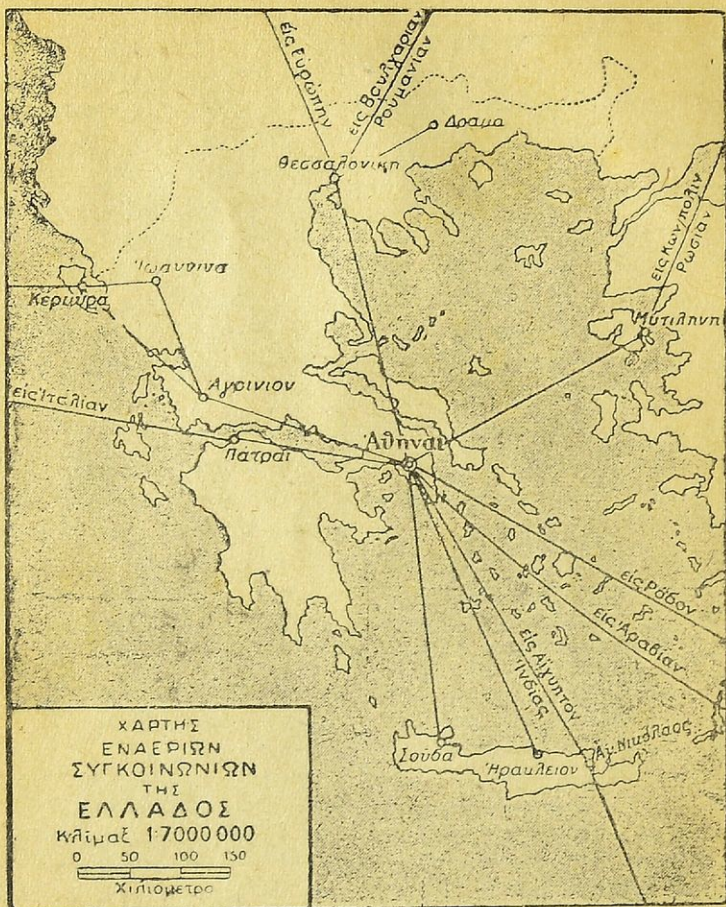

της που βρέχεται από το Αδριατικό και το Ιόνιο πέλαγος, τη Μεσόγειο θάλασσα, το Αιγαίο πέλαγος και τον Εξέινο πόντο, και το όποιο σχηματίζει ή βουνοσειρά του Αίμου. Η Βαλκανική χερσόνησος αποτελείται από πέντε κράτη: Την Ελλάδα, την Αλβανία, τη Σερβία, τη Βουλγαρία, το ευρωπαϊκό μέρος της Τουρκίας και τη Ρουμανία.

1. Η Ελλάδα

Θέσις και όρια. Η Ελλάδα βρίσκεται στο νότιο μέρος της Βαλκανικής Χερσονήσου και συνορεύει, βορείως, με την Αλβανία, τη Σερβία και τη Βουλγαρία. Ανατολικά, χωρίζεται από την Τουρκία

35-42 Β.Γ.Π.

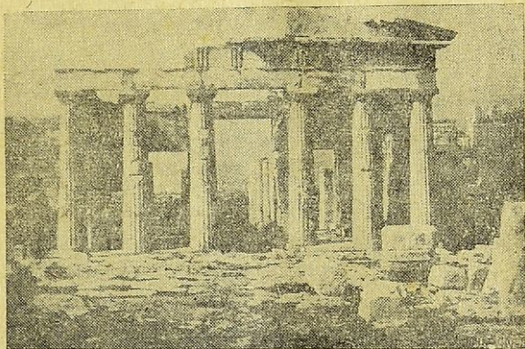
μέ τὸν Ἐβρο ποταμὸ καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Νοτίως, βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ δυτικῶς, ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Ἔκτασις. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐπιφάνεια 127 χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος σχηματίζουσι πάρα πολλοὺς κόλπους καὶ ἀκρωτήρια καθὼς καὶ νησιά καὶ μικρὰς χερσονήσους. Κυριώτεροι κόλποι εἶναι: ὁ Θεσσαλικός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Παγασσητικός, ὁ Λακωνικός, ὁ Πατραϊκός, ὁ Κορινθιακός, ὁ Ἀμβρακικός καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Ἀκρωτήρια: ὁ Καφηρέας (Κάβο-Ντόρος), ὁ Μαλέας

(Κάβο - Μαλιάς), τὸ Ἀρτεμίσιο, τὸ Σούνιο, τὸ Ἄθω, τὸ Κατάκωλον, ὁ Πάπας, τὸ Ἄκτιο καὶ ἄλλα. Τὰ νησιὰ τῆς Ἑλλάδος χωρίζονται στὰ παρακάτω σπουδαία συμπλέγματα: Στὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου πελάγους, στὶς Κυκλάδες, στὶς Βόρειες Σποράδες, στὰ νησιὰ τοῦ Ἀρχιπελάγους, στὰ Δωδεκάνησα καὶ στὰ δύο μεγάλα νησιὰ: Κρήτη καὶ Εὐβοία.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι κατὰ μέγιστο μέρος ὄρεινόν. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι ἡ Πίνδος, ἡ ὁποία εἶναι παρα-

Ἡ Παρθενὼν

κλάδι τῶν Ἀλπεῶν καὶ κατεβαίνει, σχηματίζοντας τὰ Καμβούνια, τὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν Ὀχη. Ἄλλο παρακλάδι τῆς ἴδιας ὄρεινῆς εἶναι ἡ Οἶτη, ὁ Παρνασσός, ἡ Γκιώνα, ἡ Πεντέλη, καὶ τρίτον παρακλάδι τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου: τὸ Μαίναλο, ὁ Πάρνων καὶ ὁ Ταῦγετος. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ ὄρεινόν σύστημα τῆς Πίνδου, ἔχομε καὶ τὴν ὄρεινάν τοῦ Αἴμου ἢ Βαλκάν ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἔλαβε καὶ ἡ χερσόνησος τ' ὄνομά της. Ὁ Αἶμος μετασχηματίζεται στὴ Ροδόπη καὶ σ' ἄλλα μικρότερα βουνὰ τῆς Μακεδονίας, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὰ βουνὰ τοῦ Ἄθω.

Πεδιάδες. Σχηματίζονται ἀρκετές. Δὲν ἔχουν ὅμως τὴν ἔκτασι τῶν μεγάλων πεδιάδων τῆς Εὐρώπης ἢ τῆς Ρωσίας. Οἱ σπουδαιότερες εἶναι: ἡ πεδιάς τῆς Θεσσαλίας, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Θράκης, τοῦ Στρουμῶνος (ὡς τὴ λίμνη τοῦ Ἀχινοῦ), τῆς Κωπαΐδος, τῆς Ἀττικῆς, τῆς Ἠλείας καὶ τῆς Μεσσηνίας.

Νερά. Τὴν Ἑλλάδα τὴ διασχίζουν πολλοὶ ποταμοὶ ποὺ τὸν χει-

μῶνα μετατρέπονται σὲ χειμάρρους. Μεγαλύτεροι εἶναι ὁ Ἀλιάκμων, ὁ Στρυμῶν, ὁ Ἀξιός, ὁ Πηνειός, ὁ Σπερχεῖος, ὁ Ἀχελῷος ἢ Ἀσπροπόταμος, ὁ Μόρνος, ὁ Εὐννος, ὁ Ἀλφειός, ὁ Πάμισος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Λίμνες. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει πολλὰς λίμνες, μὰ οἱ περισσότερες τὸ καλοκαίρι ξηραίνονται. Ἀπ' αὐτὰς, οἱ πρὸ ἀξιόλογες εἶναι ἡ Ξυνιάς καὶ ἡ Τριχωνὶς στὴ Στερεά, ἡ Βοιβηῖς στὴ Θεσσαλία, τῆς Καστοριάς, τῶν Γιανιτσῶν, ἡ Πρέσπα, ἡ Κερκινίτις, τοῦ Λαγκαδά, καὶ πολλὰς ἄλλες μικρότερες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος γενικὰ εἶναι εὐκρατο καὶ γλυκὸ, μόνο δὲ πρὸς τὰ μέρη τῆς Μακεδονίας εἶναι λίγο ἠπειρωτικὸ, γιὰτὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τῆ θάλασσα. Τὸ δυτικὸ μέρος τῆς χώρας εἶναι περισσότερο ὑγρὸ ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ, καὶ τοῦτο, γιὰτὶ ἐπικρατοῦν ἐκεῖ ὑγροὶ ἄνεμοι καὶ πέφτουν περισσότερες βροχῆς τὸν χειμῶνα. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει γιὰ τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Πατρίδος μας, ποὺ εἶναι πάντοτε ξηρὸ καὶ οἱ βροχῆς σπανίζου.

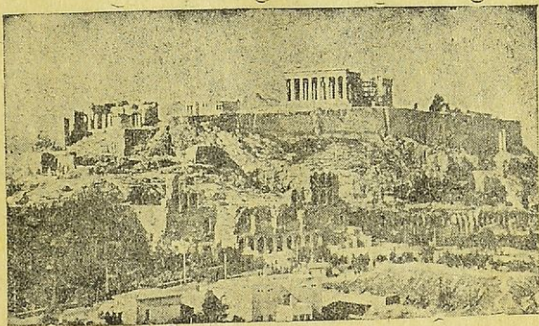
Προϊόντα. Ἡ Ἑλλάδα ἔχει πλοῦτο προϊόντων. Παράγει διάφορα γεωργικὰ προϊόντα, καπνὸ, κρασί, κτηνοτροφικὰ, ἀλιευτικὰ, — γιὰτὶ ἔχει πολλὰ παράλια — δασικὰ, ὀρυκτὰ καὶ προϊόντα βιομηχανίας. Ἔρχεται πρώτη χώρα στὸν καπνὸ, στὴ σταφίδα, στὸ λάδι καὶ στὸ κρασί, ἢ δὲ ἐξαγωγή τῶν προϊόντων αὐτῶν στὸ Ἐξωτερικὸ φέρνει μεγάλο ἔθνικὸ πλοῦτο. Ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικὸ εἰσάγει σιτάρι, μηχανήματα καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένη τὴ συγκοινωνία στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ τῆς. Ἡ ὑπεραστική συγκοινωνία, μὲ τὴ μεγάλη διάδοσι τοῦ αυτοκινήτου, ἐκτελεῖται σὲ ἀμαξιτοὺς δρόμους ποὺ τὸ συνολικὸ μῆκος τους φθάνει τὰ 10.000 χιλιόμετρα.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἐκτελεῖται μὲ πυκνὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο ποὺ ἐξυπηρετεῖ σχεδὸν τὰ περισσότερα μέρη τῆς χώρας. Οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς τῆς Ἑλλάδος εἶναι οἱ ΣΕΚ, ΣΠΑΠ, Θεσσαλίας, Βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος, τῆς Θράκης καθὼς καὶ ὁ ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος, ποὺ ἐνώνει τὸν Πειραιᾶ μὲ τὰς Ἀθήνας. Γενικὰ, οἱ γραμμὲς αὐτὰς ἔχουν συνολικὸ μῆκος 2.750 χιλιόμετρα, μελετῶνται δὲ καὶ ἄλλες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν πολλὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου καθὼς καὶ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπεραστικὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο, ἡ Ἑλλάς ἔχει καὶ πυκνὸ δίκτυο ἀτμοπλοικῆς καὶ ὑπερατλαντικῆς συγκοινωνίας. Τὰ

κυριώτερα λιμάνια της για τις συγκοινωνίες αυτές είναι τὸ μεγάλο καὶ κεντρικὸ λιμάνι τοῦ Πειραιῶς, τὸ λιμάνι τῶν Πατρῶν, τῆς Θεσσαλονίκης, τοῦ Βόλου, τῶν Καλαμῶν κ. ἄ. Ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία στὴν Ἑλλάδα, πρὶν ἀπὸ τὸ δεῦτερο πόλεμο, εἶχε ἐλάχιστες γραμμές, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἀεροδρόμια. Σήμερα ὅμως, ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία ἔχει ἀναδειχθῆ πάρα πολὺ. Σὲ ὅλα τὰ μεγάλα συγκοινωνιακὰ κέντρα (Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Κοζάνη, Καβάλλα, Ἰωάννινα, Κρήτη, Ρόδο, Τρί-

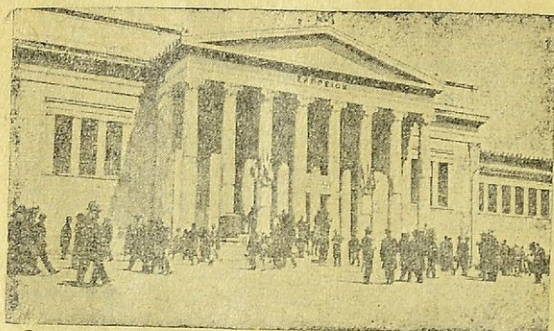
Ἡ Ἀκρόπολις

πολι κτλ.) ὑπάρχουν ἀεροδρόμια μὲ συγχρονισμένες ἐγκαταστάσεις. Ἀεροπλάνα τῆς ΤΑΕ καὶ τῆς ΕΛΛΑΣ ἐξυπηρετοῦν μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὶς ἀνάγκες τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ Κέντρου. Ἐπίσης, ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ (Χασανίου) τῶν Ἀθηνῶν, περνοῦν πλῆθος ἀεροπλάνων τοῦ Ἐξωτερικοῦ ποὺ ἔρχονται καὶ φεύγουν γιὰ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου!

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροὶ Ἕλληνες ἀνήκουν στὴν Ὁρθόδοξο Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἢ ὁποία, ἀπὸ τὸ 1853, ἀνακηρύχθηκε αὐτοκέφαλη, χωρὶς νὰ χάνη τὴν ἐπαφή της μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ἡ Ἐκκλησία μας διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο ποὺ ἔχει πάντοτε πρόεδρο τὸν Μητροπολίτη Ἀθηνῶν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ Καθολικοὶ Ἕλληνες καθὼς καὶ λίγοι Μουσουλμάνοι καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ τελευταῖοι ἀπεδρακίσθησαν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στὸν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο, γιὰτὶ ἀπὸ τοὺς 80 χιλιάδες ἔμειναν μόνο 7 χιλιάδες σὲ ἐλόκληρη τὴν Ἑλλάδα!

Πολιτικὴ Διαιρέσις. Ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται σὲ οἰκτὼ φυσικὰ διαμερίσματα, δηλαδὴ: τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα, τὴ Θεσσαλία, τὴ Μακεδονία,

τῆ Θράκη, τὴν Ἠπειρο, τὴν Πελοπόννησο, τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου πελάγους, τοῦ Αἰγαίου, τὴν Κρήτη καὶ τὴ Δωδεκάνησο. Τὰ φυσικὰ αὐτὰ διαμερίσματα διαιροῦνται σὲ νομούς, πού μερικοὶ ὑπάγονται σὲ διάφορες Γενικὲς Διοικήσεις. Οἱ Γενικὲς Διοικήσεις εἶναι 5: Μακεδονίας, Ἠπείρου, Θράκης, Κρήτης καὶ Δωδεκανήσου.

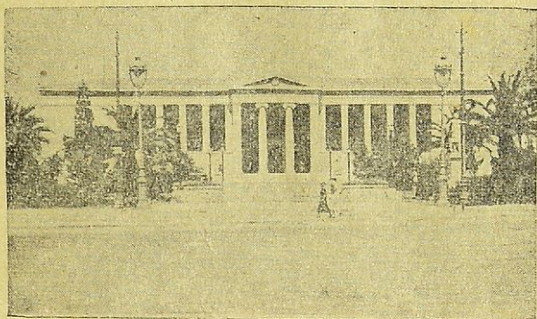
Τὸ Ζάππειο

Ὁ παρακάτω πίναξ δείχνει τὸν πληθυσμὸ τῶν διαμερισμάτων αὐτῶν, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφή πού ἔγινε στὰ 1928, ἐκτὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δωδεκανήσου.

Στερεὰ Ἑλλάς.....	1.858.542
Μακεδονία.....	1.754.384
Πελοπόννησος.....	1.163.602
Νησιά Αἰγαίου καὶ Κρήτης....	871.276
Θεσσαλία.....	573.417
Ἠπειρος.....	362.332
Δυτικὴ Θράκη.....	359.923
Νησιά Ἰονίου.....	219.562
Σύνολον	<u>7.163.038</u>

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθήναι, μὲ 700 χιλιάδες κατοίκους καὶ πάνω. Εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ ὡραίες πολιτεῖες, μὲ ὡραία οἰκοδομήματα, πλατεῖες καὶ ἀσφαλτοστρωμένους δρόμους. Εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, γιατί ἀπ' αὐτὴν ξεκίνησαν καὶ πρόκοψαν τὰ γράμματα καὶ οἱ ἐπιστῆμες. Τὰ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα τῆς, καὶ πρὸ παντὸς ἡ Ἀκρόπολις, τὴν ἔχουν κάμει νὰ εἶναι

γνωστή στα τέσσερα σημεία τῆς Γῆς καὶ νὰ μαζεύονται κάθε χρόνο χιλιάδες ξένοι ἐπισκέπτες. Ἐπίκειο τῶν Ἀθηγῶν εἶναι ὁ Πειραιεὺς. Ἄλλες πολιτείες τῆς εἶναι: ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Πάτρα, ὁ Βόλος, ἡ Καλαμάτα, ἡ Τρίπολις, ὁ Πύργος, τὸ Ναύπλιον, ἡ Σπάρτη, ἡ Λαμία, τὸ Μεσολόγγι, τὸ Ἀργίγιον, τὰ Ἰωάννινα, ἡ Πρέβεζα, ἡ Ἄρτα, ἡ Λάρισα, τὰ Τρίκαλα, ἡ Καρδίτσα, ἡ Καλαμπάκα, ἡ Ἐδεσσα, ἡ Νάουσα, ἡ Βέροια, ἡ Φλώρινα, ἡ Καβάλλα, ἡ Δράμα, ἡ Κομοτινή, ἡ Ξάνθη,

Τὸ Πανεπιστήμιον

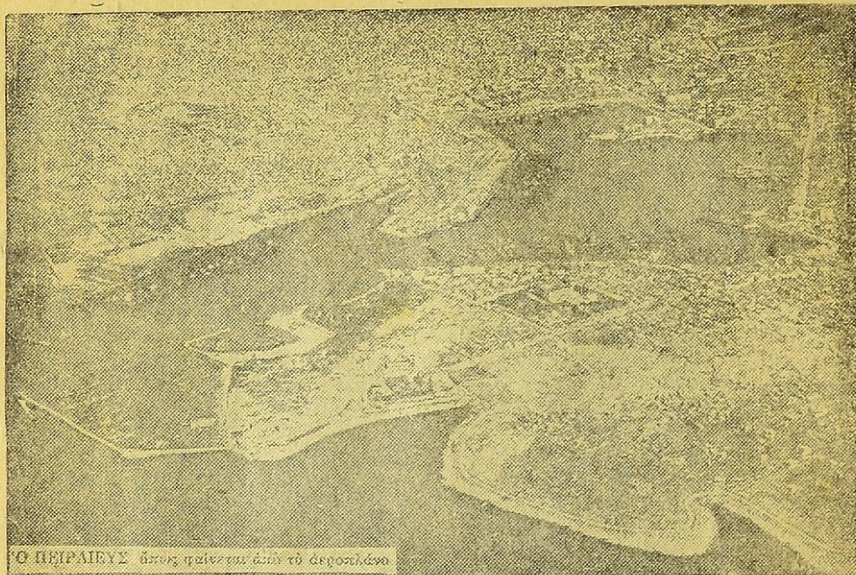
ἡ Ἀλεξανδρούπολις, ἡ Χαλκίδα, ἡ Σύρος, τὰ Χανιά, τὸ Ἡράκλειον, τὸ Ρέθυμνο, ἡ Κέρκυρα, ἡ Ζάκυνθος, τὸ Ἄργος, τὸ Ἄργος, ἡ Ρόδος καὶ πολλὰς ἄλλας.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1940, ἀνέβηκε στὰ 7 1/2 ἑκατομμύρια.

Στὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1928, οἱ διάφορες ἐθνικότητες στὴν Ἑλλάδα εἶχαν τὸν παρακάτω πληθυσμὸ, ὅπως δείχνει ὁ πίναξ.

Ἕλληνες.....	5.817.000
Τούρκοι.....	103.000
Βούλγαροι.....	82.000
Ξένοι.....	73.000
Ἰσραηλίτες.....	70.000
Ἀρμένιοι.....	35.000
Ἀλβανοὶ.....	25.000
Σύνολον.....	6.205.000

Ἐπομένως οἱ μειονότητες εἶναι τόσο ἀνεπαίσθητες, ὥστε κι αὐτὲς μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς ἔχουν ἀποκτήσει ἑλληνικὴ συνείδησι καὶ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου.

Ο ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ άποκρίνεται επί τού αεροπολέμου

Νεώτερη Ίστορία. Ἡ Ἑλλάδα, στὸν δεῦτερο παγκόσμιο πόλεμο, ἦταν ἡ μόνη χώρα, σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, ποὺ ἀντιστάθηκε κατὰ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἰταλῶν.

Στις 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940, ἡ Ἰταλία τῆς ἐκήρυξε τὸν πόλεμο. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς πολέμησε τὰ Ἰταλικά στρατεύματα τοῦ Μουσολίνι ἐξὶ δολόκληρους μῆνες στὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας, νικώντας τα σὲ σκληρὲς καὶ πολύνεκρες μάχες. Στις 6 Ἀπριλίου 1941, οἱ Γερμανοὶ ἐκήρυξαν καὶ αὐτοὶ τὸν πόλεμο στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἀντιστάθηκε καὶ στὴ δεύτερη ἐπίθεση πᾶνω ἀπὸ 20 ἡμέρες. Μὴ μπορώντας ὅμως νὰ ἀνθέξει τὸ βᾶρος δύο μεγάλων αὐτοκρατοριῶν, νικήθηκε καὶ γνώρισε τέσσερα χρόνια σκλαβιάς, ὅπου οἱ Ἰταλοὶ, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι ὄρθηκαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξοντώσουν μὲ κάθε τρόπο τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο. Οἱ Ἕλληνες καὶ στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς συνέχισαν τὸν πόλεμο στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ. Στις 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1944 ἐλευθερώθηκε ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, αἱ Ἀθῆναι, καὶ πάλι. Σὲ λίγες ἡμέρες ἀργότερα ἐλευθερώθηκε καὶ ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάς, γιὰ νὰ πάρη τὴ θέση της κοντὰ στοὺς μεγάλους Συμμάχους.

2. Ἡ Ἀλβανία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀλβανία βρίσκεται βορειοδυτικῶς τῆς Ἑλ-

λάδος και βρέχεται, δυτικῶς, ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος, ἀνατολικῶς καὶ βορειῶς συνορεύει μὲ τὴ Σερβία καὶ νοτιοανατολικῶς μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας μόλις φθάνει τὰ 28 χιλιάδες □ χιλιόμετρα, εἶναι δηλαδή 4 1/2 φορές μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει μεγάλους καὶ σπουδαίους κόλπους. Μόνο τὰ λιμάνια τῆς **Αὐλῶνος** καὶ τοῦ **Δυρραχίου** ἀποτελοῦν τὸ μόνον θαλασσινὰ κέντρα, ἀπ' ὅπου ἐξάγει τὰ λίγα προϊόντα τῆς. Δυτικῶς τῆς Αὐλῶνος εἶναι τὸ νησι **Σάσων**.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὄρεινόν. Μεγάλες καὶ ψηλές ὄροσειρές τὴ διασχίζουν, ἀπ' τὶς ὁποῖες σπουδαιότερες εἶναι ἡ **Νεμέρτσκα**, ἡ **Τρεμπεσίνα**, τὸ **Τομόρι** κ.ἄ. πού μεταξὺ τους σχηματίζουν χαράδρες καὶ μικρὰς κοιλάδες. Τέτοιαι εἶναι οἱ κοιλάδες τοῦ **Δρίνου**, τοῦ **Ἀῶου**, τοῦ **Ἄφου**, τοῦ **Ἑλμπασάν** καὶ ἄλλαι. Ἔχει ἐπίσης μικρὰς πεδιάδες, ὅπως τῆς **Κορυτσᾶς**, τοῦ **Βερατίου** καὶ τῶν **Τιράνων**.

Νερά. Ἡ Ἀλβανία διασχίζεται ἀπὸ μικροὺς ποταμούς. Σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι: ὁ **Δρίνος**, ὁ **Ἀῶος**, ὁ **Δεβόλης**, ὁ **Ἄφος**, καὶ ἄλλοι. Λίμνες ἔχει τὴ λίμνη τῆς **Σκόδρας** καὶ τῆς **Ὀχρίδας**.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἠπειρωτικόν σχεδὸν καὶ ὑγρινόν, στὰ παράλια δὲ μοιάζει μὲ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος.

Προϊόντα. Ἐκτὸς ἀπὸ λίγα γεωργικὰ προϊόντα καὶ λίγα κτηνοτροφικὰ, ἡ Ἀλβανία δὲν παράγει τίποτε ἄλλο. Τὸ χῶμα τῆς εἶναι ἄγονον, δὲν καλλιεργεῖται παρὰ τὸ χρησιμοποιοῦν μονάχα γιὰ βοσκή. Βιομηχανικὰ προϊόντα δὲν ἔχει καθόλου. Στὸ Βεράτι βγαίνει λίγο πετρέλαιο καὶ σὲ ἄλλα μέρη λίγη ἀσφαλτος καὶ ἀμίαντο.

Συγκοινωνία. Καὶ ἡ συγκοινωνία τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀκόμη, στὰ σπάργανά τῆς. Οἱ Ἴταλοι τὴν τελευταία δεκαετία, ὠργάνωσαν γιὰ πολεμικοὺς σκοποὺς, ἓνα ὑποφερτὸ δίκτυο ὑπεραστικόν, μὰ καὶ αὐτὸ εἶναι περιωρισμένον.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι Ἀλβανοὶ εἶναι Χριστιανοὶ καὶ Μωαμεθανοί, λίγοι δὲ ἀπ' αὐτοὺς παραδέχονται τὸν καθολικισμὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Πληθυσμός. Οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ξεπερνοῦν τὸ ἓνα ἑκατομμύριον. Παρ' ὅλας τὶς προσαρτήσεις πού ἐγίναν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀπὸ τὴ Βόρειον

Ἡπειρο καὶ τῆ Σερβία, ὁ λαὸς αὐτὸς στάθηκε μέχρι σήμερα στὸ ἴδιο σημεῖο χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ καμμιά αὔξησι.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, εἶναι τὰ **Τίρανα**. Μεγαλύτερη πολιτεία εἶναι ἡ **Κορυτσά**, τὴν ὁποία εἶχε κυριέψει ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τὴν 21 Νοεμβρίου 1940. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ **Αὐλώνα**, τὸ **Δυρράχιο**, ἡ **Πρεμετή**, τὸ **Ἀργυροκάστρον**, ἡ **Χειμάρορα**, τὸ **Βεράτι**, ὅπου τὸ χριστιανικὸ καὶ τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο εἶναι σημαντικόν, καὶ ἄλλες μικρότερες.

Ἱστορία. Τὸ Ἀλβανικὸ κράτος δημιουργήθηκε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, μετὰ τὴν ἐπιμονὴν τῆς Ἰταλίας ποὺ ἤθελε νὰ δημιουργήσῃ ἓνα σκαλοπάτι εἰς τὴ Βαλκανικὴν χερσόνησον. Διῶρισαν βασιλέα τὸν Ἀχμέτ Ζώγου τὸν ὁποῖον οἱ Ἰταλοὶ ἐδιώξαν στὰ 1938 καὶ ἔκαμαν τὴν Ἀλβανία Ἰταλικὴ ἀποικία. Στὰ 1940 οἱ Ἰταλοὶ μᾶς κήρυξαν τὸν πόλεμον ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, ποὺ τὴν εἶχαν γιὰ ὄρμητήριον. Νικήθηκαν ὅμως ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν, ὁ ὁποῖος τοὺς πολέμησε φθάνοντας ὡς τὸ Βεράτι. Οἱ Ἀλβανοὶ πολέμησαν μαζὶ μετὰ τοὺς Ἰταλοὺς ἐναντίον μας. Εἶναι ὑπουλοὶ χαρακτήρες, δουλοπρεπεῖς, ταπεινοὶ στὸν κάθε ἰσχυρὸ τῆς ἡμέρας.

3. Σερβία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Νοτιοσλαβικὴ ἢ Σερβία βρίσκεται βορειοδυτικῶς τῆς Ἑλλάδος καὶ συνορεύει ἀνατολικῶς μετὰ τὴ Βουλγαρία καὶ Ρουμανία. Δυτικῶς βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, βορείως μετὰ τὴν Αὐστρία, τὴν Ἰταλία καὶ τὴν Οὐγγαρία καὶ νοτίως μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶναι λοιπὸν τὸ κράτος ποὺ ἔχει γύρω του τοὺς περισσοτέρους γείτονες.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Σερβίας φθάνει τὰ 248.900 □ χιλμ., εἶναι δηλαδὴ σχεδὸν διπλάσια εἰς τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Σερβίας εἶναι ἀνώμαλα καὶ μοιάζουν μετὰ τὰ παράλια τῶν Σκανδιναβικῶν χωρῶν, γιὰτὶ σχηματίζουν πολλοὺς μικροὺς κόλπους καὶ πολλὰ νησιά καὶ ἀκρωτήρια. Αὐτὲς οἱ πολλὲς ἐσοχὲς λέγονται **φιόρδ**, καὶ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνες εἰς τὴ ναυσιπλοΐαν.

Ἐδαφος. Τὸ περισσότερο ἔδαφος τῆς Σερβίας εἶναι πεδινόν. Χωρίζεται ὅμως εἰς τὴν ὄρεινὴν Σερβίαν καὶ εἰς τὴν πεδινὴν Σερβίαν. Τὸ ὄρεινόν συγκρότημα τῶν **Δειναρικῶν Ἄλπεων** καὶ τοῦ **Σκάροδου** βρίσκεται πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Σερβίας, κοντὰ εἰς τὴν παραλία, καὶ ὑψώνεται ὡς τείχος. Κατόπιν ἀρχίζει ἡ εὐφορος καὶ πεδινὴ Σερβία ποὺ διασχί-

ζεται και ποτίζεται από πολλά και μεγάλα ποτάμια.

Νερά. Το μεγαλύτερο ποτάμι της Σερβίας είναι ο Δούναβις, που έχει τρεις παραποτάμους: τον Μοράβα, τον Σαυο και τον Δραυο. Αυτά τα ποτάμια επικοινωνούν με τεχνητές διώρυγες και έτσι εκτός του ότι ποτίζουν ολόκληρη τη Σερβία τα διατρέχουν και ποταμιόποια και χρησιμοποιούνται και ως συγκοινωνιακές αρτηρίες. Άλλο ποτάμι είναι ο Άξιός που κατεβαίνει στην Ελλάδα και χύνεται στο Αιγαίο.

Κλίμα. Το κλίμα της Σερβίας είναι ψυχρό τον χειμώνα και θερμό το καλοκαίρι. Το έδαφος έχει κλίση προς τον Βορρά κι έτσι οι Βόρειοι άνεμοι το κτυπούν τον χειμώνα, ενώ, το καλοκαίρι, το τείχος των Άλπεων εμποδίζει τους δροσερούς ανέμους να φθάσουν στη χώρα, με αποτέλεσμα να διατηρήται η θερμοκρασία υψηλή.

Προϊόντα. Η Σερβία είναι πλούσια σε διάφορα προϊόντα. Στις πεδιάδες της καλλιεργούνται δημητριακά και προπαντός καλαμπόκι, σιτάρια, όσπρια, ρύζι, βιομηχανικά φυτά, όπως σουσάμι, καπνός, μπαμπάκι και άλλα. Στα βουνά της βόσκουν άπειρα κοπάδια κι έχει ανεπτυγμένη πολύ την κτηνοτροφία. Ακόμα ανατρέφουν μεταξοσκώληκες και έχουν μεγάλο εξαγωγικό εμπόριο σε μαλλιά, όσπρια, πανιά, δέρματα, λουκάνικα, τυριά και άλλα προϊόντα, πολλά απ' τα όποια προπολεμικώς τα απορροφούσε και η Ελλάς.

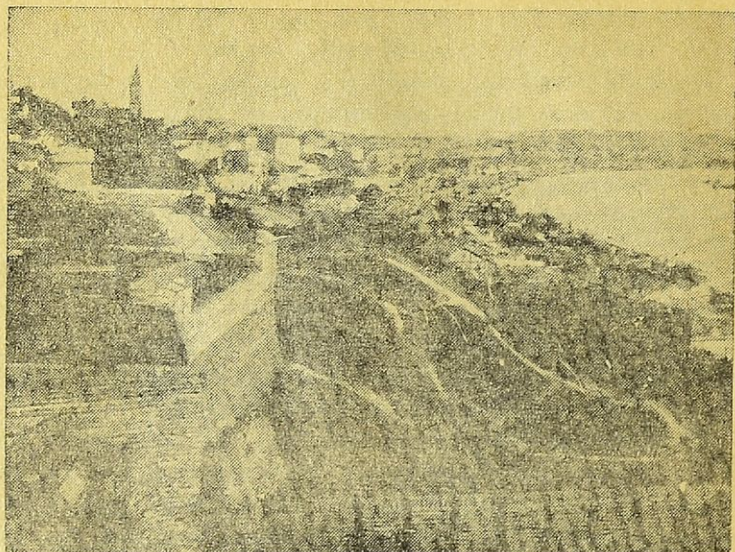
Συγκοινωνία. Κύριος συγκοινωνιακός κόμβος στη Σερβία είναι το Βελιγράδι, απ' όπου ξεκινούν διάφορες συγκοινωνίες, σιδηροδρομικές, αεροπορικές, ποταμοπλοϊκές και υπεραστικές, για ολόκληρη τη Σερβία και για όλη την Ευρώπη. Με την Ελλάδα συγκοινωνεί σιδηροδρομικώς με τη Θεσσαλονίκη διά μέσου της Γευγελής.

Θρησκεία. Το θρήσκευμα των Σέρβων είναι ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός, έχουν δε και μερικούς Καθολικούς σε διάφορα μέρη.

Πολίτευμα. Πολίτευμα της Σερβίας ήταν η Συνταγματική Μοναρχία. Τώρα κυβερνάται από την Κυβέρνησι του Τίτο που ανέκηρυξε τη Σερβία Ομοσπονδιακό Κράτος.

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός της Σερβίας φθάνει τα 14 εκατομμύρια. Ολόκληρος ο πληθυσμός δέν αποτελείται από το ίδιο φυλετικό στοιχείο. Χωρίζεται σε Σλοβένους, Κροάτες, Μαυροβουνίους και Σέρβους, που ενώθηκαν όλοι μαζί, μετά τον πρώτο παγκόσμιον πόλεμο.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα της Σερβίας είναι το Βελιγράδι, όπου έθανατώθηκε ο Ρήγας Φερραίος. Άλλες πολιτείες είναι το Μοναγεωγραφία της Ευρώπης ΣΤ', Γ. Σακκά

Βελιγράδι : Μερική άποψις τής πόλεως και τοῦ Δουνάβεως
στήρι, ἡ Ἐρζεγοβίνη, τὰ Σκόπια, ἡ Νύσσα, ἡ Ζάρα, τὸ Ζάγ-
κρεμπ, ἡ Ἄλμπα - Γιούλια κὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Σερβία ἄλλοτε εἶχε μὲ τὴν Ἑλλάδα πατροπαράδο-
τη φιλία. Κι οἱ δυὸ μαζί, στὴν ἐπανάστασι κατὰ τῶν Τούρκων, ἐλευ-
θερώθηκαν τὴν ἴδια ἡμέρα, γι' αὐτὸ ἐθεωροῦντο σὰν ἀδελφές. Στὰ 1912
κῆρυξαν τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Βουλγαρίας. Στὸν πρῶτο παγκόσμιο πό-
λεμο βγῆκαν πάλι μαζί, στὸ πλᾶι τῶν Συμμάχων. Ὅταν ὅμως οἱ Γερ-
μανοὶ κυρίεψαν τὴ Σερβία, ὁ Σερβικὸς στρατὸς κατέφυγε στὴν Κέρκυρα
καὶ φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησί μας. Στὸ δεῦτερο παγκόσμιο πό-
λεμο, ἡ Σερβία καὶ ἡ Ἑλλάς ἔγιναν θύματα τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς
θηριωδίας τοῦ Χίτλερ. Ἡ Σερβία στὴ Γερμανικὴ εἰσβολὴ ἀνθεξε μόνο
δυὸ μέρες κι ὁ στρατὸς τῆς διαλύθηκε καὶ κατέφυγε, ὁ περισσώτερος,
στὴν Ἑλλάδα.

4. Βουλγαρία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Βουλγαρία βρίσκεται βορείως τῆς Ἑλλάδος
καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτὴν μὲ τὴν ὄροσειρὰ τῆς Ροδόπης καὶ μὲ τὰ ὄχυ-
ρά μας, ποὺ ἀντιστάθηκαν τόσο ἰσχυρὰ κατὰ τῶν Γερμανῶν στὰ 1941.
Ἀνατολικῶς, ἡ Βουλγαρία βρέχεται ἀπὸ τὴ Μαύρη Θάλασσα, δυτικῶς

συνορεύει με τὴ Σερβία, βορείως με τὴ Ρουμανία καὶ νοτίως με τὴν Ἑυρωπαϊκὴ Τουρκία.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Βουλγαρίας εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν ἔκτασι τῆς Ἑλλάδος. Φθάνει τὰ 103.115 □ χιλιόμετρα.

Παράλια. Ἐπειδὴ βρέχεται μονάχα ἀπὸ τὴ Μαύρη Θάλασσα, δὲν ἔχει πολλὰ παράλια. Οἱ μόνοι κόλποι τῆς εἶναι τοῦ Πύργου, τῆς Βάρνας καὶ τῆς Ἀγκιάλου.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας εἶναι μᾶλλον πεδινόν. Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Αἴμου, ποὺ βρίσκεται στὰ ΒΔ. τῆς χώρας, καλύπτει μονάχα τὸ $\frac{1}{3}$. Τὸ ὑπόλοιπο εἶναι ἔδαφος πεδινὸ ποὺ φθάνει ὡς τὰ παράλια.

Νερά. Τὸ μεγαλύτερο ποτάμι, ὁ Δούναβις, χωρίζει τὴ Βουλγαρία με τὴ Ρουμανία. Πιὸ πάνω ἀπὸ τὰ σύνορα Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ὁ Δούναβις μπαίνει μέσα σὲ ἀπότομους βράχους ποὺ λέγονται «σιδερένιες πύλες». Ἄλλα ποτάμια εἶναι ὁ Στρουμόνας, ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἔβρος, ποὺ χύνονται στὸ Αἰγαίον.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶναι ψυχρὸ, γιὰ εἶναι χώρα σχεδὸν ἠπειρωτικὴ καὶ τὴν προσβάλλουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι τῆς Ρωσίας.

Προϊόντα. Ἡ Βουλγαρία παράγει σιτηρὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, κυρίως δὲ αὐγά, καπνὸ καὶ ροδέλαιο. Ἡ πεδιάς τῆς Σόφιας εἶναι ἕνας ἀπέραντος ροδώνας, ποὺ μαζεύουν τὰ τριαντάφυλλα καὶ βγάζουν τὸ ροδέλαιο ποὺ εἶναι περιζήτητο καὶ πανάκριδο.

Συγκοινωνία. Στὴ Βουλγαρία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συγκοινωνιῶν, ὑπάρχει, ὅπως καὶ στὴ Σερβία, ἡ ποταμοπλοῖα διὰ μέσου τοῦ Δουνάβους. Ἔτσι, ἡ μεταφορὰ τῶν δασικῶν καὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων φθάνει καλύτερα με τὰ ποταμόπλοια ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας στοὺς τόπους ἐξαγωγῆς των καὶ κυρίως στὸν Πύργο καὶ τὴ Βάρνα.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι εἶναι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Πληθυσμός. Οἱ Βούλγαροι εἶναι στοιχεῖο φυλετικὰ ὅμοιο, φθάνουν δὲ σχεδὸν τὰ 6.000.000.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἡ Σόφια, ποὺ βρίσκεται ΒΔ. τῆς χώρας ἐπάνω στοὺς πρόποδες τοῦ Αἴμου. Ἄλλες πολιτείες εἶναι ἡ Βάρνα, ὁ Πύργος, ἡ Ἀγκιάλος, ἡ Φιλιπούπολις καὶ πολλὰς ἄλλες.

Ἱστορία. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς ὕπουλος καὶ κακός, ἀπὸ τὴν

ἐποχή δὲ τοῦ Βυζαντιοῦ ἦταν κακοὶ γείτονες γιὰ τὸ ἐλληνικὸ Κράτος. Πῆραν τὴν ἀνεξαρτησία τους ἀπὸ τὴν Τουρκία μὲ ἐπανάστασι. Στὰ 1912 συμμάχησαν μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Σερβία. Ἐχοντας ὅμως κατακτητικὰ σχέδια γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, κτυπήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Σερβία. Ἐκτοτε, ἡ Βουλγαρία μισεῖ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ στὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο δὲν ἔπαιξε καλὸ ρόλο καὶ ζημιώθηκε ἀπὸ τοὺς Συμμάχους. Ζητεῖ πάντοτε νὰ ἀποκτήσῃ λιμάνια στὸ Αἰγαῖο πέλαγος εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος. Στὸν δεῦτερο εὐρωπαϊκὸ πόλεμό ἀκολούθησε πιστὰ τὴ Γερμανία. Οἱ Γερμανοί, γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν, τοὺς παρεχώρησαν ἀπὸ τὴ σκλαδωμένη Πατρίδα μας τὴ Μακεδονία καὶ τὴ Θράκη, ὅπου οἱ Βούλγαροι φέρθηκαν ἀπάνθρωπα, σκοτώνοντας ἀνθρώπους καὶ καταστρέφοντας χωριά καὶ πολιτείες. Μὲ τὴν ὀπισθοχώρησι τῶν Γερμανῶν ἔγιναν φίλοι τῶν Ρώσων, πού τοὺς προστατεύουν. Γιὰ τὶς θηριωδίες τῶν Βουλγάρων ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ὑποχρεώθηκε ἡ Βουλγαρία νὰ πληρώσῃ μικρὰς ἀποζημιώσεις.

5. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία

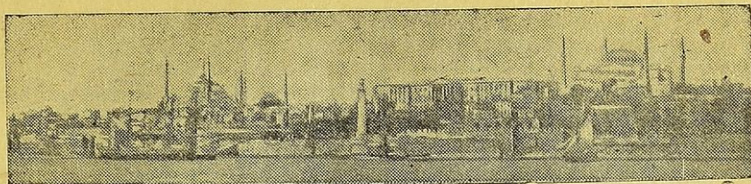
Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἢ Ἀνατολικὴ Θράκη εἶναι τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, πού βρίσκεται στὴ χερσόνησο τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς, βρέχεται ἀπὸ τὴν Προπονίδα καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀσία μὲ τὸν πορθμὸ τῆς Κων)πόλεως. Δυτικῶς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸν ποταμὸ Ἐβρο. Βορείως συνορεύει μὲ τὴ Βουλγαρία καὶ νοτίως βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ τὸν Ἑλλήσποντο.

Ἔκτασις. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει ἔκτασι 25.000 □ χιλιομέτρα, ἐνῶ ἡ Ἀσιατικὴ φθάνει τὰ 580.000 □ χιλιομέτρα.

Παράλια. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει πλούσια παράλια, γιὰτὶ σχηματίζει πολλοὺς κόλπους καὶ πολλὰ νησάκια. Σπουδαῖοι κόλποι εἶναι ὁ Κεράτιος, τῆς Καλλιπόλεως καὶ μερικοὶ ἄλλοι μικρότεροι. Νησιὰ ἔχει τὴν Πρίγκηπο, τὴ Χάλκη, τὴν Πρώτη κ. ἄ. Χερσόνησο ἔχει τὴ χερσόνησο τῆς Καλλιπόλεως, ὅπου, τὸ 1917 οἱ Σύμμαχοι ἔκαναν ἀπόδρασι, ἡ ὁποία ἀπέτυχε.

Νερά. Ἡ Α. Θράκη ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἐβρο ἔχει κι ἕναν παραπόταμό του, τὸν Ἐργήνη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Α. Θράκης εἶναι ὑγρὸ καὶ ψυχρὸ καὶ τοῦτο γιὰτὶ τὸ προσβάλλει ἡ ὑγρασία τοῦ Πόντου καὶ οἱ ψυχροὶ ἀνεμοὶ πού κατεβαίνουν ἀπὸ τὴ Ρωσία.

Κων)πολις: Διακρίνεται τὸ « Γιλδιζ » καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶναι : δημητριακά, καπνός, κτηνοτροφικά καὶ προπαντὸς πτηνοτροφικά, καθὼς κρασί καὶ μετάξι. Σήμερα ἡ Ἑλλάδα κάνει εἰσαγωγή τυριῶν, αὐγῶν, κρεάτων κ.τ.λ. ἀπὸ τὴν Τουρκία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου διέρχεται ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ποῦ ἐνώνει τὴν Κων)πολι μετὴν Εὐρώπη καὶ διακλαδίζεται στὶς Σαράντα Ἐκκλησιῆς καὶ τὴ Ραιδεστό.

Πληθυσμός. Ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς Α. Θράκης φθάνει σχεδὸν τὰ 2 ἑκατομμύρια καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ Τούρκους, Ἑλληνας καὶ Βουλγάρους.

Ἄλλοτε, στὰ 1917, ὁ πληθυσμὸς ἦταν κατὰ μέγιστο μέρος ἑλληνικός. Μετὰ ὅμως ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν, ποῦ ἐγίνε στὰ 1923, οἱ Ἑλληνας ἐγκατέλειψαν τὴ Θράκη καὶ ἤρθαν στὴν Ἑλλάδα.

Πολιτεῖες. Ἡ σπουδαιότερη πολιτεία τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας εἶναι ἡ Κων)πολις ποῦ ἦταν ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ τῶν Τούρκων Σουλτάνων. Ἡ Κων)πολις ὠνομάζετο παλαιὰ Βυζάντιο, γιὰτὶ ἦταν κτισμένη ἀπὸ τὸν Βύζα τὸν Μεγαρέα καὶ ἦταν ἀποικία τῶν Μεγάρων. Οἱ Βυζαντινοὶ τὴν ἔλεγον καὶ Ἐπτάλοφο, γιὰτὶ ἦταν κτισμένη σὲ 7 λόφους. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ Ἀδριανούπολις, ἡ Ραιδεστός, ἡ Καλλίπολις, οἱ Σαράντα Ἐκκλησιῆς, ὁ Αἶνος κ. ἄ.

6. Ρουμανία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ρουμανία βρίσκεται σχεδὸν βορειοανατολικάς τῆς Ἑλλάδος καὶ κατέχει τὴν κορυφὴν στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο.

Ἀνατολικῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ Μαύρη θάλασσα, δυτικῶς συνορεύει μετὴν Οὐγγαρία, βορείως μετὴν Τσεχοσλοβακία, τὴν Πολωνία καὶ τὴ Ρωσία καὶ μεσημβρινῶς μετὴ Σερβία καὶ τὴ Βουλγαρία.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Ρουμανίας εἶναι 300 χιλιάδες □ χιλιόμετρα, εἶναι δὲ τὸ μεγαλύτερο Βαλκανικὸ κράτος.

44-49 B.T.P.

Παράλια. Ὁ Εὐξείνιος Πόντος βρέχει ἕνα μέρος τῆς Ρουμανίας καὶ σχηματίζει τὰ λιμάνια τῆς **Κωνσταντίας** καὶ τοῦ **Σουλινᾶ** ποῦ βρίσκεται στὶς ἐκβολὲς τοῦ Δουνάβειου.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρουμανίας εἶναι πεδινό, διακρίνουμε δὲ τὰ **Καρπάθια ὄρη** καὶ τὶς **Τρανσυλβανικὲς Ἄλπεις**.

Νερά. Τὴν πεδιάδα τῆς Ρουμανίας τὴ διασχίζουν μεγάλοι καὶ πλωτοὶ ποταμοί, ἀλλὰ τὴν πρώτη θέσι τὴν ἔχει ὁ **Δούναβις**. Ἄλλα ποτάμια εἶναι ὁ **Προῦθος**, ὁ **Σερέτης**, ὁ **Δνεϊστερος** καὶ ἄλλοι.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ πετρελαίου. Οἱ πετρελαιοπηγὲς στὸ Πλοέστι ἔγιναν ὀνομαστὲς στὸ δεύτερο πόλεμο, γιατί ἐτροφοδότησαν ἀρκετὰ τὴ Γερμανία. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, ἡ Ρουμανία ἔχει δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, γαιάνθρακες καὶ ὀρυκτὸ ἀλάτι. Ἡ Ἑλλάς, προπολεμικῶς, ἔκανε εἰσαγωγὴ ξυλείας, σιτηρῶν κ.τ.λ. προϊόντων ἀπὸ τὴ Ρουμανία.

Συγκοινωνία. Τὸ σπουδαιότερο συγκοινωνιακὸ δίκτυο εἶναι ἡ ποταμοπλοία. Τὰ σλέπια, τὰ εἰδικὰ αὐτὰ πλοῖα, διασχίζουν τὸ Δούναβι καὶ μεταφέρουν τὰ προϊόντα, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ εἰς τὰ λιμάνια τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Θρησκεία. Οἱ Ρουμάνοι εἶναι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί.

Πληθυσμός. Ὁ λαὸς τῆς Ρουμανίας εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ φθάνει τὰ 18 ἑκατομμύρια.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας εἶναι τὸ **Βουκουρέστι**. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι τὸ **Γαλάζιον** ἢ **Βραΐλα**, ἡ **Κωνσταντία**, τὸ **Ἰάσιον**, ὅπου ἐκηρύχθηκε ἡ ἐπανάσταση τοῦ Ὑψηλάντη, ὁ **Σουλινᾶς** καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Ρουμανία, γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα **Μολδοβλαχία**, ἦταν τὸ κέντρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Στους Φαναριώτες ἡγεμόνες τῆς εὕρισκαν ἄσυλο ὅλοι οἱ Ἕλληνες κατατρεγμένοι. Ἐκεῖ ἐπλούτισαν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ποῦ ἔγιναν κατόπιν Ἑθνικοὶ εὐεργέτες. Ἡ Ρουμανία, στὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμο, ἦταν μὲ τὸ μέρος τῶν Συμμάχων, γι' αὐτὸ καὶ ἔγινε ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα Βαλκανικὰ Κράτη. Στὸ δεύτερο παγκόσμιον πόλεμο, πῆγε μὲ τὸ μέρος τῆς Γερμανίας, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Συμμάχους, ἐπειδὴ τὴν ἐγκατέλειψαν στὶς ἑδαφικὰς ἀξιώσεις ποῦ εἶχε εἰς βᾶρος τῆς ἢ Ρωσίας καὶ ἢ

Ούγγαρια. Σήμερα ή Ρουμανία είναι Κράτος πτωχὸ καὶ βρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ρωσίας.

Ἐρωτήσεις: 1) Ποιὰ Κράτη ἀποτελοῦν τὴ Βαλκανικὴ Χερσόνησο; 2) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα ὄρη; 3) Ποιοὶ εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Χερσονήσου; 4) Τί κλίμα ἔχει; 5) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα; 6) Ποιοὶ εἶναι οἱ σπουδαιότεροι συγκοιν. κόμβοι σ' ὅλη τὴ Χερσονήσο; 7) Τί πληθυσμὸν ἔχουν τὰ διάφορα Κράτη; 8) Τί ἔκτασι ἔχουν οἱ γειτονικοὶ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος; 9) Ποιὲς εἶναι οἱ σπουδαιότερες πόλεις τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 10) Ποιὸ Κράτος ἔχει τὴν παραγωγὴν πετρελαίου;

II Ἱταλικὴ Χερσόνησος

Ἡ Ἱταλικὴ Χερσόνησος εἶναι τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τῆς Εὐρώπης ποὺ περιβρέχεται ἀνατολικῶς ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος καὶ τὸ Ἴόνιο, δυτικῶς ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος καὶ νοτίως ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, ἔχει δὲ τὸ σχῆμα μιᾶς τεράστιας μπότας. Ἡ Ἱταλικὴ Χερσόνησος κατοικεῖται ἀπὸ διαφόρους λατινικοὺς λαοὺς, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ Κράτος τῆς Ἱταλίας.

1. Ἱταλία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἱταλία βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ καταλαμβάνει τὸ νότιο μέρος τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο καὶ Ἀδριατικὸ πέλαγος, δυτικῶς ἀπὸ τὸ Τυρρηνικόν, βορείως συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία, τὴν Ἑλβετία καὶ τὴν Αὐστρία. ΒΔ. μὲ τὴ Σερβία καὶ νοτίως βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Ἔκτασις. Ὀλόκληρη ἡ Ἱταλικὴ Χερσόνησος, μαζί μὲ τὴ Σικελία καὶ τὴ Σαρδηνία ἔχει ἔκτασι 340.000 □ χιλιόμετρα, εἶναι δηλ. σχεδὸν δύομισο φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Ὅπως καὶ ἡ Ἑλλὰς ἔτσι καὶ ἡ Ἱταλία ἔχει πολλὰ παράλια, ποὺ σχηματίζουν μεγάλους κόλπους, νησιά καὶ ἀκρωτήρια. Οἱ μεγαλύτεροι κόλποι εἶναι ὁ κόλπος τοῦ Τάραντος, τῆς Νεαπόλεως, τῆς Γένοβας καὶ τῆς Βενετίας. Νοτίως τῆς Σικελίας εἶναι τὸ ἀκρωτήριο Πάσαρο, γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἀπόβασιν τῶν Συμμάχων. Τὰ σπουδαιότερα νησιά τῆς Ἱταλίας εἶναι ἡ Σικελία μὲ τὸ γνωστὸ ἠφαίστειο τῆς Αἴτνας, ἡ Σαρδηνία, ἡ Παντελάρια, ποὺ ἦταν ὠχυρωμένη, καὶ ἡ Μάλτα, ποὺ βρίσκεται στὴν ἐξουσία τῆς Ἀγγλίας. Ἀκόμα, παρατηροῦμε

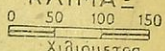
370 000 2 X.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

① Ιταλία

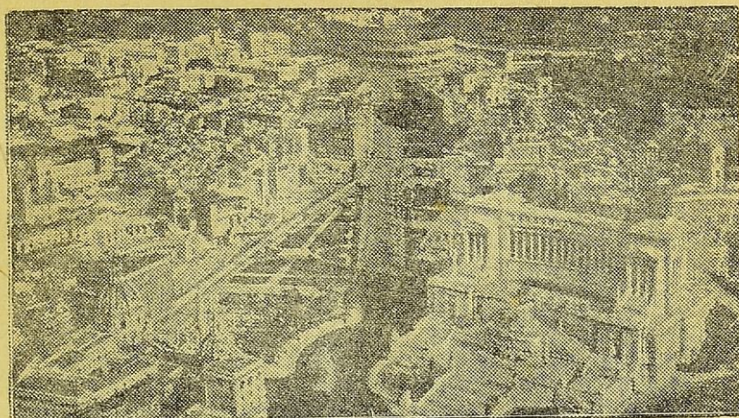
ΚΛΙΜΑΣ

Χίλιόμετρα

Όρια Κρατών

Σιδηρόδρομοι

Ρώμη: Μία άποψις τής πολιτείας. Στο βάθος διακρίνεται
τὸ « Κολοσσαϊόν »

καὶ τοὺς δυὸ πορθμοὺς τῆς : τὸν πορθμὸ τοῦ **Ὀτράντο** ἀνατολικῶς, ποὺ χωρίζει τὸ Ἴονιο μὲ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ τὸν πορθμὸ τῆς **Μεσσήνης**, ποὺ χωρίζει τὴ μέση ἀπὸ τὴν κάτω Ἰταλία.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰταλίας εἶναι σχεδὸν ὄρεινόν, γιὰτὶ ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Ἀπεννίνων** χωρίζει τὴν κεντρικὴ Ἰταλία σὲ ἀνατολικὴ καὶ σὲ δυτικὴ Ἰταλία. Τὸ βορεινὸ μέρος τῆς Ἰταλίας εἶναι πεδινόν, γιὰτὶ ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τοῦ **Πάδου**, ἡ ὁποία φθάνει ὡς τὶς **Εὐρωπαϊκὰς Ἀλπεις**, ποὺ χωρίζουν τὴν Ἰταλία ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ τὴν Ἑλβετία. Ἡ κάτω Ἰταλία εἶναι σχεδὸν πεδινή, διακρίνεται ὅμως τὸ ὄρος **Αἴτνα** μὲ τὸ ἠφαίστειόν του, ὅπου ἄλλοτε, καθὼς ἐπίστευαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληγες, ἦταν τὸ ἐργαστήριον τοῦ Θεοῦ Ἡφαίστου.

Νερά. Τὰ σπουδαιότερα ποτάμια τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ **Πάδος** ποὺ ποτίζει τὴ μεγάλη πεδιάδα ποὺ φέρει τὸ ὄνομά του, καὶ ὁ **Τίβερις**, ποὺ χύνεται στὸ **Τυρρηνικὸ πέλαγος** καὶ πάνω στὸν ὅποιον εἶναι κτισμένη ἡ **Ρώμη**.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἰταλίας εἶναι τὸ πιὸ γλυκὸ τῆς Μεσογείου. Ὁ οὐρανὸς εἶναι πάντοτε καταξάστερος, χειμῶνα - καλοκαίρι, ὅπως ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Τὸ καλοκαίρι εἶναι πάντοτε ὀρεσερὸ καὶ ὁ χειμῶνας γλυκός, στὴν Ἰταλικὴ δὲ **Ριβιέρα**, δυτικῶς τῆς **Γένοβας**, ἐπικρατεῖ παντοτεινὴ ἀνοιξίς.

Προϊόντα. Ἡ Ἰταλία εἶναι γνωστὴ γιὰ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα

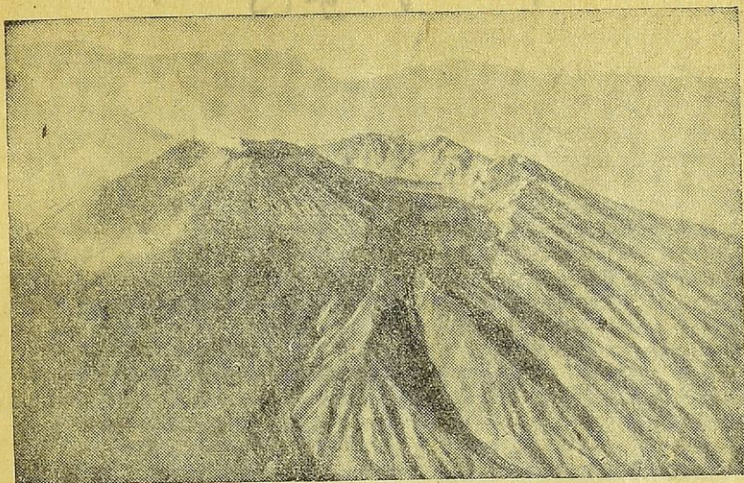
προϊόντα της. Δημητριακά, όσπρια, ρύζι, φρούτα, τὰ περίφημα κρασιά της ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ σπουδαιότερο εἶναι τὸ Λάκριμα Κοῖστι (δάκρυ τοῦ Χριστοῦ), τὸ λάδι της, τὰ περίφημα μάρμαρα τῆς Καραράς, τὰ μετάξια της, τὸ θειάφι καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα, ὅπως ὑφάσματα, αὐτοκίνητα, γυαλιὰ κ. ἄ. Ἡ Ἑλλάς, προπολεμικῶς εἶχε ἔμπορικὰς σχέσεις μὲ τὴν Ἰταλία.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἰταλίας εἶναι πυκνὴ καὶ συγχρονισμένη. Ὁ Μουσολίνι ἐφρόντισε πολὺ γιὰ τὴν συγκοινωνία τῆς χώρας του καὶ, ὅπως ὅλοι ὁμολογοῦν, ἔχει τὴν πρώτην συγκοινωνία. Μὲ τὴν Εὐρώπη συγκοινωνεῖ διὰ μέσου τῶν Ἀλπεων. Ἡ σήραγγα τοῦ Σεμπλὸν εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ νεώτερα θαύματα, ὅπου περὰ ὁ σιδηρόδρομος, ποὺ ἐνώνει τὴ Γαλλία καὶ τὴν Ἰταλία. Ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἶχε πυκνὴ ἢ Ἰταλία μὲ τὴν ἑταιρεία «Ἀλα Λιττόρια» καθὼς καὶ ἀεροπορικὴ καὶ ὑπερωκεάνεια, μὲ τὰ μεγάλα καὶ ὡραία θαπύρια, ὅπως τὸ «Σατούρνια», τὸ «Βουλκάνια», τὸ «Κόντε ντὶ Σαβόια» καὶ ἄλλα.

Θρησκεία. Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι ὅλοι Καθολικοὶ Χριστιανοί, στὴ Ρώμη δὲ ἐδρεῖται, στὴν περιοχὴ τοῦ Βατικανοῦ, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Πάπας. Τὸ Βατικανὸν ἀποτελεῖ ξεχωριστὸ Κράτος θρησκευτικόν, μὲ τὴν φρουρά του, τὶς συνθήειές του, τὶς γιορτὲς του κτλ.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας, καθαρὰ λατινικὸς στὴν καταγωγὴν, φθάνει τὰ 45 ἑκατομμύρια κατοίκων. Παλαιότερα ἦταν χωρισμένη σὲ μικρότερα βασίλεια ποὺ ἐνώθησαν ἀπὸ τὸν Φαριβάλδι σὲ ἓνα μεγάλο Κράτος.

Πολιτεῖες. Ἡ Ἰταλία ἔχει ὡραίες καὶ ἱστορικὰς πολιτεῖες, ὅπου ἤκμασαν τὰ γράμματα, οἱ τέχνες, οἱ ἐπιστῆμες, προπάντων ἡ ζωγραφικὴ, μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ρώμη, ἡ ἀθάνατη πολιτεία, ὅπως τὴ λένε, καὶ στὴν ὁποία ἐκυμάτισε ἡ ἑλληνικὴ σημαία τὸ καλοκαίρι τοῦ 1944, ὅταν τὰ στρατεύματά μας ἀποθιβάσθησαν ἐκεῖ μαζί μὲ τοὺς Συμμάχους. Ἀξιοθέατα μέρη τῆς Ρώμης εἶναι τὸ Βατικανόν, ἡ ἀρχαία ἀγορὰ (φόρουμ), τὸ Πάνθεον, τὸ Κολοσσαῖον, ὅπου ἐγίνονταν οἱ ἀνθρωποσφαγὲς τοῦ Νέρωνος καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ Νεάπολις, τὸ λουλούδι τῆς Ἰταλίας μὲ τὸ ἠφαίστειο τοῦ Βεζουβίου, ἡ Ἀγκώνα, ἡ Βολωνία, τὸ Μιλάνο μὲ τὴ γνωστὴ ὄπερα, ἡ Πίζα μὲ τὸ γυρτὸ πύργον, ἡ Φλωρεντία, ὅπου γεννήθηκε ὁ μεγάλος ἀρχιτέκτων Μιχαὴλ Ἀγγελος, ἡ Γένοβα, ἡ πατρίδα τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ἡ Βενετία ποὺ εἶναι κτισμένη ἐπάνω στὴ θάλασσα, μὲ τὶς γόνδολες καὶ τὰ τρελλὰ καρναβάλια, ἡ πατρίδα τῶν δόγηδων,

Βεζούβιος : Τὸ ἠφαίστειο τῆς Ἰταλίας

ποῦ ἔζησε κάποτε ὡς μεγάλη Δημοκρατία, ἡ Μεσσηνή, ἀποικία τῶν Μεσσηνίων, ἡ Κατάνη, τὸ Παλέομο, τὸ Κάλιαρι καὶ πολλές ἄλλες.

Ἱστορία. Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι λαὸς ἐργατικός καὶ ἀνοιχτόκαρδος, ἀγαποῦν τὰ γλέντια καὶ τίς διασκεδάσεις καὶ δὲ μοιάζουν καθόλου μὲ τοὺς παλαιοὺς Ρωμαίους. Δυστυχῶς γιὰ τὴν Ἰταλία, ὁ κυβερνήτης τῶν Μουσολίνι, παρ' ὅλο τὸ κυβερνητικὸ πνεῦμα του, ἔρριξε τὸ λαό του σὲ μιὰ πολεμικὴ περιπέτεια, θέλοντας νὰ ἀναστήσῃ τὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Στις 28 τοῦ 8)βρίου τοῦ 1940 ἐκήρυξε τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Πατρίδος μας καὶ νικήθηκε πολλές φορές στὴν Ἀλβανία.

Ἡ πτώσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴ γερμανικὴ εἰσβολὴ ἔφερε τοὺς Ἰταλοὺς κατακτητὰς στὰς Ἀθήνας! Τότε ἔδειξαν τὴ βρωμερὴ ψυχὴ, τὴν ὁποία τοὺς εἶχε φτιάξει ὁ δικτάτοράς τους. Φέρθηκαν ἀπάνθρωπα στοὺς Ἕλληνας, σὰν ἀπολίτιστοι καὶ βάρβαροι κι ὄχι σὰν Εὐρωπαῖοι. Ὅταν οἱ σύμμαχοι ἔκμαν τὴν ἀπόβασιν, τὸ 1944, στὴν Ἰταλία, ὁ στρατός μας, τὸ ναυτικὸ καὶ ἡ ἀεροπορία μας, ἔλαβαν μέρος καὶ ἐστησαν τὴ σημαία μας, στὴν πρωτεύουσά τους. Κατόπιν, στὴ μάχη τοῦ Ρίμινι, ἡ III Ἑλληνικὴ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία ἐνίκησε τὸν Ἰταλικὸ στρατό, ἐξευτελιζόντας ἀκόμη μιὰ φορά τοὺς κατακτητὰς καὶ παίρνοντας ἐκδίησι γιὰ τὰ κακουργήματα τῶν Ἰταλῶν στὴν ὑποδουλωμένη Ἑλλάδα.

Ἐρωτήσεις: 1) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα βουνὰ τῆς Ἰταλί-

ας ; 2) Ποιά είναι τὰ εὐφορώτερα μέρη τῆς Ἰταλίας ; 3) Ποιά είναι τὰ ποτάμια ; 4) Τί συγκοινωνία ἔχει ἡ Ἰταλία ; 5) Τί γνωρίζετε γιὰ τὸ Βατικανό ; 6) Ποιά είναι τὰ προϊόντα τῆς Ἰταλίας ; 7) Πόσα ἡφαίστεια ἔχει ἡ Ἰταλία ; 8) Γιατί είναι γλυκὸ τὸ κλλίμα τῆς Ἰταλίας ; 9) Ποιὲς πολιτεῖες γνωρίζετε ; 10) Τί γνωρίζετε γιὰ τὴν Ἰταλία ἀπὸ τὴν Ἱστορία ;

III. Πυρηναικὴ Χερσόνησος

Ἡ Πυρηναικὴ ἢ Ἰβηρικὴ Χερσόνησος εἶναι ἡ τρίτη χερσόνησος τῆς νοτίου Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, δυτικῶς ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, νοτίως χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ καὶ βορείως χωρίζεται ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη μὲ τὴν ὄρσειρά τῶν Πυρηναίων. Ἡ Πυρηναικὴ Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Κράτη τὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Πορτογαλία.

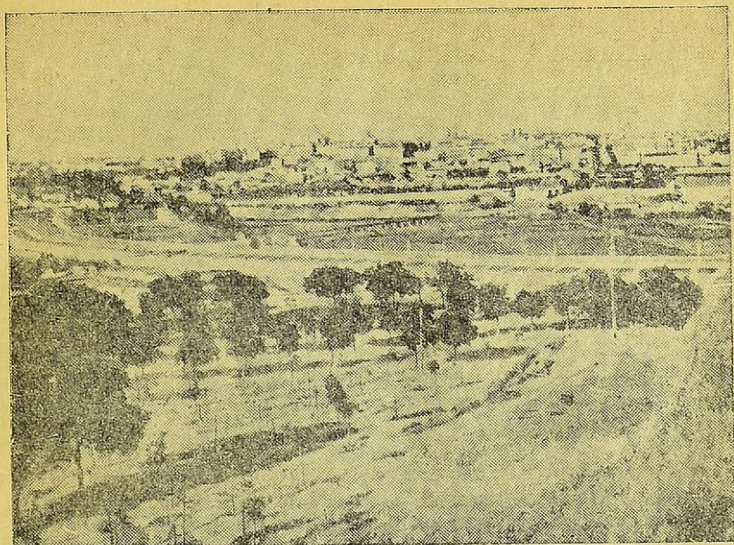
1. Ἰσπανία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἰσπανία βρίσκεται δυτικῶς τῆς Ἑλλάδος. Ἀνατολικῶς ἔρρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα. Δυτικῶς βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ συνορεύει μὲ τὴ Πορτογαλία. Βορείως συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία καὶ νοτίως χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ.

Ἔκτασις. Ἡ Ἰσπανία εἶναι τέσσαρες φορές σ' ἔκτασι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Πατρίδα μας, φθάνει δηλαδὴ τὰ 500.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας εἶναι εὐθύγραμμα καὶ δὲν ἔχουν τὴν ἀνωμαλία ποὺ ἔχουν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Κόλπους ἔχει : τὸν Βισκαϊκὸ, (ὅπου πολλὰ πλοῖα ναυαγοῦν, ἀπὸ τὶς μεγάλες φουρτοῦνες), τὴς Μαλάγας καὶ τῆς Βαρκελώνης. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ περίφημο **Τραφαλγκάρ**, ὅπου ὁ ἄγγλος ναύαρχος Νέλσον ἐνίκησε τὸν Ἰσπανικὸ στόλο, καὶ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ, ὅπου οἱ Ἀγγλοὶ κρατοῦν μὲ τὶς ὀχυρώσεις τους τὴν εἴσοδο τῆς Μεσογείου. Νησιὰ ἢ Ἰσπανία ἔχει, ἀνατολικῶς, τὶς Βαλεαρίδες (Μαγιόρκα καὶ Μινόρκα).

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰσπανίας εἶναι μᾶλλον ὀρεινὸ γιὰτὶ δι-

Μαδρίτη: Γενική άποψις τής Ισπανικής πρωτευούσης

ασχίζεται από μεγάλα και πολλά όρη. Έτσι, στο χάρτη διακρίνομε τὰ όρη τής Κανταβρυγίας, τὰ Πυρηναία, τή Σιέρρα Μορένα και τή Σιέρρα Νεβάδα. Τὰ όρη αυτά σχηματίζουν τὰ όροπέδια τής Μαδρίτης και τίς πεδιάδες τής Αραγώνας και τής Βαλέντσιας, ακόμα δὲ σχηματίζουν και πολλές κοιλάδες.

Νερά. Τὰ σπουδαιότερα ποτάμια τής Ισπανίας είναι ὁ Τάγος, ὁ Γκουαντιάνας, ὁ Γουαδαλκιβίρας, ὁ Έβρος και ἄλλοι, πού χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Έβρο.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τής Ισπανίας είναι κλίμα τῶν θερμῶν χωρῶν στὰ νότια παράλια, ἐνῶ τὸ βόρειο μέρος τής χώρας ἔχει ἠπειρωτικὸ κλίμα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και στὸ ἐσωτερικὸ τής Ισπανίας, πρὸς τὸ Τολέδο και τή Μαδρίτη.

Προϊόντα. Ἡ Ισπανία ἔρχεται πρώτη στὸ λάδι, στὸ κρασί και στὸ φελλό, γιατί ἐκεῖ φυτρώνουν πάρα πολλά φελλόδεντρα. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτά, παράγει δημητριακοὺς καρπούς, φρούτα, ὄσπρια, κτηνοτροφικά, ὀρυκτὰ και πρὸς παντὸς σίδηρο, χαλκό, μόλυβδο, ὑδράργυρο και ἄλλα.

Συγκοινωνία. Ἡ Ισπανία ἔχει συγκοινωνία ἀτμοπλοϊκή και σιδηροδρομική μὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη.

Πληθυσμός. Οί Ἴσπανοὶ φθάνουν τὰ 22 ἑκατ. Ἐλλοτε, τὸ Κράτος τοὺς ἀριθμοῦσε πολὺ περισσοτέρους κατοίκους, γιατί εἶχε πάρα πολλές ἀποικίες. Μὲ τοὺς ἀδιακόπους ὅμως πολέμους νικήθηκε καὶ ἔχασε τίς ἀποικίες στὴν Ἀφρική καὶ στὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Σήμερα κατέχει μονάχα τὸ ἰσπανικὸ Μαρόκο μὲ πολιτεία τὴν Ταγγέρεη.

Θρησκεία. Καθολικοὶ Χριστιανοί.

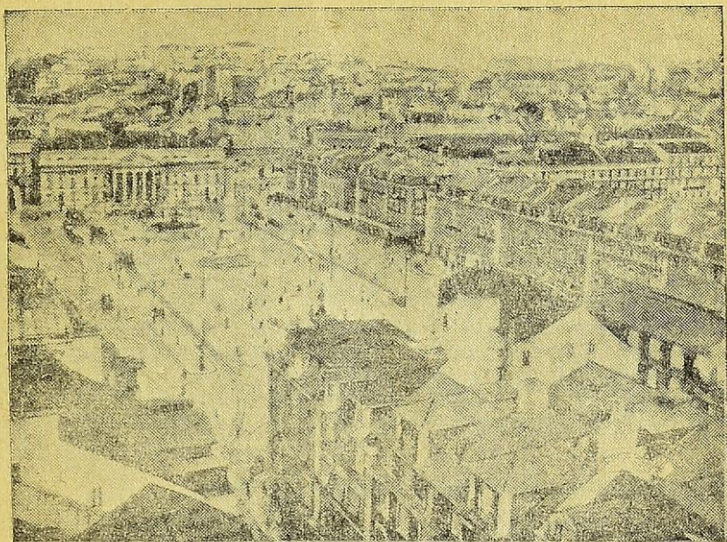
Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας εἶναι ἡ Μαδρίτη, σπουδαῖος συγκοινωνιακὸς κόμβος στὸ κέντρο τῆς χώρας. Ἄλλες πολιτείες εἶναι τὸ Τολέδο, ὅπου ἐξῆσε ὁ μεγάλος Κρητικὸς ζωγράφος Δομνικός Θεοτοκόπουλος ἢ Γκρέκο κι ὅπου ἐγίνε τὸ πρῶτο ἐργοστάσιο χαρτοποιίας, ἡ Σεβίλλη μὲ τὴ ξέγνοιαστη ζωὴ καὶ μὲ τοὺς χοροὺς ποὺ κάνουν οἱ ὁμορφες Σεβιλλιάνες μὲ τὰ κρότάλα τους (καστανιέτες), ἡ βιομηχανικὴ πολιτεία Βαλέντσια, τὸ ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Βαρκελώνης, καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Ἰσπανία κατακτήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀραβες, ποὺ μετέφεραν στὴν Εὐρώπη τὸν πολιτισμὸ τους καὶ τὴν τέχνη τῆς χαρτοποιίας. Ὑπολείμματα τοῦ ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ σώζονται στὸ περίφημο ἀνάκτορο τῆς Ἀλάμπρας, ποὺ βρίσκεται στὴν πόλη Γρανάδα, πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἀράβων ἢ Μαυριτανῶν. Κατὰ τὸ Μεσαίωνα ἡ Ἰσπανία ἦταν ἰσχυρὸ Κράτος. Ἡ ἀνακάλυψι τῆς Ἀμερικῆς οφείλεται στὴ βασίλισσα Ἰσαβέλλα, ποὺ βοήθησε πολὺ τὸν Χριστόφορο Κολόμβο. Οἱ Ἴσπανοὶ στὰ 1936 διαιρέθησαν πολιτικῶς καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ποὺ ἀναφε, ἀδυνάτισε πολὺ τὴ χώρα. Ὁ στρατηγὸς Φράνκο ἢ Καουντίλιο (ἰσπανικὰ ἀρχηγὸς) στὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο κράτησε παθητικὴ οὐδετερότητα, ἐνοοῦσε ὅμως τὸ συγκρότημα τοῦ Ἄξονος.

Τὸ Μεξικὸ εἶναι παλαιὰ ἰσπανικὴ ἀποικία, καθὼς καὶ οἱ περισσότερες χώρες τοῦ Νέου Κόσμου. Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως τῆς Ἀγγλίας στὴ θάλασσα τὴν ἔκαμε γὰ τίς χάση. Σήμερα οἱ Ἴσπανοὶ εἶναι λαὸς νοθρὸς, ἀγαποῦν δὲ πολὺ τίς ταυρομαχίες — βάρβαρο θέαμα — ποὺ τοὺς εὐχαριστεῖ καὶ τοὺς διασκεδάζει.

2. Πορτογαλία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Πορτογαλία βρίσκεται δυτικῶς τῆς Ἰσπανίας καὶ κατέχει τὸ δυτικὸ μέρος τῆς Ἰθρικῆς Χερσονήσου. Ἀνατολικῶς καὶ βορειῶς συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ δυτικῶς καὶ νοτίως βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Λισσαβώνα :Κεντρική πλατεία

Έκτασις. 89.506 □ χιλιόμετρα.

Παράλια. Καί τῆς Πορτογαλίας τὰ παράλια εἶναι εὐθύγραμμα καί ὁ μόνος κόλπος τῆς εἶναι ὁ κόλπος τῆς Λισσαβώνας. Ἄκόμα, ἔχει καί τὸ Ἄκρωτήριον τοῦ Ἁγίου Βικεντίου.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὅμοιον μὲ τῆς Ἰσπανίας. Τὰ ὄρη καί οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι προεκτάσεις τῆς ἄλλης.

Κλίμα. Ὑπάρχει διαφορὰ στὸ κλίμα. Ἡ Πορτογαλία ἔχει ἠπιώτερον καί ὑγιεινόν.

Προϊόντα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Πορτογαλίας εἶναι τὸ κρασί, τὰ φρούτα καί τὰ παστὰ ψάρια.

Συγκοινωνία. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πορτογαλίας δὲν ἔχει πυκνὴν συγκοινωνία. Τὰ παράλια συγκοινωνοῦν ἀτμοπλοικῶς, ὑπάρχουν δὲ πολλὰς ναυαγοσωστικὰς ἐταιρεῖας γιὰ τὰ πλοῖα ποῦ κινδυνεύουν στὸ Βισκαϊκὸν κόλπον.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πορτογαλίας φθάνει τὰ 6 1/2 ἑκατομμύρια, εἶναι δὲ καί αὐτὸς ἰσπανικῆς καταγωγῆς. Οἱ Πορτογάλοι μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσαν καὶ ἔχουν τὴν ἴδιαν θρησκείαν.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ Λισσαβώνα,

γνωστή από τον τρομερό σεισμό της που έγινε παλαιά, όποτε και κατεστράφη ή πολιτεία. "Αλλη σπουδαία πολιτεία είναι τὸ Ὀππόρτο, ὀνομαστή ἀγορὰ παστῶν καὶ φρέσκων ψαριῶν σ' ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη.

Ἱστορία. Καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔδραλαν πολλοὺς θαλασσοπόρους ἐξερευνητές, ὅπως τὸν Μαγγελάνο, τὸν Βάσκο ντὲ Γάμα καὶ ἄλλους, γι' αὐτὸ καὶ ἔκαμαν πολλὰς ἀποικίας. Σήμερα διατηροῦν μερικὰς ἀπ' αὐτὰς στὴ Νότιο Ἀφρική καὶ στὴν Ὠκεανία.

Ἑρωτήσεις : 1) Ἀπὸ πῶς κράτη ἀποτελεῖται ἡ Πυρηναϊκὴ χερσονήσος; 2) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα βουνὰ τῆς Ἰσπανίας; 3) Ποιὰ εἶναι τὰ ποτάμια τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας; 4) Τί προϊόντα βγάζει ἡ Ἰσπανία; 5) Τί προϊόντα βγάζει ἡ Πορτογαλία; 6) Πῶς εἶναι τὸ κλίμα καὶ στὶς δύο χῶρες; 7) Ποιὲς εἶναι οἱ σπουδαιότερες πολιτεῖες τῆς χερσονήσου; 8) Τί ξέρετε γιὰ τοὺς Ἀραβες στὴν Ἰσπανία; 9) Τί ξέρετε γιὰ τοὺς Πορτογάλους θαλασσοπόρους; 10) Ποιὸς μεγάλος Ἕλληνας ἔζησε στὴν Ἰσπανία;

Κεφάλαιο Γ.

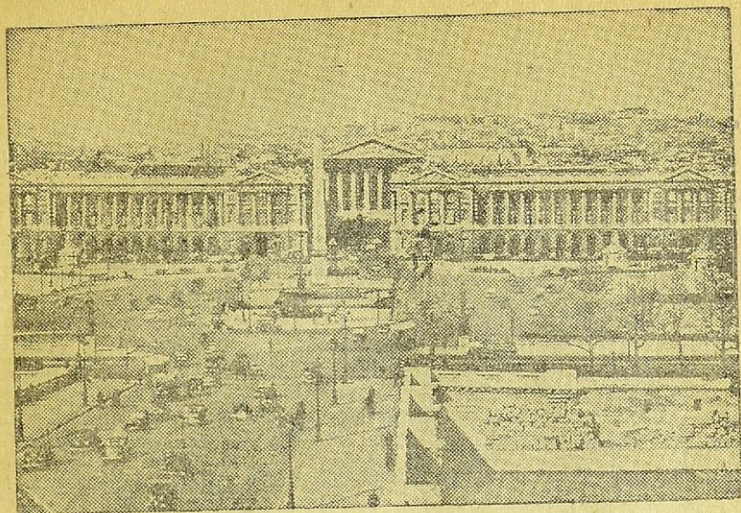
Δυτικὴ Εὐρώπη

Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὴ Γαλλία, τὸ Λουξεμβούργο, τὶς Κάτω Χῶρες, (Βέλγιο καὶ Ὀλλανδία) καὶ τὰ Βρετανικὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἕως τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης καθὼς καὶ τὰ ἀπέναντι νησιά τῆς Ἀγγλίας.

1. Ἡ Γαλλία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ κατέχει τὸ δυτικὸ μέρος τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὸ Βέλγιο, τὴ Γερμανία καὶ τὴν Ἑλβετία, δυτικῶς βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ, βορειῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης καὶ νοτίως συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία καὶ βρέχεται καὶ ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Ἔκτασις. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας καλύπτει 550.000 □ χιλιο-

Παρίσι: Ἡ Πανεπιστημιακὴ πόλις (Μονμάρτρη)

μετρα, δηλαδή εἶναι πάνω ἀπὸ τέσσαρες φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

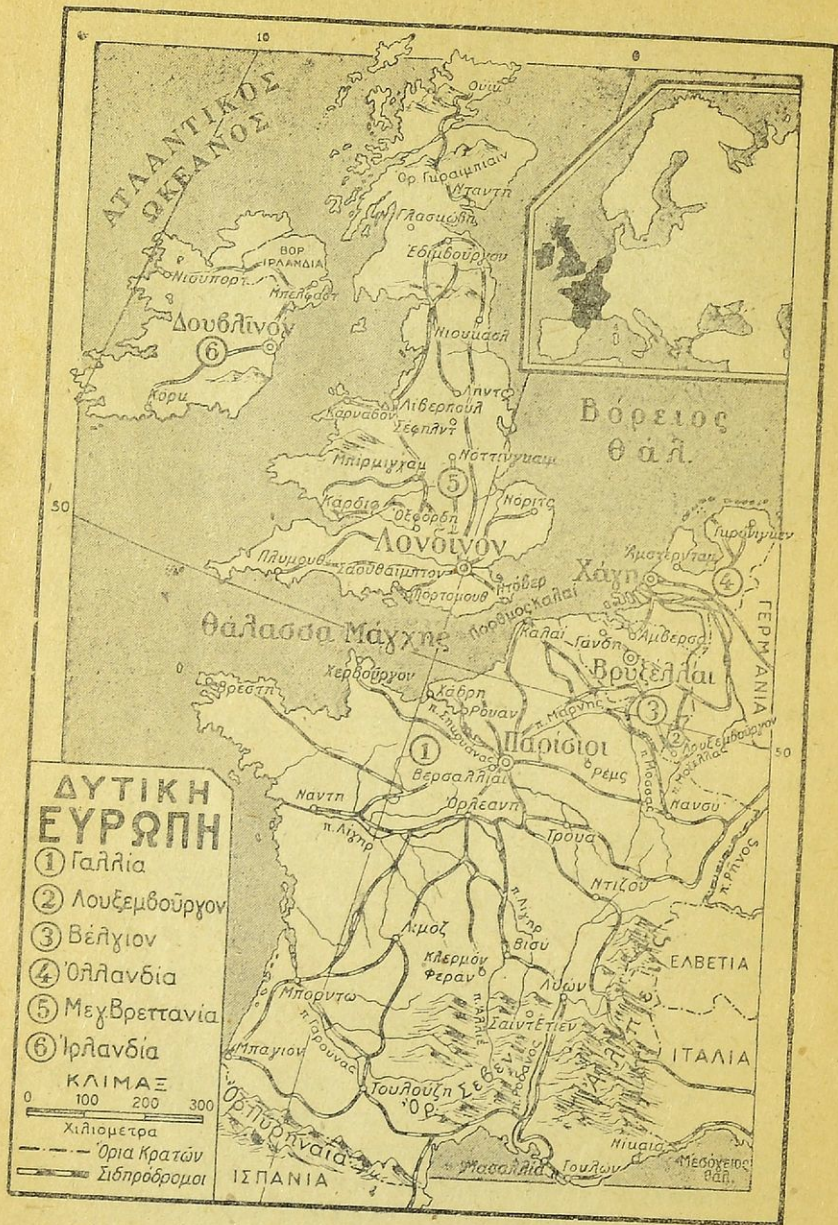
Παράλια. Ἡ Γαλλία στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ σχηματίζει τὸν κόλπο τῆς Γασκώνης, τῆς Χάδρης καὶ τῆς Διέπτης. Ἀπ' τὴν Ἀγγλία χωρίζεται μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Καλαί καὶ νοτίως σχηματίζει τὸν κόλπο τῆς Μασσαλίας.

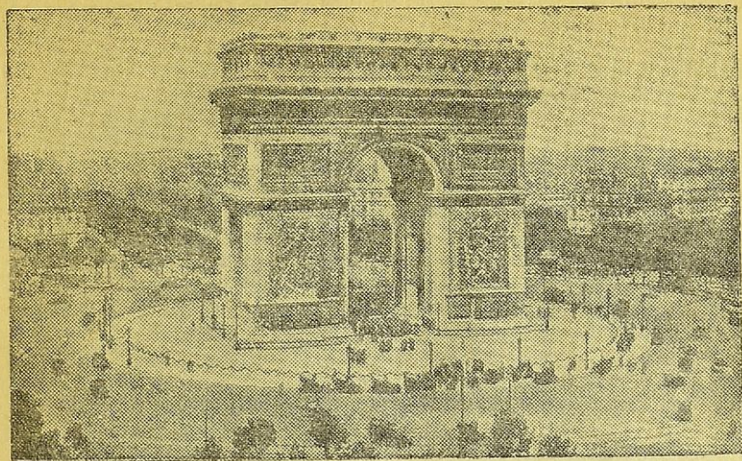
Ἔδαφος. Ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ἀρχίζει ἡ μεγάλη πεδιάδα τῆς Εὐρώπης, ποὺ φθάνει ὡς τὴ Ρωσία. Τὸ ἔδαφος λοιπὸν τῆς Γαλλίας εἶναι μᾶλλον πεδινό. Μονάχα στὴ νοτιοανατολικὴ Γαλλία παρατηροῦμε, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα, τὸ ὄρεινὸ συγκρότημα τῶν Ἄλπων, ὅπου τὸ Λευκὸν ὄρος εἶναι τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Εὐρώπης. Ἀκόμη, παρατηροῦμε τὰ Βόσγια καὶ τὶς Σαββένες.

Νερά. Ἡ πεδιάδα τῆς Γαλλίας ποτίζεται ἀπὸ πολλὰ ποτάμια ποὺ κυριώτερα εἶναι ὁ Γαρόννας, ὁ Ροδανός, ὁ Λείγηρ, ὁ Σηκουάνας, καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶναι γενικῶς ὑγιεινὸ καὶ εὐκρατο, προπαντὸς δὲ στὸ νότιο μέρος, ὅπου στὶς ἀκτὲς τῆς Νικαίας καὶ τῆς Γαλλικῆς Ριβιέρας, ἐπικρατεῖ παντοτεινὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Ἡ Γαλλία ἔρχεται σχεδὸν ἀνάμεσα στὶς πρῶτες χῶρες, στὰ διάφορα βιομηχανικὰ καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα. Ἐκτὸς ἀπὸ Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης ΣΤ', Γ. Σακκά

Παρίσι: Ἡ Ἄψις τοῦ Θριάμβου

τὸν ἀφθονο γαιάνθρακα ποὺ βγάζει στὰ σύνορα τῆς Ἑλβετίας, βγάζει καὶ πολὺ μετάλλευμα σιδήρου στὰ μεταλλεία τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λωρραίνης. Δημητριακοὶ καρποί, ὄσπρια, λάδι, φρούτα, κρασί, λινάρι, μετάξι καὶ διάφορα ἄλλα, εἶναι προϊόντα ποὺ ἀφθονοῦν στὴ Γαλλία. Ὀνομαστά εἶναι τὰ κρασιά τοῦ Μπορντώ καὶ τὰ μεταξωτὰ τῆς Λίλλης καὶ τῆς Μασσαλίας.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία στὴ Γαλλία εἶναι πυκνὴ καὶ συγχρονισμένη. Τὸ Παρίσι εἶναι ὁ μεγαλύτερος συγκοινωνιακὸς κόμβος τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν Ἀμερική, ἔτσι δὲ οἱ μετανάστες, ποὺ πρόκειται νὰ ταξιδέψουν ἀπὸ τὰ δυὸ τεράστια λιμάνια τῆς, ἀπὸ τὴ Μασσαλία καὶ τὴ Χάβρη, ἀναγκαστικῶς θὰ περάσουν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας.

Θρησκεία. Οἱ Γάλλοι εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καὶ ἀναγνωρίζουν ὡς θρησκευτικὸ Ἀρχηγὸ τὸν Πάπα.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας εἶναι μῆγμα Γαλατικῶν καὶ Κελτικῶν φυλῶν καί, χωριστὰ ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῶν πολλῶν τῆς ἀποικιῶν, φθάνει τὰ 41 ἑκατομμύρια.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι τὸ πασίγνωστο Παρίσι, μὲ τὶς διασκεδάσεις του, τὰ Πανεπιστήμιά του, τὸν Πύργο τοῦ Ἀιφελ, τὴ Μονμάρτρη, τὰ βουλευτάρια του, τὸ δάσος τῆς Βουλώνης καὶ τὰ τόσα ἀξιοθέατα μέρη. Τὸ Παρίσι συγκοινωνεῖ μὲ τὰ δυὸ μεγάλα ἐπί-

νειά του, τὴ **Μασσαλία** καὶ τὴ **Χάβρη**, μὲ πυκνὰ σιδηροδρομικὰ δρομολόγια. Ἡ Μασσαλία εἶναι ἀποικία τῆς ἀρχαίας Φωκαίας, πού βρίσκεται στὴ Μ. Ἀσία. Ἄλλες πολιτείες εἶναι τὸ **Μπορντώ**, μὲ τὰ περίφημα κρασιά του, ἡ **Λυών**, τὸ **Βισύ**, γνωστὸ ἀπὸ τὰ λαμπρικὰ νερά του, ἡ **Δίλλη** μὲ τὰ πολλὰ ὑφαντουργεῖα της, ἡ **Τουλών**, ὅπου ὑπάρχει ὁ Ναύσταθμος τοῦ Γαλλικοῦ Στόλου, ἡ **Νίκαια**, ὅπου βρίσκεται τὸ περίφημο Μόντε - Κάρλο, τὸ **Χερβουόργο**, τὸ **Καλαί**, τὸ **Μομπελιέ**, ὅπου σπούδασε ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς, ἡ **Νάντη** καὶ πολλὲς ἄλλες.

Ἱστορία. Ὁ Γαλλικὸς λαὸς εἶναι λαὸς φιλελεύθερος καὶ ἀγαπᾷ πολὺ τὴν πατρίδα του. Μὲ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάστασι ἀλλάξε τὴ μορφή τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου, γιατί διδάξε στὴν ἀνθρωπότητα τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφωσύνης. Στους πολέμους τοῦ μὲ τὴ Γερμανία ἦταν πάντα μὲ τὸ μέρος τῶν Ἀγγλων, τῶν Ρώσων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Στὸν δεῦτερο παγκόσμιο πόλεμο ἡ ἀντίστασις τῆς Γαλλίας, στὴν εἰσβολὴ τῆς Γερμανίας δὲν κράτησε, παρ' ὅλο τὸν ἐκλεκτὸ στρατὸ της, τὴ **Γραμμὴ Μαξιγὸ** καὶ τὴν ἰσχυρὴ ἀεροπορία, παρὰ μονάχα 20 σχεδὸν ἡμέρες. Οἱ Γάλλοι παρέδωσαν τὴ Γαλλία στοὺς Γερμανοὺς, μὰ τὴν τιμὴ τῆς Γαλλίας τὴν ἔσωσε ὁ στρατηγὸς Ντὲ Γκῶλ, ὁ ἐθνικὸς ἥρωας τῆς Γαλλίας. Μαζὶ μὲ τοὺς Συμμάχους, ὁ Ντὲ Γκῶλ, πολέμησε ἀπὸ τίς ἀποικίες τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς τοὺς Γερμανοὺς καὶ κατῴρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴ Γαλλία καὶ νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ στὴ συνείδησι τῆς Εὐρώπης. Σήμερα ἡ Γαλλία εἶναι καὶ πάλι μία ἀπὸ τίς 4 μεγάλες Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης.

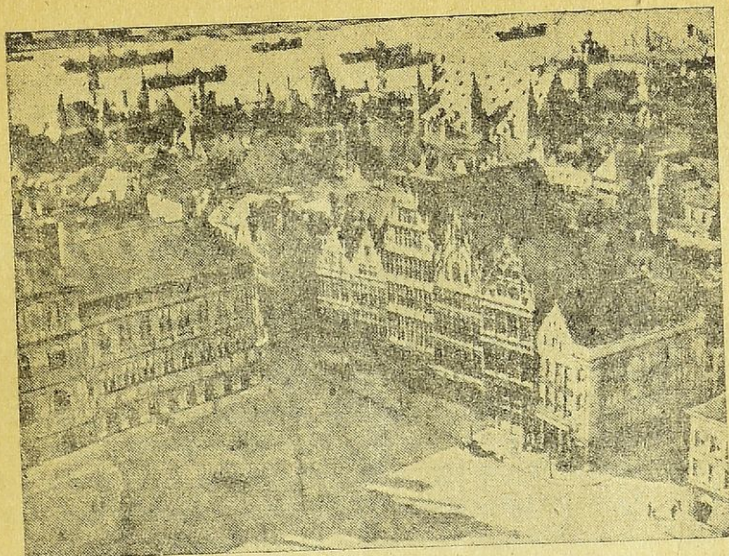
2. Τὸ Βέλγιον

Θέσις καὶ ὄρια. Τὸ Βέλγιο βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ μεταξὺ τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴ Γερμανία. Δυτικῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρειο θάλασσα. Βορείως συνορεύει μὲ τὴν Ὀλλανδία καὶ μεσημβρινῶς μὲ τὴ Γαλλία.

Ἐκτασις. Τὸ Βέλγιο ἔχει ἔκτασι 30.000 τετρ. χιλιόμετρα. Εἶναι ὀγλαδὴ 4 φορές μικρότερο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Τὰ παράλια τοῦ Βελγίου εἶναι ρηχὰ μὲ πολλοὺς ὑφάλους ἐπικινδύνους γιὰ τὰ πλοία. Ἡ θάλασσα εἶναι ψηλότερη ἀπὸ τὴ στεριά. Τὰ πιὸ καλύτερα λιμάνια του εἶναι ἡ Ἀμβέρσα καὶ ἡ Ὄστάνδη.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου εἶναι πεδινόν, γιατί ἀποτελεῖ

Αμβέρσα: Το λιμάνι είναι γεμάτο πάντα από ξένα καράβια

συνέχεια της Ολλανδικής πεδιάδος. Και οι δυο αυτές χώρες, επειδή το έδαφος είναι χαμηλότερο από τη θάλασσα, ονομάζονται «Κάτω Χώρες». Τα μοναδικά όρη που έχει είναι τα όρη των Άρδεννών, στα σύνορα της Γαλλίας, που είναι χαμηλά και δασωμένα όρη.

Νερά. Την πεδιάδα του Βελγίου τη διασχίζουν δυο μεγάλοι ποταμοί, ο Μόζας και ο Σκάλδος, που συγκοινωνούν μεταξύ τους με πολλές διώρυγες από τις οποίες η πιο γνωστή είναι η Διώρυγα του Άλβέρτου.

Κλίμα. Το κλίμα είναι υγιεινό, γιατί το καλοκαίρι είναι ήρεμο και τον χειμώνα ψυχρό.

Προϊόντα. Το Βέλγιο, αν και είναι μικρό σε έκταση, έχει ποικιλία προϊόντων. Παράγει δημητριακούς καρπούς, πατάτες, λινάρι, κοκκινόγούλα, φρούτα κ.ά. Ακόμη έχει και μεταλλεία που βγάζουν γαιάνθρακα, σίδηρο, μολύβι κ.ά.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία είναι ατμοπλοϊκή, υπεραστική, αεροπορική, σιδηροδρομική και ποταμοπλοϊκή με το σύστημα των πολλών διωρύγων. Στο Βέλγιο υπάρχουν πάρα πολλά ποδήλατα, γιατί ο κάθε Βέλγος χρησιμοποιεί και από ένα.

Θρησκεία. Καθολικοί, Χριστιανοί και Διαμαρτυρόμενοι.

Πληθυσμός. Το Βέλγιο φθάνει τὰ 8.000.000 κατοίκους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μητροπολιτικὸ πληθυσμὸ, τὸ Βέλγιο διατηρεῖ καὶ τὸ **Βελγικὸ Κογκό**, ἀποικία στὴν Ἄφρική, ποὺ τοῦ φέρνει ἄφθονο πλοῦτο.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου εἶναι οἱ **Βρυξέλλες**. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ Ἄμβέρσα, ἡ Λιέγη, ἡ Γάνδη, τὸ Βατερλώ, ὅπου νικήθηκε ὁ Ναπολέων, ἡ Ὀστάνδη καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Τὸ Βέλγιο παραστάθηκε πάντοτε στὸ πλευρὸ τῶν Συμμάχων σ' ὅλους τοὺς πολέμους. Στὸν δεῦτερο πόλεμο, ἡ Γερμανία μπήκε στὸ Βέλγιο γιὰ νὰ κτυπήσῃ τὴ Γαλλία. Τὸ Βέλγιο ἀντιστάθηκε, μὰ ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος ἐπρόδωσε τοὺς Ἑγγλέζους καὶ παρέδωσε τὸν στρατὸ του στὸν Χίτλερ. Οἱ Ἑγγλέζοι ὠπισθοχώρησαν καὶ διεσώθηκαν στὴ Δουγκέρκη. Στὴν ἀπόβασι ὅμως ποὺ ἔκαναν οἱ Σύμμαχοι, τὴν ἄνοιξι τοῦ 1944, ξαναελευθέρωσαν τὸ Βέλγιο, ποὺ ἔγινε πάλι ἀνεξάρτητο κράτος.

3. Λουξεμβούργον

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι ἓνα κρατίδιο μεταξὺ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου. Ἡ ἔκτασίς του, ὅση ἢ ἕκτασις τῆς Ἀττικῆς, εἶναι γεμάτη ἀπὸ δάση. Ὁ πληθυσμὸς του φθάνει τίς 260 χιλιάδες κατοίκους, μὲ πρωτεύουσα τὴν πόλι **Λουξεμβούργου**. Οἱ κάτοικοι τοῦ Λουξεμβούργου μιλοῦν τὴ Γαλλικὴ γλῶσσα καὶ εἶναι Καθολικοὶ Χριστιανοὶ μὲ ἐξάρτησι τῆς Ἐκκλησίας των ἀπὸ τὸν Πάπα.

4. Ὀλλανδία

Θέσις καὶ ὄρια. Καὶ ἡ Ὀλλανδία βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶναι συνέχεια τοῦ Βελγίου. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴ Γερμανία, πρὸς Β. καὶ Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρειο θάλασσα καὶ νοτίως συνορεύει μὲ τὸ Βέλγιο.

Ἐκτασις. 84.000 □ χιλιόμετρα, κάτι δηλαδὴ πλεὸ πάνω ἀπὸ τὴν ἔκτασι τοῦ Βελγίου.

Παράλια. Ἡ Ὀλλανδία ΝΑ. σχηματίζει στὰ παράλιά της πολλὰ νησιά ποὺ ἄλλοτε θὰ ἦταν ἐνωμένα μὲ τὴν Εὐρώπη. Τὰ σπουδαιότερα λιμάνια τῆς εἶναι τὸ **Ρότερνταμ** καὶ τὸ **Ἄμστερνταμ**, ὅπου διὰ φορα πλοῖα ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου, φορτώνουν καὶ ξεφορτώνουν ἐμπορεύματα.

Έδαφος. Το έδαφος τής 'Ολλανδίας είναι τὸ πιὸ παράξενο ἔδαφος ὄχι μονάχα τής Εὐρώπης, μὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. 'Ολόκληρη ἡ παραλία είναι χαμηλότερη ἀπὸ τὴ θάλασσα 6 καὶ 8 σχεδὸν μέτρα καὶ προφυλάγεται ἀπὸ τὰ κύματα μὲ διάφορα προχώματα. Τὰ νερὰ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν διοχετεύονται σὲ πολυάριθμες διώρυγες, ποὺ συγκοινωνοῦν μὲ τὴ θάλασσα καὶ ποὺ οἱ περισσότερες ἀπ' αὐτὲς είναι ψηλότερες ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Οἱ διώρυγες αὐτὲς ἀντικαθιστοῦν πολλὲς φορές τοὺς δρόμους τής Χώρας, μπορεῖ δὲ καθέννας νὰ ταξιδεύῃ σ' ὀλόκληρη τὴ χώρα μὲ πλοῖο, διὰ μέσου τῶν διωρύγων. Τὸ ὑπόλοιπο μέρος τής χώρας σκεπάζεται ἀπὸ δάση.

Νερά. Ἄν δὲν ὑπῆρχαν οἱ διώρυγες, ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ 'Ολλανδία θὰ ἦταν ἓνα τεράστιο ἔλος. Τὰ νερὰ ὅμως ἀρδεύονται μὲ εἰδικὰ μηχανήματα καὶ μὲ ἀνεμομύλους, ποὺ ἀπλώνουν σὲ κάθε βῆμα τὰ λευκὰ πανιά τοὺς. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς ἄπειρες διώρυγες, ἡ 'Ολλανδία διασχίζεται ἀπὸ τὸν **Ρῆνο**, τὸν **Μόζα** καὶ τὸν **Σκάλδο**, ποτάμια ποὺ τὰ δυο-τελευταία περνοῦν καὶ ἀπὸ τὸ Βέλγιο.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τής 'Ολλανδίας είναι ὑγρὸ καὶ ὑγιεινὸ.

Προϊόντα. Ἡ 'Ολλανδία είναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ πλούσιες καὶ παραγωγικὲς χώρες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σιτηρὰ, τὰ κοκκινογούλια καὶ τὶς πατάτες ποὺ ἀφθοοῦν, παράγει **λινάρι**, **λαχανικά**, **καπνὸ**, **φρούτα** καὶ **ἄνη**. 'Ολόκληρος ἡ 'Ολλανδία είναι ἓνας ἀπέραντος ἀνθόκηπος. Στὰ καταπράσινα καὶ πλούσια λιβάδια τῆς τρέφονται οἱ γνωστὲς στὸν κόσμον ὀλλανδικὲς ἀγελάδες, ποὺ μᾶς δίνουν τὸ ὀλλανδικὸ γάλα καὶ τὰ διάφορα γαλακτοκομικὰ προϊόντα.

Συγκοινωνία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς συνηθισμένες συγκοινωνίες ποὺ ἀπαντήσαμε στὶς διάφορες ἄλλες χώρες, ἡ 'Ολλανδία ἔχει καὶ τὴ συγκοινωνία τῶν **διωρύγων**. Τὰ πλοῖα περνοῦν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ σπίτια τῶν 'Ολλανδῶν καὶ είναι παράξενο τὸ θέαμα νὰ βλέπῃ κανεὶς ἓνα πλοῖο νὰ ταξιδεύῃ ψηλότερα ἀπὸ τὸ ἔδαφος.

Θρησκεία. Οἱ 'Ολλανδοὶ είναι Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καθὼς καὶ πολλοὶ 'Ιουδαῖοι.

Πληθυσμὸς. 8 σχεδὸν ἑκατομμύρια κάτοικοι ἐκτὸς ἀπὸ τὶς 'Ολλανδικὲς Ἀποικίες στὴ Νότιο καὶ Βόρειο Ἀμερικὴ καὶ στὰ νησιά τῆς Ἀσίας, ποὺ φθάνουν τὰ 52 ἑκατομμύρια κατοίκους.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τής 'Ολλανδίας είναι ἡ **Χάγη**, παράλια πολιτεία, γνωστὴ ὡς ἔδρα τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου. Ἄλλες πολιτεῖες

είναι τὸ Ἄμστερνταμ καὶ τὸ Ρόττερνταμ, πασίγνωστα λιμάνια τοὺς ναυτικούς ἔλου τοῦ κόσμου.

Ἱστορία. Καὶ ἡ Ὀλλανδία δέχθηκε τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ἄξονος, μὰ παραδόθηκε ἀμέσως. Ἡ βασίλισσα Βιλελμίνη κατέφυγε στὴν Ἀγγλία πρὶν προφθάσῃ νὰ διατάξῃ τὸ σπᾶσιμὸ τῶν φραγκμάτων γιὰ νὰ πλημμυρίσῃ ἡ χώρα. Στὴν ἀπόβασιν τῶν Ἀγγλοαμερικανῶν, οἱ μάχες τοῦ κάτω Ρήνου στὴν Ὀλλανδία ἐπαίξαν σπουδαῖο ρόλο στὴν παράδοσιν τῆς Γερμανίας.

5. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀγγλία βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ Β. τῆς Γαλλίας. Ἀνατολικῶς βρέχεται ἀπὸ τὴ Β. θάλασσα. Β καὶ Δ ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ Ν. ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης. Ἀπὸ τὴ Γαλλία χωρίζεται μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Καλαί.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῶν νησιῶν τῆς Ἀγγλίας εἶναι 315.000 τετρ. χιλιάμετρα.

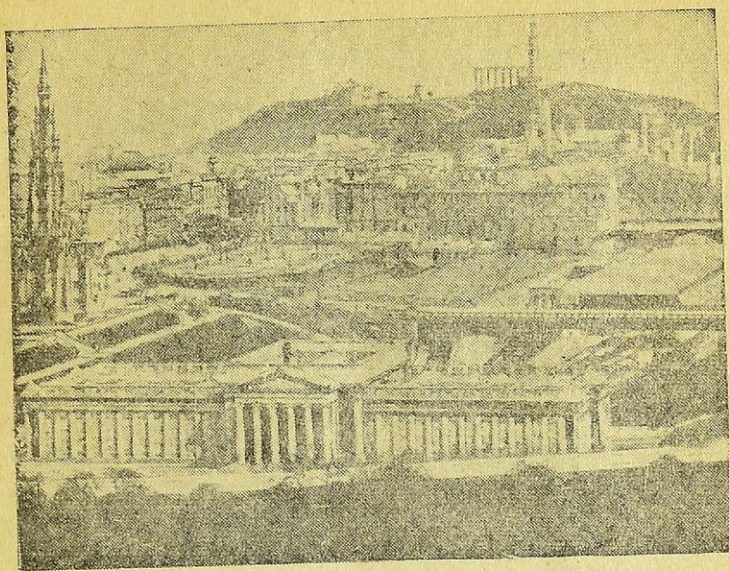
Παράλια. Ἡ Ἀγγλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ μεγάλα νησιά, τὴ Βρεττανία καὶ τὴν Ἰρλανδία, ποὺ χωρίζονται μεταξὺ τους μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, καθὼς καὶ ἀπὸ μικρότερα ἄλλα νησάκια. Ἐπομένως, τὰ παράλια σχηματίζουν πολλοὺς κόλπους καὶ ἀκρωτήρια καὶ πρὸ παντὸς στὸ δυτικὸ μέρος.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀγγλίας εἶναι πεδινό, διακρίνονται ὅμως τὰ Σκωτικὰ ὄρη, τὰ Οὐάλλια καὶ τὰ Πέννινα. Ἡ Ἀγγλία χωρίζεται ἔδαφικῶς σὲ τρία μέρη: Στὴ Βόρειο Ἀγγλία ἢ Σκωτία, τὴν Νότιο Ἀγγλία καὶ στὴ Δυτικὴ Ἀγγλία ἢ Οὐαλλία.

Νερά. Τὰ σπουδαιότερα ποτάμια τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὁ Τάμεσις, ὁ Οὐμβερτος καὶ ὁ Σεβέρονης καθὼς καὶ πολλοὶ μικρότεροι ἄλλοι. Ὁ Τάμεσις πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Οὐαλλίας, περνᾷ ἀπὸ τὸ Λονδίνο καὶ χύνεται στὴ Βόρειο θάλασσα. Ὁ Τάμεσις εἶναι πλωτὸς ποταμὸς καὶ κάνει ἔτσι τὸ Λονδίνο νὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τοῦ κόσμου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὑγρὸ καὶ υγιεινόν, τὸν περισσότερο δὲ καιρὸ σκεπάζεται ἡ χώρα ἀπὸ ὀμίχλη. Τὰ ρεύματα τοῦ ὠκεανοῦ δίνουσι γλυκύτητα στὸ κλίμα κατὰ τὸν χειμῶνα, ἡ δὲ ὑγρασία ὠφελεῖ πολὺ τὴ γεωργία.

Προϊόντα. Ἡ Ἀγγλία, μπορεῖ νὰ πῆ κανεῖς, εἶναι ἡ χώρα τοῦ

Ἐδιμβούργο : Πανοραματικὴ ἀποβίς τῆς πόλεως

μετάλλου καὶ τοῦ ἄνθρακος. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς, τεράστια μεταλλορυχεῖα καὶ ἀνθρακωρυχεῖα βρίσκονται στὴν περιοχή τῆς Ουαλλίας, ὅπου τὸ γνωστὸ κέντρο Κάρδιφ βγάζει τὸ καλύτερο κάρβουνο. Ἐξ αἰτίας τῶν προϊόντων αὐτῶν ἔχει ἀναπτύξει τεράστια βιομηχανία, ποὺ ἀνταγωνίζεται ὅλες τὶς ἄλλες βιομηχανίες σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ἀξίζει ἀκόμα νὰ μάθουμε πὼς στὴν Ἀγγλία ἐπεξεργάζονται τὰ μαλλιά καὶ τὰ μπαμπάνια τῶν ἀποικιῶν στὴ βιοτεχνικὴ περιοχή τοῦ Λίβερπουλ, ποὺ παραδίδονται κατόπιν στὰ ὑφαντουργεῖα, γιὰ νὰ γίνουν τὰ καλύτερα ἀγγλικὰ ὑφάσματα, γνωστὰ μὲ τὸ ὄνομα ἀγγλικὰ κασμήρια.

Συγκοινωνία. Ἀτμοπλοϊκὲς καὶ ἐναέριες συγκοινωνίες ζῶνουσι δολόκληρη τὴ Χώρα. Στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ὑπάρχουν οἱ πιὸ μοντέρνες συγκοινωνίες. Γιὰ νὰ προστατεύη τὶς συγκοινωνίες τῶν ὠκεανῶν καὶ τὸ ἐμπόριό τῆς ἡ Ἀγγλία διατηρεῖ τὸν μεγαλύτερο πολεμικὸ στόλο.

Θρησκείμα. Οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι, διατηροῦν ὅμως τὸν θεσμό τοῦ Ἐπισκόπου, γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία τους ἔχει ξεχωριστὸ ὄνομα καὶ εἶναι γνωστὴ ὡς Ἀγγλικανικὴ ἢ Ἐ-

πισκοπιανή Ἐκκλησία. Οἱ Ἴρλανδοὶ εἶναι κι αὐτοὶ Διαμαρτυρόμενοι.

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῶν νησιῶν τῆς Ἀγγλίας φθάνουν τὰ 48 - 50 ἑκατομμύρια. Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ 400 ἑκατομμύρια τοῦ ἀποικιακοῦ Κράτους τῆς, γιὰ τὸ ὅποιο θὰ μιλήσωμε παρακάτω.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλίας εἶναι τὸ πασίγνωστο Λονδίνο μὲ 8 ἑκατομμύρια κατοίκους, ἡ μεγαλύτερη πολιτεία τοῦ κόσμου. Εἶναι χτισμένο πάνω στὸν Τάμεσι ποταμὸ καὶ χωρίζεται σὲ τέσσερα μέρη. Στὸ Ἀνατολικό, στὸ Δυτικόν, στὸ Βορεινόν, καὶ στὸ Νότιον. Τὸ κεντρικὸ Λονδίνο ἢ Σίτυ εἶναι τὸ κέντρο τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν Τραπεζῶν, εἶναι τὸ παλαιὸ Λονδίνο μὲ τὰ παλαιὰ μεσαιωνικὰ κτίρια. Γύρω ἀπὸ τὸ Σίτυ εἶναι κτισμένο τὸ ἀπέραντο καινούργιο Λονδίνο καὶ τὰ πράστεια μὲ τὰ μοντέρνα σπίτια, τὰ πάρκα καὶ τοὺς μεγάλους δρόμους, Ἄλλες μεγάλες πολιτείες εἶναι ἡ Γλασκώβη, τὸ Ἐδιμβούργον, τὸ Νιουκαστέλ, τὸ Μπριστόλ, τὸ Σέφφιλντ, τὸ Λίβερπουλ, τὸ Κάροδιφ, τὸ Μάντσεστερ, τὸ Βίρμιγχαμ, τὸ Πλύμουθ καὶ πολ-
λὲς ἄλλες.

Ἀποικιακὸ Κράτος

Ἡ Ἀγγλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸ κράτος, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερη Αὐτοκρατορία τοῦ κόσμου. Ὁ ἥλιος δὲν βασιλεύει ποτὲ στὴν αὐτοκρατορία τῆς, οἱ ἀποικίες τῆς δὲ εἶναι καὶ στὶς πέντε ἡπείρους τοῦ πλανήτη. Ἡ ἔκτασις τῶν ἀποικιῶν τῆς εἶναι 110 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἔκτασι τῆς Μητροπόλεως, ὁ δὲ πληθυσμὸς φθάνει τὰ 400 ἑκατομμύρια. Ἀνάμεσα στὶς ἀποικίες τῆς, δυστυχῶς, καταλέγεται καὶ τὸ μεγάλο Ἑλληνικὸ νησί ἡ κατακαυμένη μας Κύπρος! Οἱ ἀποικίες καὶ οἱ Κτήσεις τῆς Ἀγγλίας στὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου εἶναι οἱ ἑξῆς:

1) Στὴν Εὐρώπη

α) Ὁ βράχος τοῦ Γιβραλτάρ στὴν Ἰσπανία. β) Τὸ νησί τῆς Μάλτας στὴ Μεσόγειο καὶ γ) τὸ Ἑλληνικὸ νησί τῆς Κύπρου.

2) Στὴν Ἀσία

α) Μεσοποταμία, β) Ἀραβία, γ) Σιγγαπούρη καὶ δ) Κεϋλάνη.

3) Στήν Ἀφρική

α) Βόρειος Ἀφρική (Σουδάν). β) Δυτική Ἀφρική (Νιγηρία), γ) Ἀνατολική Ἀφρική, (Ροδαίσις κτλ.) καὶ δ) Νότιος Ἀφρική (Πραιτώρια, Κέιπ - Τάουν).

4) Στήν Ἀμερική

α) Ὁ Καναδάς καὶ β) οἱ Δυτικὲς Ἰνδίες, καὶ

5) Στήν Ὠκεανία

α) Ἡ Αὐστράλια, β) ἡ Νέα Ζηλανδία καὶ γ) τὰ Νησιά τοῦ Εἰρήνικου.

Ἱστορία. Ὁ λαὸς τῆς Ἀγγλίας εἶναι κελτικῆς καταγωγῆς. Κατέφυγε στὰ νησιά καὶ ἀφομοιώθηκε μὲ τοὺς ντόπιους κατοίκους, καθὼς καὶ μὲ ἄλλους λαοὺς γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ Λατίνους. Ἐξελίχθηκε σὲ λαὸ πειρατικὸ καὶ ἐμπορικὸ. Ὀνομαστὸς θαλασσοπόρος ἦταν ὁ **Φραγκίσκος Ντρέικ** στὰ χρόνια τῆς βασιλείας τῆς Ἐλισάβετ. Μὲ τίς ἀνάεες συγκρούσεις στὴ θάλασσα, ἀπέκτησε ἰσχυρὸ στόλο καὶ νίκησε ἄλλες δυνάμεις ναυτικές, ὅπως τὴν Ἰσπανία, τὴν Πορτογαλία, τὴ Δανία καὶ τὴν Ὀλλανδία. Ἔτσι, σιγὰ - σιγὰ ἀπέκτησε ἀποικίες καὶ ἔγινε μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ποὺ ἡ δύναμις τῆς ἐδραϊώθηκε μὲ τὸν ναύαρχο **Νέλσωνα** στὶς ναυμαχίες τοῦ **Τροάφαλγκα** καὶ τοῦ **Ἀμπουκίρ** τῆς Αἰγύπτου.

Στοὺς δυὸ παγκοσμίους πολέμους, ἐνωμένη μὲ τὴν Ἀμερική καὶ τὴ Ρωσία, νίκησε τὴ Γερμανία, ποὺ παρά λίγο νὰ κυριεύσῃ τὴν Εὐρώπη. Ὁ ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι ἐργατικὸς καὶ ὑπομονητικὸς καὶ θαυμάζεται γιὰ τὸ θάρρος του καὶ τὴν εἰρωνεία μὲ τὴν ὁποία ἀντικρῦζει τοὺς κινδύνους (ἀγγλικὸ φλέγμα).

Ἐρωτήσεις: 1) Ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει ἡ πεδιάς τῆς Εὐρώπης; 2) Ποιὲς χῶρες ἀποτελοῦν τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη; 3) Γιατί τὸ Βέλγιο καὶ ἡ Ὀλλανδία λέγονται Κάτω Χῶρες; 4) Ποιὸ εἶναι τὸ ψηλότερο βουνὸ τῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ βρίσκεται; 5) Τί εἶναι τὸ Λουξεμβούργο; 6) Πῶς γίνεται ἡ συγκοινωνία στὴν Ὀλλανδία; 7) Ποιὰ εἶναι ἡ μεγαλύτερη πολιτεία τῆς Εὐρώπης; 8) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα στὴν Ἀγγλία; 9) Ποιὲς εἶναι οἱ σπουδαιότερες ἀποικίες τῆς Ἀγγλίας; 10) Τί ρόλο παίξει ἡ Ἀγγλία στοὺς πολέμους;

Κεντρική Εύρώπη

Κεντρική Εύρώπη θεωρείται όλο εκείνο τὸ κομμάτι τῆς Εὐρώπης ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ φθάνει ὡς τὴ Ρουμανία. Κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι: 1) Ἡ Γερμανία, 2) ἡ Αὐστρία, 3) ἡ Ἑλβετία, 4) ἡ Πολωνία, 5) ἡ Τσεχοσλοβακία καὶ 6) ἡ Οὐγγαρία.

Οἱ δύο τελευταῖες χῶρες, ἐπειδὴ βρίσκονται πάνω στὸν Δούναβι ποταμὸ, λέγονται καὶ Παραδουνάβιες χῶρες.

1. Γερμανία

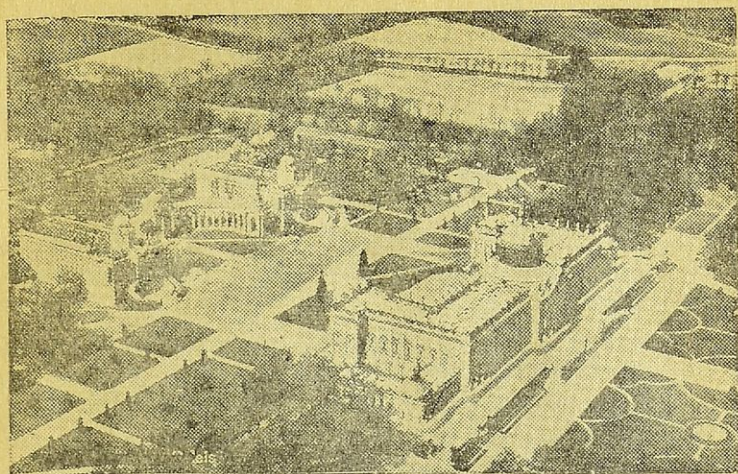
Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Γερμανία βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος καὶ κατέχει τὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴν Πολωνία. Δυτικῶς μὲ τὸ Βέλγιο, τὴν Ὀλλανδία καὶ τὴν Γαλλία. Βορείως συνορεύει μὲ τὴ Δανία καὶ βρέχεται μὲ τὴ Γερμανικὴ καὶ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα καὶ νοτίως συνορεύει μὲ τὴν Αὐστρία, τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ τὴν Ἑλβετία.

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Γερμανίας εἶναι 310 χιλ. □ χιλιόμετρα, εἶναι δηλ. 4 φορές σχεδὸν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Γερμανίας στὴ Βαλτικὴ καὶ τὴ Βόρειο θάλασσα ἔχουν γραμμὴ ἀνώμαλη καὶ σχηματίζουν ἀμέτρητα νησιά καὶ κόλπους. Σπουδαιότερα λιμάνια εἶναι τὰ λιμάνια τοῦ Κιέλου, τοῦ Στετίνου, τοῦ Ἀμβούργου, τῆς Βρέμης καὶ ἄλλα.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας ἔχει μιὰ κλίση ἀπὸ τὸ Νότο στὸν Βορρᾶ, ἐπειδὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴς Ἄλπεις καὶ καταλήγει στὴ Βαλτικὴ καὶ τὴ Βόρειο θάλασσα. Χωρίζεται δέ, ἐξ αἰτίας τῆς φύσεώς του, στὸ βόρειο ἢ πεδινὴ Γερμανία, καὶ στὴ δασώδη καὶ ὄρεινὴ Γερμανία ἢ Βαυαρία. Τὰ σπουδαιότερα ὄρεινὰ συγκροτήματα εἶναι τὰ Βόσγια, τὰ Γιγάντια, οἱ Βαυαρικὲς Ἄλπεις, ὁ Μέλας Δρυμὸς, ὁ Θουρίγκειος Δρυμὸς, τὰ ὄρη τῆς Βοημίας καὶ ἄλλα μικρότερα. Πεδιᾶδες στὴ Γερμανία διακρίνομε τὴν πεδιάδα τοῦ Ρήνου, τὴν ΒΑ. πεδιάδα καὶ τὴ μεγάλη κοιλάδα τοῦ Δουνάβειου.

Νερά. Ὁ Μέλας Δρυμὸς καὶ οἱ Βαυαρικὲς Ἄλπεις εἶναι πηγὲς τῶν μεγάλων ποταμῶν ποὺ διασχίζουν καὶ ποτίζουν τὴν πεδιάδα τῆς

Πότσδαμ : Ἡ μοντέρνα πόλις τῆς Γερμανίας

Γερμανίας. Ἀπ' αὐτούς, οἱ σπουδαιότεροί εἶναι ὁ **Ρήνος**, ὁ **Δούναβις**, ὁ **Ὀδερὸς**, ὁ **Ἐλβας**, ὁ **Οὔξερ** καὶ ἄλλοι ποῦ εἶναι πλωτοὶ καὶ συγκοινωνοῦν μεταξύ τους μὲ ἀπειράριθμους διώρυγες. Ἀκόμα στὴ Γερμανία παρατηροῦμε καὶ ἀπειρες μικρὲς λίμνες, 550 σχεδόν, ποῦ πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ξηραίνονται τὸ καλοκαίρι καὶ καλλιεργοῦνται.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας εἶναι ψυχρὸ, δολόκληρη δὲ ἡ χώρα εἶναι σκεπασμένη μὲ χιόνι τὸν χειμῶνα. Ὁ οὐρανὸς εἶναι πάντοτε σκεπασμένος μὲ σύννεφα καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι καταθλιπτικὴ ἀπὸ τὴν ὀμίχλη.

Προϊόντα. Καὶ ἡ Γερμανία, ὅπως καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία, εἶναι πλούσια χώρα σὲ δημητριακοὺς καρπούς, πατάτες, κοκκινογούλια, κτηνοτροφικὰ καὶ πτηνοτροφικὰ προϊόντα, βιομηχανικά, (ζάχαρι, μύτσα), ὄρυκτά, (κάρβουνο καὶ μέταλλα διάφορα), ξυλεία, χημικὰ προϊόντα, (φάρμακα), παιδικὰ παιχνίδια καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶχε τέτοια μεγάλη ἀνάπτυξι, ὥστε συναγωνίζεταν τὴ βιομηχανία τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας, μὲ τὰ διάφορα κληίριγκ, δηλαδὴ τὸ σύστημα τῆς ἀνταλλαγῆς ἢ καὶ μὲ διάφορες πιστώσεις, πράγμα ποῦ εἶχε μεταχειρισθῆ καὶ ἡ Ἑλλάδα κατὰ τίς προπολεμικὲς συναλλαγές τῆς.

Συγκοινωνία. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γερμανίας ἔχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο ποῦ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴ **Λειψία**, ποῦ εἶναι καὶ τὸ σιδηρο-

δρομικό κλειδί της Γερμανίας. Ἀκόμη ἡ Γερμανία διέθετε προπολεμικῶς πλούσιο ἀεροδρομικό δίκτυο, μὲ τὶς ἀεροπορικὲς Ἐταιρεῖες **Λουφτχάνσα** καὶ **Ζέππελιν**. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὲς εἶχε πυκνὸ καὶ τεράστιο δίκτυο ὑπεραστικῶν γραμμῶν, μὲ τοὺς περίφημους δρόμους τοῦ Χίτλερ, καὶ ποταμοπλοικὸ μὲ τὶς ἀπειρες διώρυγες. Γενικῶς, ἡ συγκοινωνία τῆς Γερμανίας ἦταν ἡ πιὸ μοντέρνα συγκοινωνία τῆς Εὐρώπης.

Θρησκεία. Ὅλοι οἱ Γερμανοὶ εἶναι Διαμαρτυρόμενοι Χριστιανοί, ἀπὸ τὸ σχίσμα τοῦ Λουθήρου.

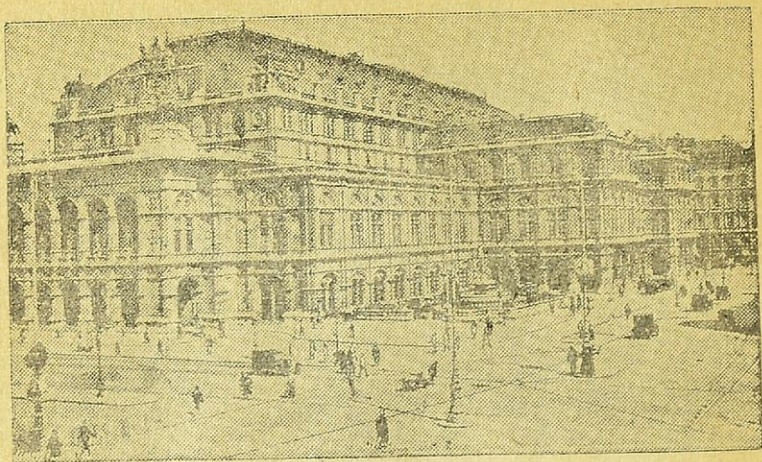
Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας φθάνει τὰ 65 ἑκατομμύρια, εἶναι δὲ λαὸς Γερμανικῆς καταγωγῆς μὲ πολλοὺς Ἑβραίους τοὺς ὁποίους φρόντισε νὰ ξεκαθαρίσῃ ὁ Χίτλερ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας τὴν τελευταία δεκαετία, πρὸ τοῦ πολέμου, μεγάλωσε μὲ τὴν προσάρτησι τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἀλσατίας, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ ἔφθασε τὰ 100 ἑκατομμύρια, γιὰ νὰ ἐξουθενωθῇ, ὕστερα, μετὰ τὴ μεγάλη τῆς πανωλεθρία. Τρία χαρακτηριστικὰ ἦταν τὰ γνωρίσματα τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ: **Ἔργασία, καθαριότητα καὶ τυφλὴ καὶ σιδερένια πειθαρχία.**

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας εἶναι τὸ Βερολίνο μὲ 5 ἑκατομμύρια κατοίκους. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ Λειψία, ἡ Κολωνία, τὸ Μόναχο, ἡ Δρέσδη, τὸ Ἔσσεν, τὸ Σάλτσμπουργκ, ὅπου κατασκευάζονται τὰ παιδικὰ παιχνίδια, τὸ Κίελο, τὸ Ἀμβούργο, τὸ Στετίνο, μὲ τὰ περίφημα ναυπηγεῖα, τὸ Πότσδαμ, ἡ μοντέρνα πολιτεία τῆς Γερμανίας, καὶ πολλὲς ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Γερμανία ἦταν ἄλλοτε μεγάλη αὐτοκρατορία μὲ πολλὰς ἀποικίες. Ἡ φιλοδοξία τῆς ὅμως νὰ κυριαρχήσῃ στὴ γῆ, τὴν ἐσπρωξέ στὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον μὲ τὸν Κάιζερ, ὅπου νικηθῆκε καὶ ἔχασε ὅλες τὶς ἀποικίες καὶ τὰ ἐδάφη τῆς. Ἡ νικημένη Γερμανία ἀντὶ νὰ ἐπιδοθῇ σὲ εἰρηνικὰ ἔργα ξαναετοιμάστηκε γιὰ δεῦτερον πόλεμον καὶ ἄρχισε νὰ ἐξοπλίζεται μὲ τὰ τελειότερα πολεμικὰ μέσα. Ὅταν στὰ 1932 ἔγινε ἀρχηγὸς τοῦ γερμανικοῦ κράτους ὁ Χίτλερ, ὁ φύρερ τοῦ Γ' Μεγάλου Ράιχ, ἄρχισε τὶς ἀπειλὲς στὴν Εὐρώπην. Ἔτσι ἄρπαξε τὸ Σάαρ καὶ τὴν Ἀλσατία, προσάρτησε τοὺς συγγενικοὺς λαοὺς τῆς, τοὺς Αὐστριακοὺς, τοὺς Σουδητες καὶ ἄλλους. Στὰ 1939 ἦταν ἔτοιμη πλέον γιὰ κεραυνόβολο πόλεμον, μὲ τὰ τελειότερα μηχανικὰ μέσα (ἀεροπορία καὶ ἄρματα μάχης). Ζήτησε τότε νὰ ἐκβιάσῃ τὶς Μεγάλες Δυνάμεις

γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ Ντάντσιγκ τῆς Πολωνίας. Οἱ Δυνάμεις ἀρνήθηκαν καὶ ὁ πόλεμος κηρύχθηκε γιὰ νὰ κυριεύσῃ ἡ Γερμανία ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη σὲ 3 χρόνια. Ἀπὸ ἅλα τὰ κράτη, ἡ Ἑλλάδα ἀντιτάχθηκε καὶ πολέμησε τοὺς Γερμανοὺς, ὅπως καὶ τοὺς Ἰταλοὺς, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸν περίφημο **ἄξονα** τῆς Εὐρώπης. Κατόπιν, ἡ Γερμανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ρωσίας καὶ ἔφθασε ἔξω ἀπὸ τὴ Μόσχα καὶ τὸ Στάλινγκραντ. Οἱ Ρῶσοι ὅμως ἐξαπέλυσαν μεγάλη ἐπίθεση, μὲ τὴ βοήθεια τῶν Συμμάχων, καὶ ἀνάγκασαν τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας. Καὶ οἱ Σύμμαχοι πάλι, μὲ τὴν ἀξιοθαύμαστη καὶ ἱστορικὴ ἀπόβασί τοῦ 1944, ἔβαλαν τὴ Γερμανία ἀνάμεσα σὲ

Βιέννη: Κεντρικός δρόμος

«δύο πυρά» και τήν ανάγκασαν νά παραδοθῆ «άνευ ὄρων». Σήμερα ὁλόκληρο τὸ ἰσχυρὸ γερμανικὸ κράτος βρίσκεται στήν κατοχὴ τῶν νικητῶν, — Ἀγγλίας, Ρωσίας, Ἀμερικῆς καὶ Γαλλίας, — οἱ κυριώτεροι δὲ ἀρχῆγοι τοῦ Ναζισμοῦ καταδικάσθησαν εἰς θάνατον ἀπὸ τὸ διεθνὲς δικαστήριον τῆς Νυρεμβέργης καὶ ἐκτελέσθησαν μετ' ἀγχόνῃ.

2. Ἡ Αὐστρία

Τὸ μικρὸ κράτος τῆς Αὐστρίας ποὺ βρίσκεται μεταξύ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Σερβίας, καὶ τῆς Οὐγγαρίας, με πρωτεύουσα τὴ Βιέννη, ποὺ εἶναι κτισμένη πάνω στὸ Δούναβι, ἦταν ὑπόλοιμμα τῆς παλαιᾶς Αὐτοκρατορίας μετ' ὄνομα Αὐστροουγγαρία. Ἡ Αὐστροουγγαρία ἦταν μιὰ ἀπ' τὶς Δυνάμεις ποὺ εἶχαν κάμει τὴν Ἰερὴν Συμμαχία ἐναντίον τῶν μικρῶν κρατῶν μετ' ὄνομα Μέντερνιχ, ποὺ ἦταν ἐναντίον τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τὸ ἀνεξάρτητο κράτος τῆς Αὐστρίας ἐγινε γερμανικὴ ἐπαρχία στὸν δευτέρου παγκόσμιου πόλεμο. Οἱ Αὐστριακοὶ ἦταν εὐγενεῖς καὶ μαλακοὶ ὡς κατακτητῆς, γιατί στὸ βάθος μισοῦσαν τοὺς Γερμανοὺς, γιατί τοὺς εἶχαν ὑποτάξει. Σήμερα, ἡ Αὐστρία ἔχει δική της κυβέρνησι καὶ ἀποτελεῖ ξεχωριστὸ κράτος στή μεταπολεμικὴ Εὐρώπη. Ἡ Αὐστρία ἔχει ἔκτασι 84.000 □ χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸ σχε-

δόν 7 εκατομμύρια. Είναι χώρα σχεδόν όρεινή και παράγει ό,τι περίπου και ή Γερμανία. Η Βιέννη είναι σπουδαίο έμπορικό και βιομηχανικό κέντρο και κλειδί σιδηροδρομικό για τις μεγάλες πρωτεύουσες της Εύρώπης. Στη Βιέννη, προπολεμικώς, ήχημαζε ή μουσική, με τους περίφημους μουσικούς Στράους, Λέχαρ και άλλους.

3. Έλβετία

Θέσις και όρια. Η Έλβετία βρίσκεται στα ΒΔ. της Ελλάδος και στο κέντρο της Εύρώπης. Συνορεύει με τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Αυστρία και την Ιταλία.

Έκταση. Έχει έκταση 41.000 □ χιλιόμετρα, είναι δηλαδή τρεις φορές μικρότερη από την Ελλάδα.

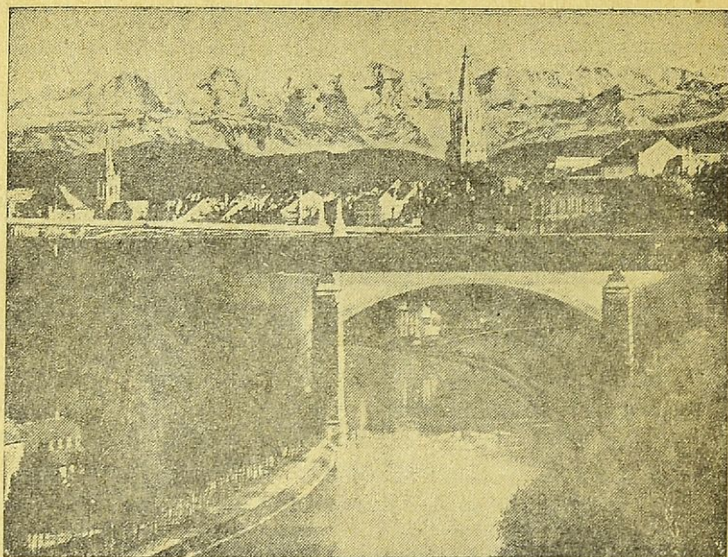
Έδαφος. Το έδαφος της Έλβετίας είναι όρεινό, γιατί βρίσκεται στο συγκρότημα των Άλπεων. Οι κορυφές των βουνών είναι πάντοτε χιονισμένες, τρέχουν άφθονα νερά που ποτίζουν όμορφες και καταπράσινες κοιλάδες.

Νερά. Η Έλβετία έχει άφθονα νερά. Ο Πάδος, ο Ροδανός, ο Ρήνος, ο Δούναβις και άλλα ποτάμια, απ' εδώ ξεκινούν. Στα χαμηλά μέρη της χώρας σχηματίζονται όμορφες λίμνες, όπως της Ζυρίχης, της Λωζάνης, της Γενεύης και άλλες.

Κλίμα. Το κλίμα της Έλβετίας είναι ψυχρό και ξηρό, είναι δέ το υγιεινότερο κλίμα της Εύρώπης, κατάλληλο για αρρώστους που πάσχουν από φυματίωση.

Προϊόντα. Τα προϊόντα της Έλβετίας είναι λίγα γεωργικά, πολλά κτηνοτροφικά και πρό παντός γαλακτοκομικά προϊόντα. Στα όμορφα και πλούσια λιβάδια της τρέφονται οι έλβετικές αγελάδες που μας δίνουν το συμπυκνωμένο Γάλα Βλάχας, Άλπεις, Νεσλέ, και άλλα. Ακόμη, ή Έλβετία είναι βιομηχανική χώρα. Τα περίφημα έλβετικά ώρολόγια Ζενίθ, Όμέγα και τα ξυπνητήρια, είναι δημόσιος πλούτος για την Έλβετία. Ακόμη, στην Έλβετία ακμάζει και ή βιομηχανία των ξένων. Τα τεράστια πεντακάθαρα και μοντέρνα ξενοδοχεία της φιλοξενούν χιλιάδες ξένους που κατακλύζουν τη χώρα και που τους περιποιούνται υπάλληλοι μορφωμένοι σε ειδικά σχολεία.

Συγκοινωνία. Ο ήλεκτρισμός στην Έλβετία παίζει τον σπουδαιότερο ρόλο. Βαχόνια ήλεκτρικά συνδέουν τη μια κορυφή των Άλπεων με την άλλη. Είναι εξαιρετικά θεαματικό αυτό το έναέριο ταξίδι μεταξύ των ψηλών κορυφών, και προκαλεί τον θαυμασμό αλλά και τον Γεωγραφία της Εύρώπης ΣΤ', Γ. Σακκά

Βέρνη: Ἡ γέφυρα καὶ στὸ βάθος οἱ Ἄλπει

ἕλιγγο. Ἀκόμη, στὴν Ἑλβετία ὑπάρχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο μὲ τὶς σπουδαῖες σήραγγες τοῦ Σεμπλὸν στὸν Ἅγιο Γοτθάρδο. Στὴ διάβασι τῶν Ἄλπεων, τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου, ὑπάρχουν τὰ γνωστὰ μοναστήρια μὲ τὰ περίφημα σκυλιὰ ποὺ σώζουν ἀρκετοὺς ξένους ἀπ' τὰ χιόνια.

Θρησκεία. Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοί.

Πληθυσμός. Ἡ Ἑλβετία ἔχει πάνω ἀπὸ 4 ἑκατομμύρια κατοίκους, ποὺ εἶναι ὅλοι πολιτισμένοι σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχουν κλέφτες καὶ νὰ μὴ γίνωνται κλοπές, οἱ δὲ φυλακὲς τοῦ Κράτους νὰ μὴ ἔχουν κανένα φυλακισμένο.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι μίγμα λαῶν, δὲν ἔχουν δὲ ἐθνικὴ γλῶσσα. Μιλοῦν Γαλλικὰ, Ἰταλικὰ καὶ Γερμανικὰ, ἀνάλογα μὲ τὸ μέρος ὅπου βρίσκονται.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέρνη. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι ἡ Γενεύη, ὅπου ἦταν τὸ μέγαρο τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἡ Ζυρίχη, ἡ Λωζάνη, ὅπου ὑπογράφησαν πολλὲς συνθήκες, καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Ἑλβετικὴ Δημοκρατία εἶναι τὸ πρῶτον εὐτυχημένον Κράτος τῆς Εὐρώπης, γιατί δὲν ἐγνώρισε πόλεμο. Οἱ κάτοικοί της ἐπιδίδονται πάντοτε στὰ εἰρηνικὰ τῶν ἔργα. Ὁ πολιτισμὸς ἔχει φθάσει

στό κατακόρυφο, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν κακοὶ ἄνθρωποι. Εἶναι ἡ χώρα τῶν ἀλπινιστῶν, τῶν ρολογιῶν, τῶν ἀγελάδων, τῶν ἐναερίων τράμ καὶ τῶν ξενοδοχείων. Πολλοὶ Ἕλληνες ἄρρωστοὶ βρῆκαν τὴν ὑγεία τους στὰ σανατόρια τοῦ Νταβὸς καὶ σὲ ἄλλα μέρη.

4. Πολωνία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Πολωνία βρίσκεται βορείως τῆς Ἑλλάδος. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴ Ρωσία καὶ τὴν Οὐκρανία. Δυτικῶς μὲ τὴ Γερμανία. Βορείως, μὲ τὴ Λιθουανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Νοτίως συνορεύει μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ μὲ τὴ Ρουμανία.

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Πολωνίας εἶναι τρεῖς φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἔκτασι τῆς Ἑλλάδος, φθάνει δηλαδὴ τὰ 390 χιλιάδες □ χιλιόμετρα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Πολωνίας ἔχουν μῆκος 140 χιλιόμετρα καὶ σχηματίζουν τὸν κόλπο τῆς Γδύνιας μὲ τὸ ἐμπορικὸ λιμάνι τοῦ Ντάντσιχ.

Ἔδαφος. Ἡ Πολωνία εἶναι χώρα πεδινή, γιατί ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος. Χαμηλοὶ λόφοι διασχίζουν τὴν ἀπέραντη χώρα, σὰν ἐλαφροὶ κυματισμοὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Καρπαθίων τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Νερά. Ὀλόκληρη τὴν πολωνικὴν πεδιάδα τὴν ποτίζει ὁ ποταμὸς Βιστούλας, μὲ πολλοὺς παραποτάμους ποὺ σχηματίζουν, σὲ πολλὰ μέρη, λίμνες καὶ ἔλη. Μεγαλύτερη λίμνη εἶναι ἡ Νάρος.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Πολωνίας εἶναι ψυχρότερο ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ποτάμια καὶ οἱ λίμνες τὸν χειμῶνα παγώνουν.

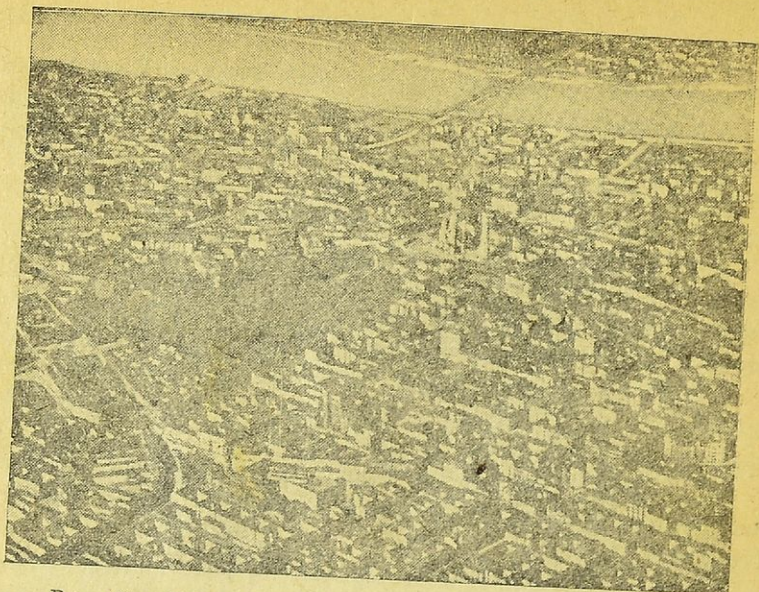
Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τῆς Πολωνίας εἶναι δημητριακὰ καὶ κτηνοτροφικά, ξυλεία καὶ δέρματα. Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Πολωνίας εἶναι πετρέλαιο. γαιάνθρακες, ἄλατι, θειάφι, τσίγγος, σίδηρο καὶ ἄλλα.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς Πολωνίας δὲν εἶναι καὶ τόσο πυκνὸ, ὅπως στὶς ἄλλες χώρες. Ἡ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία εἶναι περιωρισμένη. Πολλὴ ἐξυπηρετεῖ τὸ ἀεροπλάνο καὶ τὰ ποταμόπλοια, ποὺ ταξιδεύουν στὰ ποτάμια καὶ στὶς διώρυγες.

Θρησκεία. Οἱ Πολωνοὶ εἶναι καθολικοὶ. Ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.

Πληθυσμὸς. Ὁ πολωνικὸς λαὸς εἶναι σλαυικῆς καταγωγῆς, φθάνει δὲ τὰ 35 ἑκατομμύρια.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας εἶναι ἡ Βαρσοβία, ἡ δ-

Βαρσοβία: Προπολεμική άποψις τής ήρωϊκής Πολιτείας

ποία πρώτη αντιστάθηκε στή Γερμανική επίθεσι ως ώχυρωμένη πολιτεία κι έγραψε σελίδες ανδρείας. Κάηκε δυο φορές από τους Γερμανούς, και σήμερα είναι ένας σωρός από έρείπια. "Άλλες πολιτείες είναι ή Κρακοβία, τò Λότζ, τò Πόζν, ή Λεμβέργη και τò φρούριο Μπρόστ Λιτόφσκ, όπου υπογράφηκε ή ατιμωτική ειρήνη τής Ρωσίας και τής Γερμανίας, στά 1917.

Ίστορία. Ή Πολωνία πολέμησε πολύ για να κερδίση τήν ανεξαρτησία της, ή δέ επανάστασίς της είναι υπόδειγμα, σαν τήν επανάστασι τής Έλλάδος. Ή Γερμανία έξ αιτίας του Ντάντσιχ τής εκήρυξε τόν πόλεμο τήν 1 Σεπτεμβρίου του 1939 και οι μηχανοκίνητες φάλαγγες των Γερμανών θέρισαν και σάρωσαν τόν πολωνικό στρατό, που πολέμησε γενναία και με πείσμα. Όλόκληρες ταξιαρχίες ίππικου άφανίσθηκαν από τά γερμανικά τάνκς, μα ή Πολωνία δέν παραδόθηκε όπως ή Γαλλία. Ή Βαρσοβία άνέκοψε τή γερμανική προέλασι, μα ή Πολωνία βρέθηκε, τόν ίδιο καιρό, αντιμετώπη με τή Ρωσία. Υποτάχθηκε στους Γερμανούς και υπέφερε τά πάνδεινα. Πάνω από 10 εκατομμύρια Έβραϊοι και Πολωνοί αιχμάλωτοι πέθαναν στά διάφορα γερμανικά στρατόπεδα, και πολλές άλλες εκατοντάδες χιλιάδες από τήν πείνα και τίς στερήσεις.

Ἡ Πολωνία εἶναι πατρίδα τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ Σοπέν. Σήμερα ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο κράτος.

5. Τσεχοσλοβακία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Τσεχοσλοβακία βρίσκεται βορείως τῆς Ἑλλάδος καὶ στὸ κεντρικώτερο σημεῖο τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴ Ρουμανία, δυτικῶς μὲ τὴ Γερμανία, βορείως μὲ τὴν Πολωνία καὶ τὴ Γερμανία καὶ νοτίως μὲ τὴν Αὐστρία καὶ τὴν Οὐγγαρία.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι 140 χιλιάδες τετρ. χιλιόμετρα, δηλαδὴ λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἔδαφος. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι χώρα μεσογειακὴ καὶ ὄρεινὴ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς. Τὰ κυριώτερα ὄρεϊνὰ συγκροτήματα εἶναι τὰ Καρπάθια, τὰ Σουδήτια, τὰ Γιγάντια, τὰ Βοσγικὰ καὶ ἄλλα μικρότερα ὄρη. Σχηματίζονται μικρὰς πεδιάδες καὶ κοιλάδες εὐφορώτατες, μὲ πλούσια βλάστησι καὶ διάφορα προϊόντα.

Νερά. Ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία πηγάζουν οἱ ποταμοὶ Ὕδερρος, Ἐλβας καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Ἀκόμα, τὴ χώρα τὴ διασχίζει καὶ ὁ Δούναβις, ποῦ διευθύνεται πρὸς τὴν Οὐγγαρία καὶ τὴ Σερβία.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινὸ, μὲ χειμῶνα θερμὸ καὶ ψυχρὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα: Τὰ προϊόντα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι δημητριακοὶ καρποί, κριθάρι καὶ λυκίσκος γιὰ μπύρα, κοκκινογούλια, πατάτες, λαχανικά, ξυλεία, πορσελάνη, πτηνοτροφικά, μέλι, κουκούλια, διάφορα μέταλλα καὶ πολύτιμες πέτρες. Ἔχει ἀναπτύξει πολὺ τὴ βιομηχανία τῆς καὶ κάνει ἐξαγωγή μπύρας, ζαχαρέως, χαρτιῶν, ξυλείας, γυαλικῶν καὶ πολεμικῶν ὀπλῶν (ὀπλοπολυβόλα Χότσκις, προσωπίδες κ.τ.λ.), μουσαμάδων καὶ ὑφασμάτων καθῶς καὶ ταπήτων.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὴ καὶ ποταμοπλοϊκὴ, ἡ ὁποία προπολεμικῶς ἦταν διεθνοποιημένη καὶ ἐπέτρεπε τὴν ἐλεύθερη διάθεσι τῶν προϊόντων τῆς χώρας. Τώρα ὅμως, ὑπὸ τὴν πίεσι τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, δὲν ἐπιτρέπεται σ' ὅλα τὰ ἔθνη νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν ποταμοπλοῖα ἐλεύθερα.

Θρησκεία. Ἐπίσημη θρησκεία δὲν ὑπάρχει. Πολλοὶ εἶναι Καθολικοὶ καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας δὲν ἔχει ἐθνικὴ

ένότητα. Αυτό τὸ κράτος ἔγινε μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, ἀπὸ Τσέχους, Σλοβάκους, Σουδῆτες, καὶ ἄλλους λαοὺς σλαβικῆς καὶ γερμανικῆς καταγωγῆς, ποὺ ἔφθαναν τὰ 15 ἑκατομμύρια.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι ἡ **Πράγα**, κτισμένη στὸ Μολδάβα, παραπόταμο τοῦ Ἔλβα. Εἶναι μεσαιωνικὴ πολιτεία μὲ 11 μεγάλα γεφύρια ποὺ ἐνώνουν τὶς δυὸ ὄχθες τοῦ Μολδάβα. Ἡ Πράγα εἶναι σπουδαῖο ἐμπορικὸ κέντρο, μὲ μεγάλα σχολεῖα, ὅπου οἱ μαθητὲς ἐπιδίδονται στὴ γυμναστικὴ μὲ εἰδικὴ ἐκπαίδευσι (Σοκόλ). Ἄλλες πολιτείες εἶναι ἡ **Βρῦνη**, μεγάλο βιομηχανικὸ κέντρο ὑφαντουργίας.

Ἱστορία. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα θύματα τῆς Γερμανίας. Μὲ τὴν πρόφασιν πὺς ἤθελε τὸ γερμανικὸ στοιχεῖο τῶν Σουδητῶν, ἡ Γερμανία προσήρτησε ἐδάφη καὶ ἀφώπλισε τὴν Τσεχοσλοβακία παίρνοντάς τῆς τὰ σπουδαιότερα στρατιωτικὰ κέντρα. Ἡ Τσεχοσλοβακία παραδόθηκε κατόπιν στοὺς Γερμανοὺς, γιατί δὲν βρῆκε καμμιά ὑποστήριξι ἀπὸ τοὺς Συμμάχους. Σήμερα ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο Κράτος.

6. Οὐγγαρία

Θέσις καὶ ὄρια. Καὶ ἡ Οὐγγαρία βρίσκεται βορείως τῆς Ἑλλάδος καὶ νοτίως τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἀνατολικῶς συνορεύει μὲ τὴν Ρουμανία, δυτικῶς μὲ τὴν Αὐστρία, βορείως μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ νοτίως μὲ τὴν Σερβία.

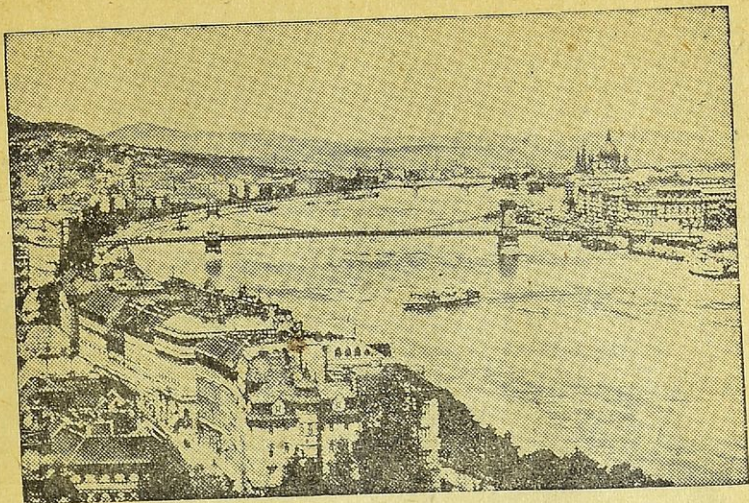
Ἐκτασις. Ἡ Οὐγγαρία σὲ ἔκτασιν εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐχει 63.000 τετρ. χιλιομέτρα.

Ἐδαφος. Ὅπως ἡ Τσεχοσλοβακία, ἔτσι καὶ ἡ Οὐγγαρία εἶναι χώρα μεσογειακὴ καὶ βρίσκεται καὶ αὐτὴ πάνω στὸ ρεῦμα τοῦ Δουνάβειου ποταμοῦ. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι σχεδὸν πεδινόν, μὲ ἐλαφροὺς κυματισμοὺς ποὺ δὲν φθάνουν πρὸς πάνω ἀπὸ τὰ 500 μέτρα.

Νερά. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Δούναβι, ἡ Οὐγγαρία διασχίζεται καὶ ἀπὸ τοὺς παραποτάμους τοῦ **Δράβου**, **Ζίσσα** καὶ ἄλλους. Τὰ ποτάμια συγκοινωνοῦν μεταξύ τους μὲ διώρυγες καὶ εἶναι πλωτά. Τὸν χειμῶνα πλημμυρίζουν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν, χωρὶς ψυχροὺς χειμῶνες.

Προϊόντα. Ἡ πεδιάς τῆς Οὐγγαρίας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δημητριακά, πατάτες, κοκκίνογοῦλια καὶ ἄλλα παρόμοια προϊόντα, τρέφει πολλὰ ζῶα, γι' αὐτὸ καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἶναι

Βουδαπέστη: Ὁ Δούναβις χωρίζει τὴν πολιτεία σὲ δύο πόλεις.

πολὺ γνωστὰ τὰ οὐγγαρέζικα ἄλογα καὶ τὰ δέρματα, καὶ κάνει μεγάλη ἐξαγωγή σὲ πολλὰ κράτη. Καὶ ἡ βιομηχανία ἀκμάζει πολὺ. Ὑπάρχουν ἐργοστάσια οἰνοπνευματοποιΐας, ζαχαρώσεως, καπνοῦ, ἀλευρόμυλοι, μηχανουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα.

Συγκοινωνία. Ἔχει πυκνὴ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία, καθὼς καὶ πλωτὰ μέσα (ποταμόπλοια).

Θρησκεία. Καθολικοί, Ὁρθόδοξοι καὶ Ἑβραῖοι.

Πληθυσμός. Οἱ Οὐγγροὶ εἶναι μίγμα Ἀσιατικῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς φυλῆς καὶ ἔχουν ἐθνικὴ ἐνότητα καὶ γλῶσσα. Φθάνουν τὰ 9 ἑκατομύρια.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ Βουδαπέστη διπλῆ ρωμαϊκὴ πολιτεία κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ Δουνάβεως. Στὴ δεξιὰ ὄχθη εἶναι κτισμένη ἡ Βούδα καὶ στὴν ἀριστερὴ ἡ Πέστη.

Ἱστορία. Ἡ Οὐγγαρία μαζὶ μὲ τὴν Αὐστρία, ἀποτελοῦσαν ἄλλοτε τὸ μεγάλο Κράτος τῆς Αὐστροουγγαρίας ποῦ διαλύθηκε στὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Στὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ἡ Οὐγγαρία ἔπαιξε ρόλο δορυφόρου τῆς Γερμανίας, καὶ σήμερα ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο Κράτος ὑπὸ τὴν ἐπιρροή τῆς Ρωσίας.

Ἐρωτήσεις; 1) Ποιά Κράτη ἀποτελοῦν τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπη;

2) Ποιά Κράτη λέγονται Παραδουνάβιες χώρες ; 3) Ποῦ βγαίνει τὸ περισσότερο κάρβουνο ; 4) Ποιά χώρα ἔχει τὸν περισσότερο πολιτισμὸ στὴν Εὐρώπη ; 5) Πῶς γίνεται ἡ συγκοινωνία στὴν Ἑλβετία ; 6) Ποιά εἶναι τὰ σπουδαιότερα βουνά τῆς Τσεχοσλοβακίας ; 7) Ποιά εἶναι τὰ σπουδαιότερα ποτάμια τῆς Οὐγγαρίας ; 8) Σὲ ποιά χώρα βγαίνει ἀρκετὸ ἄλατι ; 9) Τί ὑπηρεσίες προσφέρει ὁ Δούναβις ; 10) Ποιὲς εἶναι οἱ πρωτεύουσες τῶν Κρατῶν τῆς Κεντροικῆς Εὐρώπης ; 11) Ποιά χώρα τῆς Κ. Εὐρώπης ἔχει τὸ ὠραιότερο κλίμα ; 12) Μὲ ποιά Κράτη τῆς Κεντροικῆς Εὐρώπης εἶχε ἐμπορικὰς σχέσεις ἡ Ἑλλάς ;

Κεφάλαιο Ε'

'Ανατολική Εὐρώπη

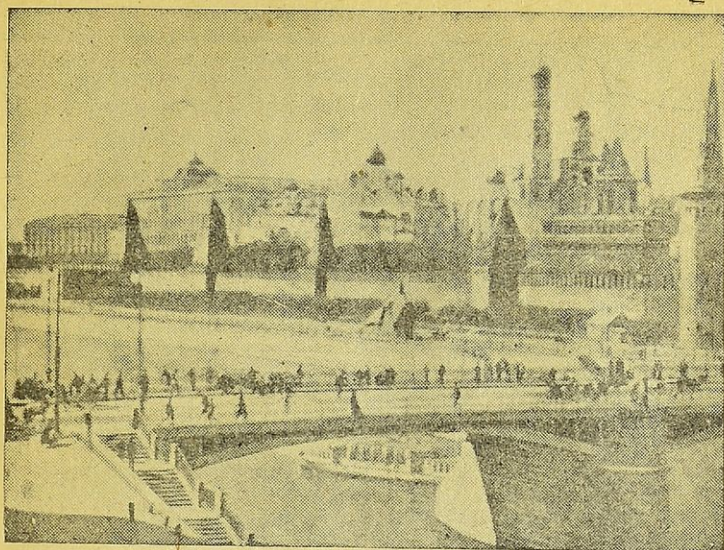
'Ανατολική Εὐρώπη, ὅταν λέμε, ἐννοοῦμε ὁλόκληρο τὸ πεδινὸν τμήμα τῆς Εὐρώπης, ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Πολωνία καὶ φθάνει ὡς τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὸν Καύκασο. Ἡ Α. Εὐρώπη περιλαμβάνει 1) τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσι (Ρωσία), 2) τὰ Κράτη τῆς Βαλτικῆς (Λιθουανία, Λεττονία καὶ Ἑσθονία) καὶ 3) τὴ Δημοκρατία τῆς Φιλανδίας.

1. Σοβιετικὴ Ἐνωσις (Ρωσία)

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία βρίσκεται βορειοανατολικῶς τῆς Ἑλλάδος καὶ κατέχει τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Εὐρώπης. Ἀνατολικῶς χωρίζεται μὲ τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσία καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη. Δυτικῶς, συνορεύει μὲ τὴν Πολωνία καὶ τὴν Οὐγγαρία, βορείως βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειο Παγωμένον Ὠκεανὸ καὶ τὴ Λευκὴ θάλασσα καὶ νοτίως συνορεύει μὲ τὴ Ρουμανία.

Ἐκτασις. Ἡ Ρωσία εἶναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος τοῦ κόσμου σὲ ἔκτασι, γιατί τὸ εὐρωπαϊκὸν τμήμα τῆς φθάνει τὰ 4.600.000 □ χιλιομέτρα καί, μαζί μὲ τὸ ἀσιατικὸν τμήμα γίνεται 21.000.000 □ χιλιομέτρα. Εἶναι δηλαδὴ ἑκατὸ σχεδὸν φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἔκτασι τῆς Ἑλλάδος.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Ρωσίας εἶναι ἀνόμαλα καὶ σχηματίζουν διαφόρους κόλπους, νησιὰ καὶ ἀκρωτήρια. Στὴ Λευκὴ Θάλασσα, σπουδαῖο λιμάνι εἶναι ὁ Ἀρχάγγελος καὶ τὸ νησι τῆς Νέας Ζέμβλας. Στὸ Φινικὸν κόλπον, σπουδαῖο λιμάνι εἶναι ἡ Κροστάνδη. Στὸν

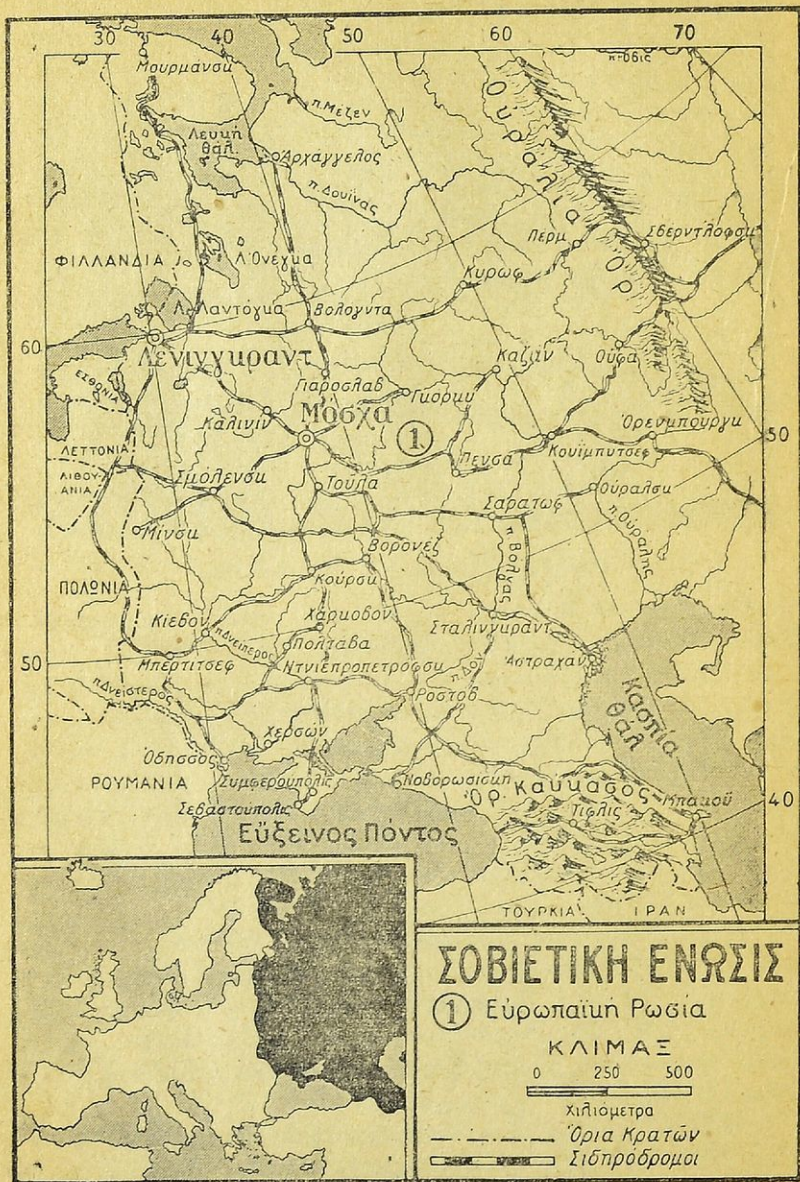
Μόσχα: Ἡ γέφυρα καὶ τὸ Κρεμλίνο

Εὐξείνιο πόντο, στὴ Χερσόνησο τῆς Κριμαίας, σπουδαῖο λιμάνι εἶναι ἡ Σεβαστούπολις καὶ δυτικῶς ἡ Ὀδησσός.

Ἔδαφος. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία εἶναι μιὰ ἀπέραντη πεδιάς ποὺ σταματᾷ στὰ Οὐράλια ὄρη. Στὰ σύνορα Ρωσίας καὶ Περσίας διακρίνομε τὸ ὄρος Καύκασος, καθὼς καὶ μερικοὺς λόφους δυτικῶς τῆς Μόσχας, τοῦ Βαλδαίου λόφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας χωρίζεται, σύμφωνα μὲ τὴ βλάστησι, σὲ 3 ζώνες. Στὴ ζώνη τῶν στεππῶν, στὴ ζώνη τῶν δασῶν καὶ στὴ ζώνη τῶν τούνδρας. Ἐκτὸς αὐτῶν, ὑπάρχει καὶ ἡ καλλιεργήσιμη περιοχὴ ποὺ εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ θρέψῃ σχεδὸν ὅλην τὴν Εὐρώπη.

Νερά. Στὴ Ρωσία παρατηροῦμε μεγάλους καὶ πλωτοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Βόλγας, ὁ Δνεϊστερος, ὁ Δνείπερος, ὁ Δόν, ὁ Πετοχόρας, ὁ Δουΐνας, ὁ Οὐράλης, ὁ Νέβας καὶ ἄλλοι. Στὴ Ρωσία συναντᾶμε καὶ πολλὰς λίμνες ἀπ' τὴς ὁποῖες σπουδαιότερες εἶναι ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀνέγα καὶ ἄλλες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι διαφορετικὸ στὰ διάφορα μέρη τῆς Ρωσίας. Ἄλλοῦ εἶναι ψυχρὸ, ἄλλοῦ εὐκρατο, καὶ ἄλλοῦ θερμὸ καὶ ἀνυπόφορο τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Ἡ Ρωσία ἦταν ὁ σιτοβολώνας τῆς Εὐρώπης. Δημητριακὰ κάθε λογῆς, κτηνοτροφικά, ἀλιευτικά, ὄρουκτά, βιομηχανικά, πετρέλαια, χημικά καὶ ἄλλα. Ὅλα τὰ προϊόντα ἔχουν μονοπωληθῆ γιὰ λογαριασμό τοῦ Κράτους, σύμφωνα μὲ τὸ σοβιετικὸ οἰκονομικὸ σύστημα. Ἡ Ρωσία συναγωνίζεται τὸ παγκόσμιον ἐμπόριο σὲ βιομηχανικά καὶ γεωργικά προϊόντα, καὶ ἔχει κάμει τεράστιες βιομηχανικὰς προόδους στὸ σύστημα καλλιεργείας καὶ ἐπεξεργασίας τῶν διαφόρων προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων.

Συγκοινωνία. Ἡ Ρωσία συγκοινωνεῖ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς μὲ σιδηροδρόμους καὶ μὲ ποταμόπλοια. Τὸ δίκτυο ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὅλες τὶς ἀπέραντες ἐκεῖνες ἐκτάσεις. Τὸ σπουδαιότερον συγκοινωνιακὸ κατόρθωμα τῶν Σοβιετῶν ἦταν ἡ ἀποπεράτωση τοῦ ὑπερσιβηρικῆ σιδηροδρόμου, ποὺ ξεκινάει ἀπὸ τὴ Μόσχα καὶ φθάνει στὸ Βλαδιβοστόκ, περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς ἀπέραντες στέππες τῆς Σιβηρίας. Κύριος δρόμος τῆς ποταμοπλοίας εἶναι τὸ μεγάλο ποτάμι τοῦ Βόλγα.

Θρησκεία. Οἱ Μπολσεβίκοι, μετὰ τὸ 1918, κατήργησαν τὴ θρησκεία στὸ Κράτος. Τελευταία, ὁ Στάλιν κήρυξε ἀνεξιθρησκεία, γιατί εἶδε πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ ξεριζώσῃ κανεὶς τὴν πίστι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, κι ἔτσι οἱ Ρῶσοι, ποὺ ἦταν Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ξαναγύρισαν στὴν πρώτη τους Θρησκεία.

Πληθυσμός. Ὁλόκληρη ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία ἔχει πληθυσμὸ 170 σχεδὸν ἑκατομμύρια. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἀριθμεῖ 115 ἑκατομμύρια. Οἱ Ρῶσοι εἶναι Σλαβικῆς καὶ Μογγολικῆς φυλῆς, διαίρουσιν δὲ σὲ διάφορες φυλὰς, ὅπως: Λευκοῤῥοσοι, Τάταροι, Καυκάσιοι ἢ Γεωργιανοί, Κοῦρδοι, Μογγόλοι κ.τ.λ. Οἱ περισσότεροι εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα μουζίκιοι, καὶ λίγοι ἔμποροι καὶ ἀστοί, γνωστοὶ ὡς κουλάκοι.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας εἶναι ἡ Μόσχα. Ἄλλες πολιτεῖες, γνωστὰς ἀπ' τὸν πόλεμον, εἶναι τὸ Λένινγκραντ, ἡ Τούλα, τὸ Στάλινγκραντ, τὸ Ἀστραχάν, τὸ Ροστόβ, ἡ Σεβαστούπολις, ἡ Ὁδησσός, τὸ Χάρκοβο, τὸ Κίεβο, τὸ Νοβοροσίσκ καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Ρωσία, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Τσάρου Μεγάλου Πέτρου καὶ τῆς Αἰκατερίνης, ἦταν μεγάλη Χριστιανικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ πολυδάπανη ζωὴ τῶν ἀριστοκρατῶν καὶ τοῦ κλήρου καὶ ἡ ἀθλία ζωὴ τῶν μουζίκιων ἀνάγκασε τοὺς λαοὺς τῆς Ρωσίας νὰ κάνουν κοινωνικὴ ἐπανάστασι, τὸ Νοέμβριον τοῦ 1917, καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν τὸ σύστημα τοῦ

κομμουνισμού στην απέραντη εκείνη χώρα. Μετά τον θάνατο του Λένιν, του πρώτου Ρώσου αρχηγού, αντικαταστάτης του έγινε ο Ίωσήφ Στάλιν ο οποίος έφερε αρκετές μεταρρυθμίσεις στο Ρωσικό Κράτος, από το έπέρασε από πολλές κρίσεις και έμφυλους πολέμους. Στην αρχή του πολέμου, η Ρωσία είχε συμμαχήσει με τη Γερμανία την οποία μάλιστα και έδοθήθησε, κατάκτησε δε τη μισή Πολωνία. Μετά την επίθεση όμως της Ελλάδος, η Γερμανία εκήρυξε τον πόλεμο κατά της Ρωσίας με το σκοπό γὰ την καταλάβει, όπως είχε καταλάβει και δολοκλήρη την Ευρώπη. Οι Ρώσοι υπεχώρησαν στο έσωτερικό της χώρας των και, τον τρίτο χειμώνα, με τη βοήθεια της Αγγλίας και της Αμερικηής, εξαπέλυσαν επίθεσι στον τομέα του Στάλινγκραντ, που τσάκισε τις μηχανοκίνητες στρατιές του Χίτλερ. Η Ρωσία έφθασε ως τη Βουλγαρία κυνηγώντας τους Γερμανούς και μπήκε πρώτη από τους Συμμάχους στη Γερμανία, καταλαμβάνοντας το Βερολίνο. Σήμερα, η Ρωσία, αν και όφειλει πολλά στην Ελλάδα, δέν βρίσκεται σε αγαθές σχέσεις με την ήρωική μας Πατρίδα.

2. Βαλτικές χώρες

Θέσις και όρια. Τὰ τρία μικρά κράτη της Λιθουανίας, της Λεττονίας και της Έσθονίας, που λέγονται Βαλτικά, βρίσκονται βορείως της Ελλάδος. Βρέχονται, δυτικώς, από τον Φινικό κόλπο και συνορεύουν ανατολικώς με τη Σοβιετική Ένωση και νοτίως με την Πολωνία.

Έκτασις. Η έκτασις της Λιθουανίας είναι 56.000 τετρ. χιλιάμετρα, της Λεττονίας 66 χιλιάδες και της Έσθονίας 48.000. Φθάνουν δηλαδή και τὰ τρία, το συνολικόν αριθμό των 170 χιλιάδων τετρ. χιλιομέτρων, μιάμιση δηλαδή φορά στην έκτασι της Ελλάδος.

Έδαφος. Το έδαφος των Βαλτικών χωρών είναι πεδινό και άλλο είναι γεμάτο έλη.

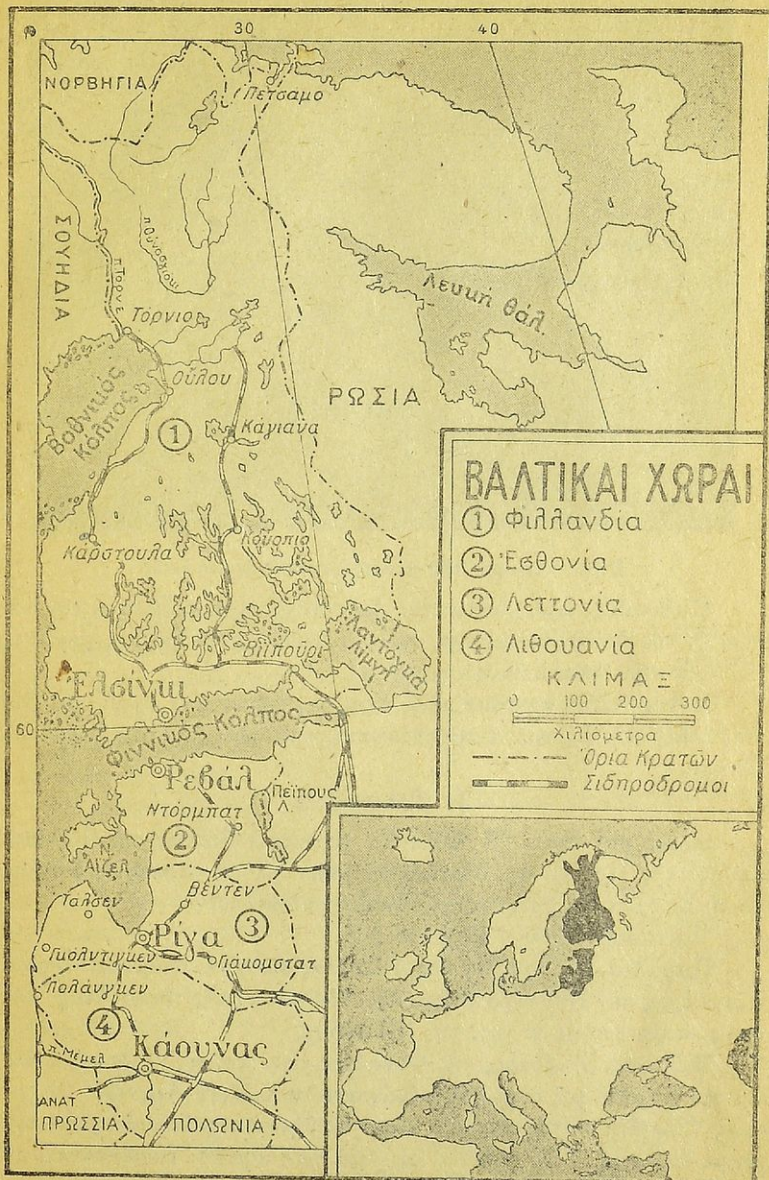
Κλίμα. Το κλίμα είναι ψυχρό και υγιεινό.

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα των Βαλτικών χωρών είναι σιτηρά, λινάρι, δέρματα, ξυλεία, χαρτί και άλλα διάφορα προϊόντα.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομική και ατμοπλοική.

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός των κρατών αυτών φθάνει τὰ 5½ εκατομμύρια. Αναλυτικώς, το κάθε Κράτος έχει τον εξής πληθυσμό:

Λεττονία 1.900.000 κατοίκους, Λιθουανία 2½ εκατομμύρια και Έσθονία 1.100.000 κατοίκους.

Ρίγα: Ἀποφικ τῆς πολιτείας ἀπὸ ἀεροπλάνο

Πολιτεῖς. Πρωτεύουσα τῆς Λιθουανίας εἶναι ἡ Βίλνα. (ἢ Κάουνας), τῆς Λεττονίας ἡ Ρίγα, καὶ τῆς Ἑσθονίας τὸ Ρεβάλ, παράλιος πολιτεία στὸν Φινικὸ κόλπο.

Ἱστορία. Τὰ κρατίδια αὐτὰ δημιουργήθηκαν ἀπὸ ἐδάφη τῆς Ρωσίας στὰ 1917. Σήμερα, ἐνσωματώθηκαν καὶ πάλι ἔλα στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωσι.

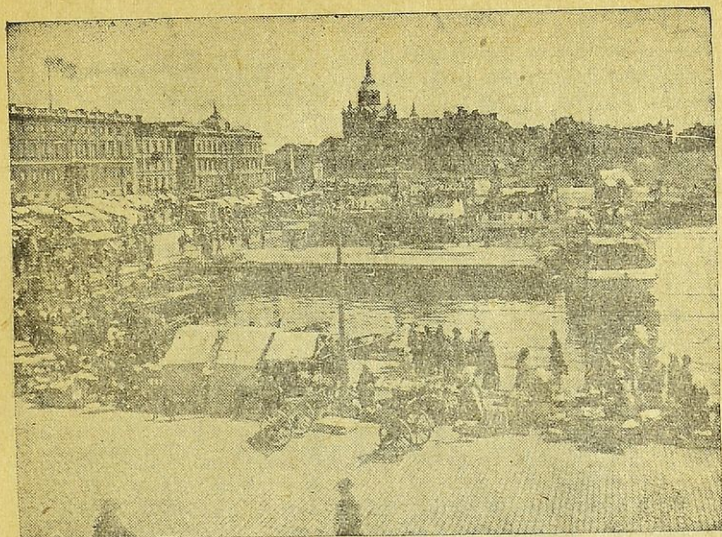
3. Φιλανδία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Φιλανδία βρίσκεται βορείως τῆς Ἑλλάδος καὶ δυτικῶς τῆς Ρωσίας. Βορείως συνορεύει μὲ τὴ Λαπωνία, δυτικῶς μὲ τὴ Σουηδία καὶ βρέχεται μὲ τὸν Βοθνικὸ κόλπο.

Ἐκτασις. 390.000 □ χιλιάμετρα.

Παράλια. Τὰ παράλια τῆς Φιλανδίας δὲν εἶναι ἀνώμαλα, σχηματίζουν ὅμως τὸν Βοθνικὸ κόλπο καὶ τὸν κόλπο τῆς Φιλανδίας. Δυτικῶς, παρατηροῦμε τὸ νησί τῆς Ἑλάνδης.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Φιλανδίας εἶναι πεδινό, γεμάτο ἔλη καὶ λίμνες, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται Χώρα τῶν Χιλίων Λιμνῶν Ἡ βορεινὴ Φιλανδία σκεπάζεται ἀπὸ δάση. Οἱ λίμνες τῆς Φιλανδίας ἐνώνονται μὲ διώρυγες. Τὸν χειμῶνα, τὰ γερά τῶν λιμνῶν παχύνουν καὶ οἱ Φιλανδοὶ βαδίζουν μὲ παγοπέδιλα.

Ἑλσίνκι: Τὸ λιμάνι

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Φιλανδίας εἶναι ψυχρὸ καὶ ὑγιεινὸ.

Προϊόντα. Ἡ Φιλανδία εἶναι ἡ χώρα τῆς ξυλίας. Παράγει ἀκόμη δημητριακὰ, χαρτί, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ πολλὰ δέρματα, γουναρικά, ποὺ πωλοῦνται πανάκριβα στὶς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης.

Συγκοινωνία. Ἡ Φιλανδία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Λένινγκραντ τῆς Ρωσίας.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Φιλανδίας φθάνει τὰ 4 σχεδὸν ἑκατομμύρια. Οἱ Φιλανδοὶ εἶναι πανύψηλοι καὶ γεροὶ ἄνδρες.

Ἱστορία. Ἡ μικρὴ Δημοκρατία τῆς Φιλανδίας, στὴν ἀρχὴ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, δέχθηκε τὴν ἐπίθεσιν τῆς Ρωσίας καὶ ἀντιστάθηκε τόσο, ποὺ προξένησε τὸν θαύμασμό ὅλου τοῦ κόσμου. Ὑπέγραψε συνθήκην μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσιν, καὶ στὸν πόλεμον Γερμανίας καὶ Ρωσίας τάχθηκε μὲ τὸ μέρος τῆς Γερμανίας. Σήμερα ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο Κράτος.

Ἐρωτήσεις : 1) Πόσες χῶρες βρῖσκονται στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ; 2) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα ὄρη τῆς Ρωσίας ; 3) Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα Ρωσικὰ ποτάμια ; 4) Σὲ πόσες ζῶνες διαιρεῖται τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας ; 5) Ποιὰ εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ρωσίας ; 6) Ποιὲς εἶναι οἱ μεγαλύτερες Ρωσικὲς πολιτεῖες ; 7) Ποιὰ εἶναι ἡ Χώρα τῶν Χιλιῶν Λιμνῶν στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ;

8) Ποιά Κράτη αποτελούν τις Βαλτικές χώρες; 9) Ποιές είναι οι πρωτεύουσες της Λιθουανίας, της Έσθονίας και της Λεττανίας; 10) Ποιά είναι τα προϊόντα της Φιλανδίας;

Κεφάλαιο ΣΤ'

Βορεινή Εύρώπη

Στή Βορεινή Εύρώπη υπάγονται ή Χερσόνησος της Γιουτλάνδης, τὸ βορειότερο ἄκρο τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ Σκανδιναυική Χερσόνησος. Τὰ Κράτη ποὺ βρίσκονται στὴ Χερσόνησο τῆς Γιουτλάνδης εἶναι ἡ Δανία καὶ στὴ Σκανδιναυική ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Σουηδία.

1. Δανία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Δανία κατέχει ὁλόκληρη τὴ Χερσόνησο τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰ νησιά της. Βρίσκεται ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Δανίας εἶναι 48.000 □ χιλιόμετρα, εἶναι δηλαδὴ τρεῖς φορές μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Παράλια. Οἱ ἄκτες τῆς Δανίας εἶναι ἀνώμαλες καὶ σχηματίζουν ἀπειράριθμους κόλπους. Ἡ Χερσόνησος βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ πορθμούς, τὸν Σκαγεράκη καὶ τὸν Κατεγάτη.

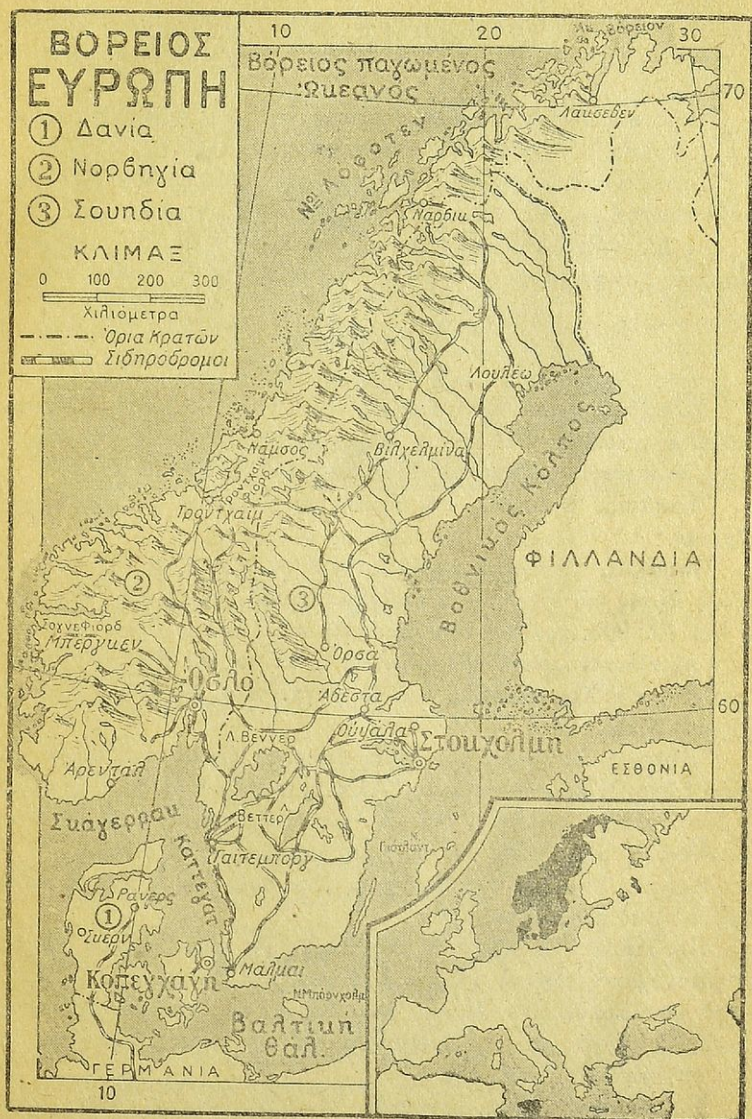
Τὰ μεγαλύτερα νησιά εἶναι ἡ Σετλάνδη, ἡ Φιονία, ἡ Λααλάνδη, ἡ Φάλστερ καὶ ἄλλα.

Ἔδαφος. Ἡ Δανία εἶναι χώρα πεδινή, ἀμμώδης. Πολλὲς φορές ἡ ἄμμος μετακινεῖται καὶ φέρνει καταστροφὲς στοὺς ἀγρούς, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι φυτεύουν δένδρα, ποὺ συγκρατοῦν τὴ μετακίνησι τῆς ἄμμου.

Νερά. Στὴ Δανία σχηματίζονται μὲ τις βροχὲς διάφορες λίμνες, ἔλη καὶ μικροὶ ποταμοί, ποὺ διοχετεύονται στὴ θάλασσα. Τὸν χειμῶνα, οἱ λίμνες αὐτὲς, καθὼς καὶ ἡ ρηχὴ θάλασσα, παγώνουν καὶ οἱ ἄνθρωποι περπατοῦν ἀπὸ τὸ ἓνα νησί στὸ ἄλλο. Ὁ δανικὸς στόλος καταστράφηκε ἀπ' τὸν ἀγγλικὸν στόλον παλαιὰ χρόνια γιὰτὶ ἀκίνητοποιήθηκε ἐξ αἰτίας τῶν πάγων, ἐξω ἀπὸ τὴν Κοπεγχάγη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Δανίας εἶναι γλυκὸ καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τῆς Δανίας εἶναι δημητριακά, κτηνοτροφικὰ καὶ ψάρια. Ὀνομαστὸ εἶναι τὸ τυρὶ καὶ τὸ βούτυρο τῆς Δανίας, τὸ ὁποῖον διοχετεύεται στὴν ἀγορὰ τῆς Ἀγγλίας.

Θρησκεία. Οί Δανοί εἶναι Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι.

Πληθυσμός. Οί Δανοί μοιάζουν με τοὺς Σκανδιναvoὺς. Φθάουν τὰ $3 \frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια. Ἔχουν προκόψει στὰ γράμματα καὶ διατηροῦν ἀποικίες.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη, παραλιακὴ πολιτεία, ποὺ βρίσκεται πάνω στὸ νησί Στελάνδη.

Ἱστορία. Ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Δανοῦ Βασιλέως Χριστιανοῦ, ποὺ δέχθηκε νὰ στείλῃ τὸν Γεώργιο Α' στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Δανία, στὸν δεῦτερο παγκόσμιο πόλεμο κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ σήμερα ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο κράτος.

2. Νορβηγία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸ μέρος τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἄτλαντικὸ καὶ τὸν Βόρειο παγωμένο ὠκεανό, καὶ ἀνατολικῶς συνορεύει μετὰ τὴ Σουηδία.

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Νορβηγίας εἶναι 310 χιλιάδες □ χιλιόμετρα.

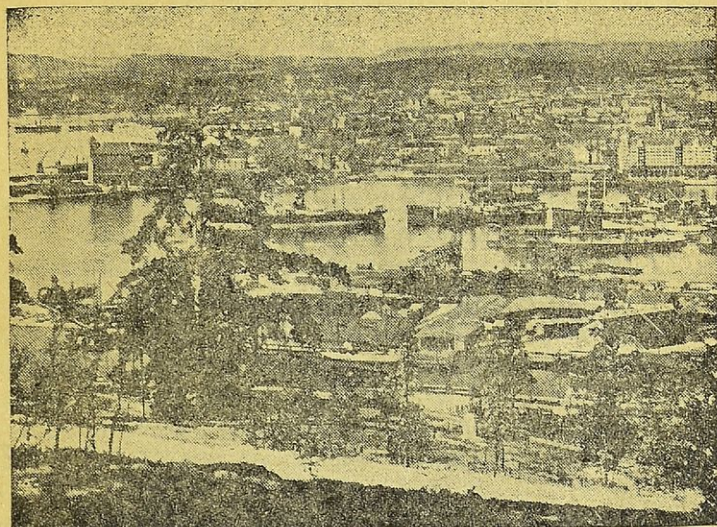
Παράλια. Τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας εἶναι ἀπότομα, μετὰ πολλὰς ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς, — τὰ περίφημα φιόρδ. Ἀμέτρητα νησιά, πάνω ἀπὸ 150.000, φράζουν τὰ στόμια τῶν φιόρδ ποὺ μοιάζουν μετὰ ποτάμια ἢ μετὰ κλειστὰ λιμάνια. Ὁ μεγαλύτερος κόλπος τῆς Νορβηγίας εἶναι ὁ κόλπος τῆς Χριστιανίας, καὶ τὸ μεγαλύτερο ἀκρωτήριο εἶναι τὸ Βόρειο Ἀκρωτήριο.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Νορβηγίας εἶναι ὄρεινόν, σκεπασμένον μετὰ πυκνὰ δάση. Οἱ Σκανδιναυικὲς Ἄλπεις χωρίζουν τὴ Νορβηγία ἀπὸ τὴ Σουηδία καὶ καταλήγουν στὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανό, μετὰ διεύθυνσι ἀνατολικοδυτικῇ, μετὰ μεγάλας καὶ ἀπότομες χαράδρες, — τὰ φιόρδ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Νορβηγίας εἶναι πολὺ ψυχρό, καὶ τὸ καλοκαίρι διαρκεῖ πολὺ λίγους μῆνες.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τῆς Νορβηγίας εἶναι ξυλεία, χαρτί, κτηνοτροφικὰ, παστὰ ψάρια (ρέγγες καὶ βακαλάος) καὶ διάφορα μεταλλεύματα. Στόλοι ἀπὸ ψαροκάικα ψαρεύουν ὄρισμένες ἐποχὰς τῆς ρέγγας, καὶ τὴ μουρούνα, ἀπ' τὴν ὁποία βγάζουν καὶ τὸ λάδι ποὺ φέρνει τ' ὄνομά της.

Συγκοινωνία. Στὴ Νορβηγία, τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι ἀραιόν, τὰ τραίνα δὲ εἶναι ἤλεκτροκίνητα, γιατί ἐκμεταλλεύονται πολὺ

᾽Οσλο : Ἡ πολιτεία καὶ τὸ λιμάνι

τὸν λευκὸν ἄνθρακα (τοὺς καταρράκτες). Ἡλεκτροκίνητα εἶναι καὶ ὅλα τὰ ἐργοστάσια. Ἡ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία ὅμως εἶναι πυκνὴ καὶ γίνεται μὲ πλότους μέσα στὰ φιόρδ.

Θρησκεία. Ἐπίσημη θρησκεία δὲν ἔχει ἡ Νορβηγία. Πολλοὶ εἶναι Εὐαγγελικοί, ἄλλοι εἶναι Ἀγγλικανοί, ἄλλοι Καθολικοὶ καὶ λίγοι εἶναι Ἑβραῖοι.

Πληθυσμός. Ἡ Νορβηγία ἔχει σχεδὸν 3 ἑκατομμύρια κατοίκους. Οἱ Νορβηγοὶ εἶναι ψηλοὶ καὶ ξανθοί, ροδομάγουλοι καὶ γεροὶ ἄνδρες. Ἀγαποῦν τὴν μόρφωσι καὶ τὴν ἐργασία. Ὁ πολιτισμὸς τοὺς ἔχει φθάσει στὸ ἴδια ἐπίπεδο μὲ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ἑλβετίας.

Πολιτείες. Πρωτεύουσα τῆς Νορβηγίας εἶναι ἡ Χριστιάνια (τὸ ᾽Οσλο) γνωστὴ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ συγγραφέως Κναὺτ Χάμσουν. Ἄλλες πολιτείες εἶναι τὸ Μπέργκεν, ὅπου ἀποβιβάσθηκαν οἱ Ἑγγλέζοι στὸν τελευταῖο πόλεμο, τὸ Νάρβικ, τὸ Τροντχάιμ καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Νορβηγία ἦταν οὐδέτερη στὸν πρῶτο εὐρωπαϊκὸ πόλεμο, μὰ στὸ δεύτερο δέχθηκε τὴν ἐπίθεσι τῆς Γερμανίας. Ὁ κυβερνήτης Κουίσιγκ παρέδωσε τὴ χώρα του στὸν ἐχθρὸ καὶ ἔγινε ὄργανο τοῦ Χίτλερ. Ὁ Κουίσιγκ καταδικάσθηκε σὲ θάνατο καὶ ἐκτελέσθηκε, καὶ ἀπ' αὐτὸν πῆραν τὸ ὄνομα ὅλοι οἱ προδότες ἢ (Κουίσι-

λιγκ) που πρόσδωσαν την Πατρίδα τους και συνεργάστηκαν με τη Γερμανία.

3. Σουηδία

Ἡ Σουηδία κατέχει τὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου. Τὸ ἔδαφος ἔχει τὶς ἴδιες ὁμοιότητες μετὰ τὸ ἔδαφος τῆς Νορβηγίας. Τὸ κλίμα εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτὸ ὅπως καὶ τὰ προϊόντα.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Σουηδίας εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἔκτασι τῆς Νορβηγίας, γιατί καταλαμβάνει 450.000 □ χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σουηδίας εἶναι 6 1/2 ἑκατομμύρια. Οἱ Σουηδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ἀγαποῦν τὴ γυμναστικὴ καὶ τὰ γράμματα. Στὴ Σουηδία δὲν ὑπάρχει κανένας ἀγράμματος, ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ κανένας ἐγκληματίας. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι εὐγενικοὶ καὶ λεπτοί, θεωροῦνται δὲ ὡς οἱ πρὸ πολιτισμένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου.

Πολιτεῖες. Πρωτεύουσα τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ **Στοκχόλμη**, ἡ Βενετία τοῦ Βορρά, ὅπως τὴ λέγε, ἐπειδὴ εἶναι κτισμένη πάνω σὲ πολλὰ νησάκια, ὅπως καὶ ἡ Βενετία τῆς Ἰταλίας. Ἄλλες πολιτεῖες εἶναι τὸ **Γκοτεμβοῦργο**, ἡ **Οὐψάλα**, γνωστὴ ἀπ' τὸ πανεπιστήμιό της, καὶ ἄλλες.

Ἱστορία. Ἡ Σουηδία, ὡς πολιτισμένο Κράτος, δὲν ἔλαβε μέρος σὲ κανένα πόλεμο, ἀπὸ κείνους ποὺ ἔγιναν τὴν τελευταία εἰκοσαετία. Ὁ Σουηδικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καὶ τὰ Σουηδικὰ πλοῖα ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς λαοὺς ἄλλων χωρῶν στὴν Εὐρώπη, κατὰ τὴν Κατοχὴ τῆς Γερμανίας. Ὡς κράτος οὐδέτερο, ἔκανε ὅ,τι μπόρεσε γιὰ νὰ διευκολύνη καὶ ἀνακουφίσῃ τοὺς Ἕλληνας, στὶς δύσκολες ἐκεῖνες ἡμέρες, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς χρωστᾷ στὴ Σουηδία μεγάλη εὐγνωμοσύνη.

Ἐρωτήσεις. 1) Ποιὰ κράτη βρίσκονται στὴ χερσόνησο τῆς Γιουτλάνδης; 2) Σὲ ποιά χερσόνησο βρίσκονται ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία; 3) Ποιὰ εἶναι τὰ προϊόντα τῆς Δανίας; 4) Ποιὰ χώρα ἔχει τὰ περισσότερα φιάδ; 5) Ποιὰ χώρα ἔρχεται πρώτη στὰ παστὰ ψάρια; 6) Ποιὰ χώρα ἔρχεται πρώτη στὴν ξυλεία; 7) Ποιὲς εἶναι οἱ πρωτεύουσες τῆς Δανίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας; 8) Γιατί ἡ Στοκχόλμη λέγεται Βενετία τοῦ Βορρά; 9) Ποιὰ εἶναι τὰ ὄρη τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου; 10) Ποιὸς εἶναι ὁ πρὸ πολιτισμένος λαὸς τοῦ κόσμου;

Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ρ Ι Τ Ο
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Φυλές - Γλώσσα - Θρησκεία

α) **Φυλές.** Ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ἀποδείχθηκε, πρωτοφανερώθηκε στὴν Ἀσία. Ἀπ' ἐκεῖ ἄρχισε τὶς μετακινήσεις του καὶ ξαπλώθηκε μὲ τὸν καιρὸ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ὁ ἐγκλιματισμὸς του μὲς στοὺς διαφόρους τόπους ἐδημιούργησε καὶ τὶς διάφορες ποικιλίες τῶν ἀνθρώπων. Σύμφωνα ὅμως μὲ πολλὰς ὁμοιότητες ποὺ ἔχουν οἱ διάφορες ποικιλίες, μπορούμε νὰ ξεχωρίσωμε 5 βασικὰς φυλὰς ποὺ εἶναι καὶ οἱ ἐπικρατέστερες σ' ὅλο τὸν κόσμο. Οἱ φυλὰς αὐτὲς εἶναι : ἡ **Λευκὴ ἢ Καυκασία**, ἡ **Κίτρινη ἢ Μογγολικὴ**, ἡ **Ἀμερικανικὴ ἢ τῶν Ἐρυθροδέρμων**, ἡ **Αἰθιοπικὴ καὶ ἡ Μαλαϊκὴ φυλὴ** (τῆς Μαλαισίας).

Ἀπὸ τὶς φυλὰς αὐτὲς, ἐπικρατέστερη καὶ πρὸ πολιτισμένη φυλὴ εἶναι ἡ **λευκὴ φυλὴ**, ποὺ κατέχει τὴν **Εὐρώπη** καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πολιτισμένα κέντρα τοῦ κόσμου.

Ἡ **Κίτρινη φυλὴ ἢ Μογγολικὴ** βρίσκεται στὴν **Ἀνατολικὴ Ἀσία** καὶ στὴν **Ἰαπωνία**.

Ἡ **Αἰθιοπικὴ φυλὴ** μὲ τὸ μαῦρο δέρμα, τὰ μεγάλα χεῖλη καὶ τὰ κατσαρὰ μαλλιά κατοικεῖ στὴν **Ἀφρική**, στὴν **Αὐστραλία** καὶ σὲ ἄλλα μέρη.

Ἡ **Ἀμερικανικὴ φυλὴ** εἶναι οἱ ἐντόπιοι **Ἀμερικανοὶ ἢ Ἐρυθροδερμοὶ**.

Ἡ **Μαλαϊκὴ φυλὴ** εἶναι οἱ κάτοικοι τῆς **Μαλαισίας**, τῆς **Ἰνδονήσιας** καὶ ἄλλων νησιῶν τῆς **Πολυνησίας**.

β) **Γλώσσες.** Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς μιλεῖ γιὰ τὴ σύγχυσι τῶν γλωσσῶν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ καταλαβαίνομε, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ ἄνθρωποι μιλοῦν διαφορετικὰς γλώσσας. Κανεὶς δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀνακαλύψῃ ποιά γλώσσα μιλοῦσαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. Ἡ ἐπιστήμη ὅμως ποὺ λέγεται **Συγκριτικὴ Γλωσσολογία** ἔρευνᾷ τὴ συγγένεια τῶν

γλωσσῶν καὶ τὶς παραλλαγές ποῦ ἔπαθαν μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Οἱ γλῶσσες καὶ οἱ διάλεκτοι σήμερα ὑπολογίζονται σὲ 1000 - 1500.

γ) **Θρησκεία.** Ἀνάλογα μὲ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν ἐποχὴ, οἱ λαοὶ δημιούργησαν τὴ σχέση τους μὲ τὸ Θεό, τὴ Θρησκεία. Οἱ θρησκείες εἶναι ἄπειρες στὶς διάφορες ἐποχὲς καὶ στοὺς ἀνθρώπους. Σήμερα, οἱ ἐπικρατέστερες εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Μωαμεθανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ἡ Βουδδική, ἡ Βραχμανικὴ καὶ ἡ Εἰδωλολατρεία.

Οἱ περισσότεροι ἀνθρωποὶ τῆς γῆς εἶναι Χριστιανοὶ καὶ πιστεύουν στὸ μόνον καὶ ἀληθινὸ Θεό, ποῦ ἔστειλε τὸ Χριστὸ στὴ γῆ γιὰ νὰ διδάξῃ τὴν ἀλήθεια. Οἱ Χριστιανοὶ μεταξύ τους ἔχουν διαιρεθῆ σὲ διάφορες αἱρέσεις: Ὁρθόδοξοι, Καθολικοὶ, Διαμαρτυρόμενοι, Ἀγγλικανοὶ, Εὐαγγελιστές, Κόπτες κ. ἄ.

Τ Ε Λ Ο Σ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Φυσική και Μαθηματική Γεωγραφία

Κεφάλαιον Α' — Ἡ Γῆ

1. Σχῆμα καὶ ὄγκος τῆς Γῆς	Σελὶς 3
2. Λιθόσφαιρα — Ὑδρόσφαιρα — Ἀτμόσφαιρα	» 3
3. Πετρώματα	» 4
4. Μεταβολὲς στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς	» 6
5. Πυρόσφαιρα — Σεισμοὶ — Ἡφαίστεια	» 6

Κεφάλαιον Β' — Οἱ κινήσεις τῆς Γῆς

1. Ἡ περιστροφικὴ κίνησις	» 8
2. Ἡ κίνησις γύρω στὸν ἥλιο	» 9
3. Μονάδες Χρόνου — Ἡμερολόγιο	» 10

Κεφάλαιον Γ' — Ὁ Οὐρανός

1. Ὁ ἥλιος	» 12
2. Οἱ πλανῆτες	» 12
3. Ἡ σελήνη	» 13
4. Ἄλλα οὐράνια σώματα	» 15

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης

Κεφάλαιον Α'

1. Γενικὴ περιγραφή	» 17
---------------------------	------

Κεφάλαιον Β' Μεσημβρινὴ Εὐρώπη

I Βαλκανικὴ Χερσόνησος

1. Ἡ Ἑλλάς	» 23
2. Ἡ Ἀλβανία	» 30
3. Σερβία	» 32
4. Βουλγαρία	» 34
5. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία	» 36
6. Ρουμανία	» 37

II Ἰταλικὴ Χερσόνησος

Ἰταλία	» 39
--------------	------

III Πυρηνναϊκή Χερσόνησος

1. Ἰσπανία.....	Σελ. 44
2. Πορτογαλία	» 46
Κεφάλαιον Γ'— Δυτική Εὐρώπη	
1. Γαλλία.....	» 48
2. Βέλγιον	» 52
3. Λουξεμβούργον.....	» 54
4. Ὀλλανδία.....	» 54
5. Μεγάλη Βρετανία	» 56
Κεφάλαιον Δ'— Κεντρική Εὐρώπη	
1. Γερμανία	» 60
2. Αὐστρία	» 64
3. Ἑλβετία.....	» 65
4. Πολωνία.....	» 67
5. Τσεχοσλοβακία.....	» 69
6. Οὐγγαρία.....	» 70
Κεφάλαιον Ε'— Ἀνατολική Εὐρώπη	
1. Σοβιετική Ἑνωσις (Ρωσία)	» 72
2. Βαλτικές χῶρες.....	» 76
3. Φιλανδία.....	» 78
Κεφάλαιον ΣΤ'— Βορεινὴ Εὐρώπη	
1. Δανία.....	» 80
2. Νορβηγία.....	» 82
3. Σουηδία.....	» 84

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

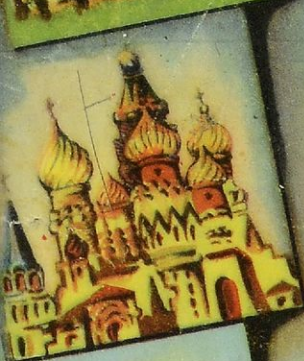
Ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου

Κεφάλαιον Α'— Φυλές — Γλῶσσα — Θρησκεία	« 85
---	------

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΚΚΑ

Η
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ

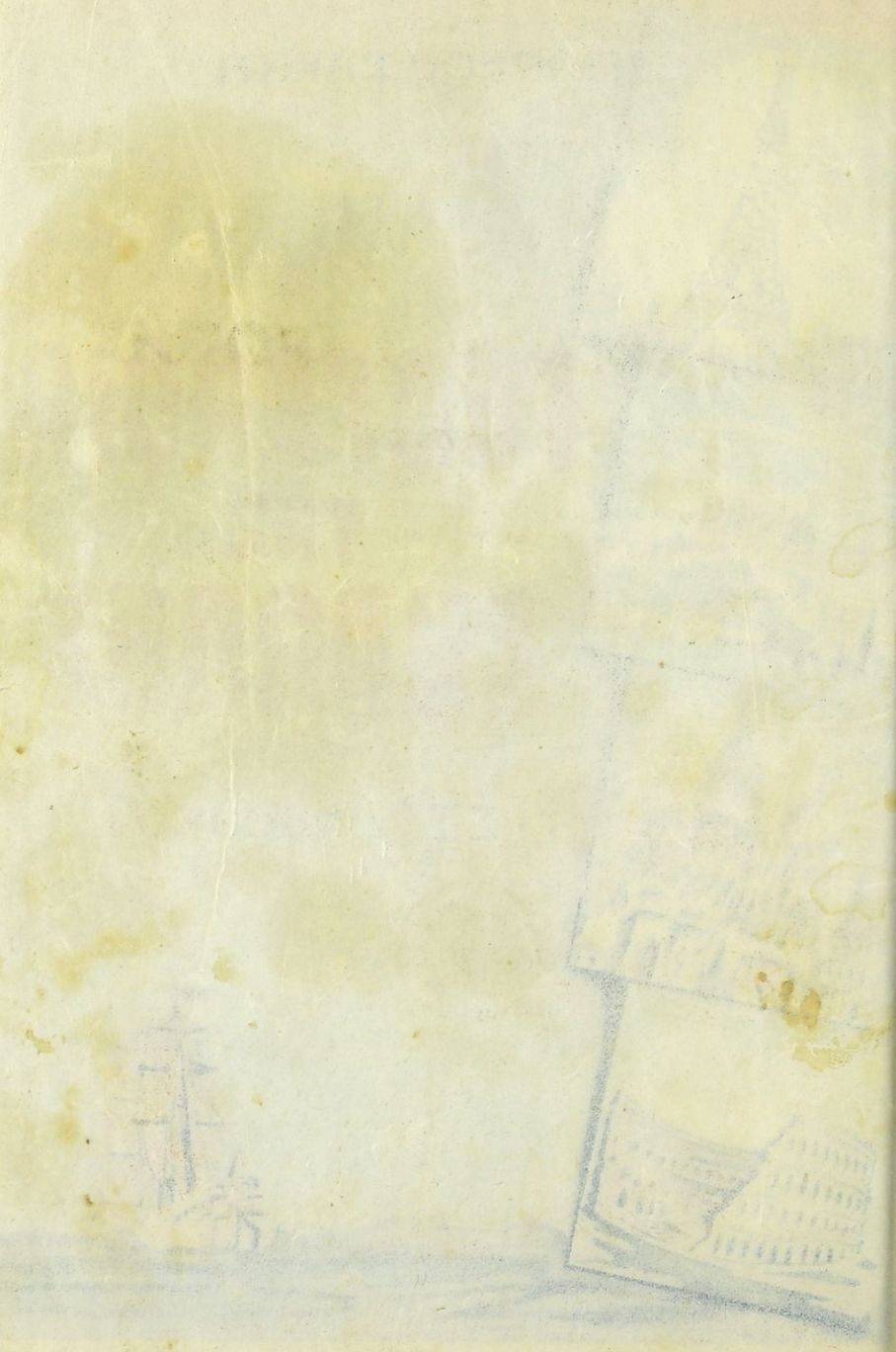
ΣΤ' Δημοτικού

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ

Ψαλμωτήριον ἑκ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ & ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

Νέα Βοηθητικά Βιβλία

Α. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά

Παλαιά Διαθήκη	Γ'	τάξεως
Καινή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλ. 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'	>

Α. 'Αλοΐζου

'Ελληνική 'Ιστορία	Γ'	>
'Αρχαία 'Ελλάδα	Δ'	>
Βυζαντινή 'Ιστορία	Ε'	>
Νεώτερη 'Ελλάδα	ΣΤ'	>
Γεωγραφία 'Ελλάδος	Δ'	>
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'	>
Γεωγραφία Εὐρώπης	ΣΤ'	>
Γραμματικὴ Δημοτικῆς	Γ'-Δ'	>
Γραμμ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>
Ζωολογία	Γ'-Δ'	>
Ζωολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυτολογία	Γ'-Δ'	>
Φυτολογία	Ε'	>
Φυτολογία	ΣΤ'	>
Φυτολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	Γ'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	Δ'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	ΣΤ'	>
Πειραματικὴ	Ε'	>
Πειραματικὴ	ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'	>
Χημεία	ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'-ΣΤ'	>
Πειραματικὴ καὶ Χημεία	Ε'	>
Πειραματικὴ καὶ Χημεία	ΣΤ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Γ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Δ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Γ'-Δ'	>
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'	>

Σ. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά

Γεωγραφία Στερεῆς 'Ελλάδος	Γ'	>
Γεωγραφία Πελοποννήσου	Γ'	>
Γεωγραφία Μακεδονίας	Γ'	>

Μ. Λιουδάκη - Σ. 'Αλοΐζου

Παλαιά Διαθήκη	Γ'	>
Καινή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλ. 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Ε'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	ΣΤ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Ε'-ΣΤ'	>
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'	>

Ε. Κατσηγιάννη - Σ. 'Αλοΐζου

Μαθήματα Χημείας	Ε'	>
Μαθήματα Χημείας	ΣΤ'	>
Μαθήματα Χημείας	Ε'-ΣΤ'	>

Γ. Σακκά

Μυθικά Χρόνια	Γ'	>
'Ιστορικὰ Χρόνια	Δ'	>
Βυζαντινὰ Χρόνια	Ε'	>
Νεώτερα Χρόνια	ΣΤ'	>
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'	>
Γεωγραφία Εὐρώπης	ΣΤ'	>
Γεωμετρία	Ε'	>
Γεωμετρία	ΣΤ'	>

Σακκά - Πεκλάρη - Ξηροτύρη

Φυσικὴ 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	ΣΤ'	>

Κ. Στεργιοπούλου - Γ. Σακκά

'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Γ'	τάξεως
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Δ'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	Ε'	>
'Αριθμητικὴ & Προβλήματα	ΣΤ'	>
Φυσ. Πειραματικὴ	Ε'-ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'-ΣΤ'	>
Πειραματικὴ καὶ Χημεία	Ε'	>
Πειραματικὴ καὶ Χημεία	ΣΤ'	>

Β. Παπαγεωργίου - Γ. Σακκά

Γεωγραφία 'Ελλάδος	Γ'-Δ'	>
Γραμματικὴ Δημοτικῆς	Γ'-Δ'	>
Γραμμ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>

Α. Γ. Καλογεροπούλου

Παλαιά Διαθήκη	Γ'	>
Καινή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική & Κατήχησης	ΣΤ'	>

Χ. Δημητρακοπούλου

Ποιήματα & Προσευχῆς	Α'-ΣΤ'	>
Παλαιά Διαθήκη	Γ'	>
Καινή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλησιαστικὴ 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική & Κατήχησης	ΣΤ'	>
Εὐαγγελικὰ Περισοπὰ	Ε'-ΣΤ'	>

Δ. Ζήση

Γραμματικὴ τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσης	Γ'-Δ'	>
-------------------------------------	-------	---

Σ. Παπαδάκη - Χ. Πάτση

Πατριδογνωσία	Α'	>
Πατριδογνωσία	Β'	>
Πατριδογνωσία	Γ'	>

Α. Βογιατζή

Διηγήσεις γιὰ τοὺς Θεοὺς καὶ 'Ηρώες	Γ'	>
Οἱ 'Αρχαῖοι 'Ελληνες	Δ'	>

Ε. Καλλιτάκη

Γεωγραφία Κρήτης	Γ'-Δ'	>
------------------	-------	---

Θ. Κοκκινάκη - Ε. Καλλιτάκη

Καινή Διαθήκη	Δ'	>
'Ιστ. 'Αρχ. 'Ελλάδας	Δ'	>

Πάτση - Πλέσσα

Γραμματ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>
-----------------------	--------	---

Χ. Κακουλάκη

Ζωολογία	Γ'-Δ'	>
Ζωολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυτολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσικὴ 'Ιστορία	ΣΤ'	>

Ν. 'Αμπατζόγλου

Θεοὶ καὶ 'Ηρώες	Γ'	>
Καινή Διαθήκη	Δ'	>

Στρατὴ Παπαδάκη

Γραμματικὴ Δημοτικῆς	Γ'-Δ'	>
'Αρσινόης Ταμπακοπούλου		>
Γραμματικὴ Δημοτικῆς	Δ'-ΣΤ'	>

Π. Βαρουλέ

Γιὰ τὰ μᾶθης ὀρθογραφία.		>
(Γραμματ. Δημοτικῆς)	Δ'-ΣΤ'	>